

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΠΡΩΗΝ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ)**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Έκθεση Ορκωτού Ελεγκτή και Απόδοση Εταιρείας

ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ (ΑΜ 16829)

ΠΑΠΑΖΙΑΝ ΧΡΗΣΤΟΣ (ΑΜ 16895)

ΜΟΥΔΟΥΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΑΜ 16896)

ΕΠΟΠΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΚΑΜΠΟΥΡΗ ΜΑΡΙΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2020

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρακάτω πτυχιακή εργασία αποτελεί το τελευταίο στάδιο της φοίτησής μας στο τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής στη σχολή Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Δυτικής Ελλάδας. Το θέμα της παρούσας εργασίας μας κίνησε από την αρχή το ενδιαφέρον, καθώς και οι τρεις μας επιθυμούμε να ακολουθήσουμε το επάγγελμα του ελεγκτή στην πορεία της καριέρας μας, η οποία ήδη έχει ξεκινήσει μέσω της πρακτικής άσκησης που κάναμε κατά το τελευταίο εξάμηνο.

Η επιθυμία αυτή μας γεννήθηκε διότι η ελεγκτική επιστήμη εξελίσσεται ραγδαίως, στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον στο οποίο κινείται. Η εξέλιξη της τεχνολογίας, τα ανοιχτά οικονομικά σύνορα, η παγκοσμιοποίηση και η ανάγκη από το επενδυτικό κοινό και το κράτος για μεγαλύτερη διαφάνεια, «αναγκάζουν» την ελεγκτική επιστήμη να προχωρήσει παρακάτω και να ξεφύγει από τα περιορισμένα πεδία στα οποία δρούσε τα πρώτα χρόνια. Το παραπάνω είναι εμφανές από το γεγονός ότι έχουν δημιουργηθεί τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (IFRS) με τα οποία οφείλουν να συμμορφώνονται οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, καθώς παρέχουν στον κάθε ενδιαφερόμενο (επενδυτές, κράτος, εργαζόμενοι, προμηθευτές κ.α.) υψηλής ποιότητας πληροφόρηση για την πορεία της εκάστοτε εταιρείας. Παράλληλα υπάρχουν και τα λιγότερο αναλυτικά Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, που αποτελούν εξέλιξη του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, και μπορούν να χρησιμοποιούν οι εταιρείες εκτός χρηματιστηρίων. Στις εξελίξεις αυτές καθοριστικό ρόλο αποτελούν και τα τεράστια οικονομικά σκάνδαλα που απασχόλησαν το ευρύ κοινό τις τελευταίες δυο δεκαετίες και στοίχησαν στους επενδυτές και στην αγορά πολλά τρισεκατομμύρια ευρώ.

Η συγγραφή της εργασίας έγινε με τρόπο απλό και κατανοητό, έτσι ώστε να μπορεί αναγνωσθεί από κάποιον που έχει στοιχειώδεις οικονομικές γνώσεις και παρουσιάζει ενδιαφέρον για την επιστήμη.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε εκ βαθέων την καθηγήτριά μας Μαρία Καμπούρη, που ανέλαβε την εποπτεία της πτυχιακής μας εργασίας και μας στήριξε σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης. Επίσης, θα ήταν αμέλεια από μέρους μας να μην ευχαριστήσουμε τον Ορκωτό Ελεγκτή και καθηγητή μας Γεώργιο Παππά, οι παρατηρήσεις και οι παροτρύνσεις του οποίου ήταν καθοριστικές, όπως και οι συμβουλές που μας παρείχε σε όλη τη διάρκεια της φοίτησής μας, καθώς και οι πολύτιμες σημειώσεις του που μας βοήθησαν σημαντικά στην εκπόνηση της παρακάτω εργασίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ (ΟΡΙΣΜΟΙ - ΕΝΝΟΙΕΣ)

- i. **Ενδιαφερόμενα μέρη:** Αποτελούν το άμεσο και έμμεσο περιβάλλον στο οποίο έχει επιπτώσεις η λειτουργία της επιχείρησης καθώς δείχνουν ενδιαφέρον ως προς την δραστηριότητά της. Η εκάστοτε επιχείρηση λαμβάνει υπόψη την γνώμη των ενδιαφερόμενων μερών ώστε να προγραμματίσει την στρατηγική που θα ακολουθήσει για την ομαλή δραστηριότητά της.
- ii. **Ενδιαφερόμενα μέρη άμεσου περιβάλλοντος:** Είναι αυτοί που έχουν άμεση σχέση με την επιχείρηση και την λειτουργία της όπως οι εργαζόμενοι, οι πιστωτές, οι μέτοχοι και οι δανειστές.
- iii. **Ενδιαφερόμενα μέρη έμμεσου περιβάλλοντος:** Είναι αυτοί οι οποίοι δέχονται την επίδραση από την λειτουργία της επιχείρησης και είναι έμμεσα ενδιαφερόμενοι για αυτήν, όπως είναι το κράτος στο οποίο δραστηριοποιείται η οντότητα, οι πελάτες και οι τοπικές κοινωνίες.
- iv. **Εσωτερικός ελεγκτής (Internal Auditor):** Είναι υπάλληλος της εκάστοτε επιχείρησης καθώς η επιχείρηση και συγκεκριμένα η διοίκηση της, τον ορίζει ώστε να τους παρέχεται ενημέρωση καθ' όλη τη διάρκεια της οικονομικής χρήσης μέσα από τον δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργούν καθώς επίσης και να διασφαλίσουν τη διαφάνεια και να παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες.
- v. **Εξωτερικός ελεγκτής (External Auditor):** Είναι εκτελεστικό όργανο το οποίο το ορίζει η Επιτροπή Ελέγχου ή οι μέτοχοι της επιχείρησης που θα διενεργηθεί ο έλεγχος ώστε να έχουν σωστή πληροφόρηση για την πορεία της επένδυσής τους. Ο ελεγκτής αυτός είναι ανεξάρτητος επαγγελματικά αφού δεν έχει υπαλληλική σχέση με την οικονομική μονάδα, αλλά σε όλη την διάρκεια του ελέγχου εργάζεται στο χώρο της οντότητας και έχει άμεση επαφή με το εργασιακό περιβάλλον εκεί, ενώ παράλληλα χρειάζεται τη βοήθεια των εσωτερικών ελεγκτών για την όσο το δυνατόν καλύτερη εκτέλεση του έργου του, αφού βασίζεται κατά κάποιο ποσοστό στην αποτελεσματικότητα του εσωτερικού συστήματος ελέγχου. Κύριος στόχος του είναι ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων και η τελική σύνταξη της έκθεσής του, η οποία θα επισυναφθεί κάτω από τον ισολογισμό ο οποίος θα δημοσιευθεί.
- vi. **Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee):** Αποτελείται από ένα ανεξάρτητο εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και από 2 (ή και παραπάνω) μη εκτελεστικά μέλη, τους οποίους ορίζει η Γενική Συνέλευση των μετόχων, και στόχο έχει να αξιολογεί την έκθεση ελέγχου του εσωτερικού ελεγκτή καθώς και τον ίδιο τον ελεγκτή.
- vii. **Exit Conference:** Είναι η συνεδρίαση που γίνεται μετά το τέλος ενός ελέγχου στην οποία ο ελεγκτής με τον πελάτη (ελεγχόμενη εταιρεία) προκειμένου να συζητηθούν τα πορίσματα που προέκυψαν από τον έλεγχο (π.χ. δικαιολόγηση υπερωριών λόγω ανάγκης της παραγωγής).

- viii. **Κώδικας Δεοντολογίας:** Αποτυπώνει τις θεμελιώδεις αξίες που πρεσβεύει η εκάστοτε ελεγχόμενη εταιρεία με βάση τις οποίες πρέπει να διενεργήσει τον έλεγχο ο ελεγκτής.
- ix. **Διεθνή Πρότυπα:** Αναφέρονται οι αρχές του ελεγκτικού επαγγέλματος και η ελεγκτική διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ο ελεγκτής καθώς και τις ευθύνες που έχει.
- x. **Ασυμμετρία στην πληροφόρηση (Asymmetric information):** Είναι η αποκλειστική πληροφόρηση που κατέχουν ορισμένοι χωρίς αυτή να είναι διαθέσιμη στο υπόλοιπο κοινό.
- xi. **Εταιρική διακυβέρνηση (Corporate Governance):** Είναι ένα σύνολο κανόνων που σκοπό έχει την οργάνωση, τον έλεγχο και την λειτουργία μια εταιρείας με στόχο να επιδιώξει την προστασία όλων των μετόχων (ανεξαρτήτου ποσοστού μετοχών) και την αύξηση της αξίας της εταιρείας.
- xii. **Δικλείδες ασφαλείας:** Είναι το όριο ασφαλείας που έχει ορίσει η εταιρεία για την προστασία των δεδομένων της και των πληροφοριακών συστημάτων της με σκοπό την ορθή λειτουργία της και την δημιουργία αξίας.
- xiii. **Μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου:** Μηχανισμοί που στόχο έχουν να αντιληφθούν το σφάλμα πριν αυτό γίνει και επηρεάσει την ορθή λειτουργία της επιχείρησης.
- xiv. **Ουσιώδη σφάλματα:** Πρόκειται για τα σφάλματα που επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις σε τέτοιο βαθμό, έτσι ώστε να μην καθίσταται εύλογη η παρουσίασή τους, και στρεβλώνουν πλήρως την εικόνα της εταιρείας.
- xv. **ΔΕΠ 570 :** Ορίζει ότι ακόμα και αν σε κάποια περίπτωση υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα, αλλά χρήζει να ληφθεί υπόψη η αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας, αυτό οφείλεται να αιτιολογείται πλήρως στις γνωστοποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων που εκδίδει η εταιρεία.
- xvi. **Επιχειρηματικός Κίνδυνος :** Η πιθανότητα μια οντότητα στο μέλλον να αντιμετωπίσει επιβλαβή γεγονότα για τη λειτουργία της και τη βιωσιμότητά της, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιτύχει τους επιχειρηματικούς σκοπούς της και κατά συνέπεια τους στόχους της. Δηλαδή είναι οι πάσης φύσεως κίνδυνοι που είναι πιθανό να αντιμετωπίσει μια επιχείρηση.

- xvii. **Διαχείριση Επιχειρηματικού Κινδύνου (Enterprise Risk Management-ERM) :**
Μία διαδικασία μέτρων και αποφάσεων που βασικό της μέλημα είναι η μείωση της διαφθοράς μεταξύ των αποτελεσμάτων που θα επιτευχθούν και των πραγματικά επιδιωκόμενων μελλοντικών στόχων.

- xviii. **Repo 105 :** Πρόκειται για ένα λογιστικό τέχνασμα που χρησιμοποιήθηκε στο σκάνδαλο Lehman Brothers, που σκοπό είχε να εμφανίζει ως έσοδα από πωλήσεις τα βραχυπρόθεσμα δάνεια και να χρησιμοποιεί αυτά τα χρήματα για να καλύψει τις υποχρεώσεις.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Οι Κολλάρος Θεόδωρος (ΑΜ 16826), Παπαζιάν Χρήστος (ΑΜ 16895) και Μουδούρης Γεώργιος (ΑΜ 16896), βεβαιώνουμε ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη πτυχιακή εργασία είναι αποκλειστικά ατομικά δικό μας. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα πτυχιακή εργασία. Επιπλέον, τελούμε εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μας, μας αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Οι βεβαιούντες,

Κολλάρος Θεόδωρος (ΑΜ 16826)

Παπαζιάν Χρήστος (ΑΜ 16895)

Μουδούρης Γεώργιος (ΑΜ 16896)

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ (ΟΡΙΣΜΟΙ - ΕΝΝΟΙΕΣ).....	4
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I.....	10
1.1 Ιστορική Αναδρομή.....	10
1.1.1 Αναδρομή στον κόσμο	10
1.1.2. Αναδρομή στον Ελλαδικό χώρο	11
1.2 Νομοθετικό πλαίσιο της ελεγκτικής σήμερα	15
1.2.1 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 537/2014	15
1.2.2 Νόμος 4449/2017	15
1.2.3 Κανονιστική Πράξη 004/2017: «Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC»	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II.....	18
2.1 Εισαγωγή στον κλάδο της ελεγκτικής	18
2.2 Εσωτερικός – Εξωτερικός ελεγκτής, υπηρεσίες που προσφέρουν	19
2.3 Ο τρόπος λειτουργίας της εταιρείας και το πόσο επηρεάζει το έργο του ελεγκτή	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III.....	22
3.1 Επιχειρηματικός κίνδυνος.....	22
3.2 Ελεγκτική διαδικασία - Βήματα	30
3.3 Ελεγκτική Δειγματοληψία.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV (ΕΡΕΥΝΑ).....	50
ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	50
Μελέτη Περίπτωσης 1 : Σκάνδαλο Κοσκωτά	50
Μελέτη Περίπτωσης 2 : Lehman Brothers	54
Μελέτη Περίπτωσης 3 : Σκάνδαλο WorldCom (2002).....	57
Μελέτη Περίπτωσης 4 : Σκάνδαλο Folli Follie.....	59
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	65

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακάτω πτυχιακή εργασία αποτελείται από τρεις ξεχωριστές ενότητες, οι οποίες παρουσιάζουν με σαφήνεια και πληρότητα το θέμα της εργασίας, το οποίο είναι η έκθεση του ορκωτού ελεγκτή και η απόδοση της εταιρείας.

Στην πρώτη ενότητα της εργασίας, γίνεται μια εκτενής ιστορική αναδρομή, όπου περιγράφεται η εξέλιξη της ελεγκτικής επιστήμης (διεθνώς) από τα αρχαία χρόνια μέχρι τα πρώτα βήματα της σύγχρονης ελεγκτικής (αρχές 20ου αιώνα), όπως επίσης και η εξέλιξη της ελεγκτικής επιστήμης στην Ελλάδα από τα χρόνια της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας μέχρι σήμερα (κεφάλαιο πέντε). Επιπλέον, παρατίθεται όλο το νομοθετικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται ο κλάδος του ελεγκτικού επαγγέλματος σήμερα στην Ελλάδα και τον κόσμο.

Στη συνέχεια στη δεύτερη ενότητα, περιλαμβάνεται η εισαγωγή στον κλάδο της ελεγκτικής, που γίνεται μια πρώτη αναφορά στην έννοια της ελεγκτικής και του ελεγκτικού επαγγέλματος. Έπειτα, περιγράφονται οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στον Εσωτερικό και Εξωτερικό, έλεγχο με αναφορά στις υπηρεσίες που προσφέρουν οι ελεγκτές από την κάθε πλευρά. Ακόμη, παρουσιάζεται το κατά πόσο επηρεάζεται το έργο του ελεγκτή από τον τρόπο λειτουργίας της ελεγχόμενης επιχείρησης, δηλαδή από την εταιρική διακυβέρνηση και τις δικλείδες διεύθυνσης (ICS) που έχει η κάθε εταιρεία.

Φτάνοντας στο κυρίως θέμα της εργασίας και στην τρίτη ενότητα, γίνεται ανάλυση της έννοιας και του τρόπου διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου καθώς και η μεθοδολογία ανάλυσής του από τον ελεγκτή (έλεγχος σε περιόδους κρίσεως της επιχείρησης) και το πώς επηρεάζει τη κρίση του για την ανάληψη ή όχι του έργου. Συνεχίζοντας, αναφέρεται λεπτομερώς ο τρόπος που ασκείται ο έλεγχος από την αρχή της διαδικασίας μέχρι και την ολοκλήρωσή της, καθώς και ο ρόλος του ελεγκτή στην επιχείρηση-πελάτη.

Σε συνέχεια των παραπάνω, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο ο ελεγκτής συλλέγει τα δεδομένα (τεκμήρια) που χρειάζεται για να πραγματοποιήσει τον έλεγχο καθώς και οι μέθοδοι που θα ακολουθήσει για τη συλλογή τους (Στατιστική δειγματοληψία, Δειγματοληψία εσωτερικών δικλείδων). Παράλληλα, περιγράφονται και οι διαδικασίες που ακολουθεί ο ελεγκτής κατά την ολοκλήρωση του ελέγχου, μέσω των εκθέσεων (5 τύποι εκθέσεων) που συντάσσει, καθώς και η αναφορά στα γεγονότα που χρήζουν άκρας προσοχής (οσιγενή γεγονότα, τρόπος αποτίμησης, παραλήψεις της διοίκησης, τρόπος διενέργειας αποσβέσεων).

Τέλος, στο ερευνητικό κομμάτι, παρουσιάζονται τέσσερα από τα μεγαλύτερα χρηματοοικονομικά σκάνδαλα στην ιστορία, τα οποία επηρέασαν κατά πολύ μεγάλο ποσοστό την εξέλιξη της ελεγκτικής επιστήμης και του τρόπου διενέργειας του ελέγχου. Στις παραπάνω μελέτες περίπτωσης (Κοσκωτάς, Lehman Brothers, WorldCom, Follie Follie) σημαντική συμμετοχή είχε ο ελλιπής έλεγχος που υπήρχε (ηθελημένα ή μη) όπως και η αντίστοιχη ανοχή από τις αρχές (επιτροπές κεφαλαιαγοράς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1 Ιστορική Αναδρομή

1.1.1 Αναδρομή στον κόσμο

Πριν γνωρίσουμε την ελεγκτική με τη σημερινή σύγχρονη και εξελιγμένη μορφή της, είχαν προηγηθεί χρόνια προσπάθειας για έλεγχο και διαφάνεια σε πολλούς κλάδους των επιχειρήσεων και κυρίως σε επίπεδο λειτουργίας του κράτους. Έτσι λοιπόν, τα αρχαιολογικά ευρήματα, μας πιστοποιούν ότι η πρώτη μορφή ελέγχου υπήρξε σε περιοχές όπως η Κίνα, η Αίγυπτος και η Βαβυλώνα όπου η οικονομία ήταν ιδιαίτερα ισχυρή στις περιόδους ακμής τους.

Στα χρόνια που ακολουθούν συναντάμε την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία η οποία ιδιαίτερα κατά τον 1^ο και 2^ο αιώνα μετά Χριστού, περίοδος κατά την οποία υπήρξε ειρηνική συγκριτικά με τα υπόλοιπα χρόνια που ταλανιζόταν από τους εμφύλιους πολέμους, ξεκινά να αναπτύσσεται. Έτσι, με τις αλλαγές που επιμελήθηκε ο ίδιος ο Οκταβιανός Αύγουστος, συγκεντρώνοντας τις κυριότερες εξουσίες στο πρόσωπό του είχε και το δικαίωμα ως πρώτος πολίτης να λειτουργεί σαν βασιλιάς. Στα πλαίσια της λειτουργίας του τότε φορολογικού συστήματος λοιπόν, οι ελεγκτές ήταν υπάλληλοι του βασιλιά και ασκούσαν το επάγγελμά τους ακούγοντας τους πολίτες, οι οποίοι υπέβαλαν προφορικά τις φορολογικές δηλώσεις. Έτσι προέρχεται και η αγγλική λέξη auditing, αφού στα λατινικά το ρήμα «audire» σημαίνει ακούω. Τα καθήκοντα τους ήταν χωρισμένα και υπήρχαν οι «Υπατοί», οι «Κήνσορες», οι «Τιμητές» και οι «Ταμίες». Μέσω πρακτικών που παραπέμπουν σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου, συνέτασαν εκθέσεις ελέγχου, ο καθένας στο αντικείμενό του, τις οποίες υπέβαλαν στη «Σύγκλητο» που διαχειριζόταν τη Δημόσια Περιουσία.

Στη συνέχεια, κατά την «χρυσή» εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, τα ευρήματα αποδεικνύουν ότι λόγω του μεγέθους και της ισχύς του κράτους υπήρξε και το ανάλογο φορολογικό σύστημα. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι υπήρχε οργανωμένο σύστημα κτηματολογίου. Οι φορολογικές δηλώσεις που έκαναν οι πολίτες, συγκροτούσαν το κτηματολόγιο της επαρχίας τους. Έτσι σχηματιζόταν το ενιαίο κτηματολόγιο και υπολογιζόταν ο φόρος που αντιστοιχούσε σε κάθε περιοχή και άτομο. Οι δηλώσεις ελέγχονταν από τους ειδικούς υπαλλήλους «Κηνσίτορες», οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι για την επαλήθευση και παρακολούθηση της πορείας των δηλώσεων των φορολογούμενων από έτος σε έτος.

Οι πρώτοι επίσημα αποκαλούμενοι «Auditors» θεωρείται ότι υπήρξαν το 1285, όταν κατά διαταγή του βασιλιά Εδουάρδου Α΄ όλοι οι υπηρέτες, διοικητές, θαλαμηπόλοι και λοιποί εισπράκτορες ή ταμίες όφειλαν να τηρούν κανονικούς λογαριασμούς. Εν συνεχεία η πρώτη χρήση του διπλογραφικού συστήματος λέγεται ότι ήταν το 1340 στην πόλη της Γένοβα στην Ιταλία από τον Massacre στις επιχειρήσεις του. Έτσι γίνεται αντιληπτό ότι ξεκίνησε να γίνεται μεγαλύτερη η ανάγκη για έλεγχο. Παράλληλα η διπλογραφική μέθοδος συντέλεσε στην ανάπτυξη της ελεγκτικής καθώς η ορθολογική λειτουργία της, συντελεί στην επαλήθευση της ακρίβειας των λογαριασμών. (Καζαντζής, 2006)

Ύστερα από την ραγδαία ανάπτυξη της βιομηχανίας στη Μεγάλη Βρετανία, κάτι που οδήγησε στη Βιομηχανική Επανάσταση την περίοδο 1760-1860, η Ελεγκτική πήρε το έναυσμα για να μπει σε τροχιά διαμόρφωσης, έτσι ώστε να καταλήξει στη μορφή που ξέρουμε σήμερα. Η εξέλιξη της τεχνολογίας, έδωσε στη Μεγάλη Βρετανία το πλεονέκτημα να παράγει με χαμηλότερο κόστος, κάτι που την οδήγησε στο να κατέχει ακόμα πιο ισχυρή οικονομικά θέση στον κόσμο. Κατά τον 19^ο αιώνα υπήρξε η μεγαλύτερη Αυτοκρατορία στην ιστορία με αποικίες σε όλα τα γεωγραφικά μήκη της γης. Αυτό σήμαινε ότι οι επιχειρήσεις βρετανικών συμφερόντων, λειτουργούσαν σε όλη την υδρόγειο με τεράστια κέρδη, κάτι που οδήγησε στην

ανάγκη ελέγχου της χρηστής διαχείρισης και διαφύλαξης των περιουσιών των Άγγλων κεφαλαιούχων. Το επάγγελμα του ελεγκτή ξεκινά να εξυψώνεται και να αποκτά και νομικά σημασία, όταν το 1845 έρχεται ο αγγλικός νόμος για τη συγχώνευση των σιδηροδρομικών εταιριών να ορίσει, ότι κάθε έτος η επαλήθευση του ισολογισμού των εταιριών θα γίνεται από επαγγελματία ελεγκτή. Στο σημείο αυτό να προσθέσουμε ότι στη Μεγάλη Βρετανία κατά τον 19^ο αιώνα, δεν ήταν εκ του νόμου υποχρεωτική η σύνταξη κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, από την οποία κρίνεται η αποδοτικότητα της επιχείρησης, αλλά μόνο ο ισολογισμός. Έτσι οι γνώσεις του ελεγκτή περιορίζονταν στη διπλογραφική μέθοδο και στην υποτυπώδη κατανόηση των διαφορετικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων ανά κλάδο.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η τεχνολογία αναπτύχθηκε ακόμα περισσότερο, όπως και η πολυπλοκότητα της οργάνωσής. *«Με αυτές τις εξελίξεις έγινε επιτακτική η διεύρυνση της μετοχικής βάσης και άρχισαν να αναπτύσσονται σύγχρονες κεφαλαιαγορές. Οι αλλαγές αυτές είχαν μια σειρά από οργανωτικές, διοικητικές, λογιστικές και ελεγκτικές συνέπειες. Για παράδειγμα, με τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας από τη διοίκηση, νέες πληροφορίες έγιναν απαραίτητες και η έμφαση στράφηκε στην κερδοφορία των επιχειρήσεων. Αυτό με τη σειρά του επέβαλε την περαιτέρω ανάπτυξη της αρχής του δεδουλευμένου (accrual accounting), σύμφωνα με την οποία αναπτύχθηκαν κατάλληλες μέθοδοι απόσβεσης του κόστους κτήσης καθώς η αξία και η σημασία των παγίων στον ισολογισμό των επιχειρήσεων αύξανε. Όλες αυτές οι εξελίξεις είχαν σημαντικές επιπτώσεις και για την Ελεγκτική καθώς άλλαξε ο προσανατολισμός του ελέγχου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με ένα από τα πλέον παλαιά γνωστά βιβλία Ελεγκτικής (Montgomery, 1912), αναγνωρίστηκε ότι ο έλεγχος αποσκοπεί στην επιβεβαίωση της οικονομικής κατάστασης και των αποτελεσμάτων της εταιρείας, πέραν της αποτροπής λαθών και απατών.»* (Καραμάνης, Σύγχρονη Ελεγκτική, 2008: 53)

1.1.2. Αναδρομή στον Ελλαδικό χώρο

Στο Κεφάλαιο αυτό γίνεται εκτενής παρουσίαση της ελεγκτικής επιστήμης, του ελεγκτικού επαγγέλματος, στην Ελλάδα μέσα από την αποτύπωση της ιστορικής αναδρομής. Το πρώτο κομμάτι του κεφαλαίου προβάλλει τα πρώτα βήματα των ελεγκτικών διαδικασιών, του ελέγχου που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα.

Αρχικά, η ιστορία του ελέγχου στον Ελλαδικό χώρο, συνδέθηκε άρρηκτα με τις Ανώνυμες Εταιρείες. Όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας οι Α.Ε ελέγχονταν τόσο από εξωτερικούς όσο και από εσωτερικούς ελεγκτές. Ο διαχωρισμός ιδιωτικού και δημόσιου τομέα της οικονομίας ήταν απαραίτητος καθώς υπήρχαν και ελεγκτές που έλεγχαν τις κρατικές δαπάνες του κράτους. Είναι αξιοπρόσεκτο να τονιστεί ότι οι Ανώνυμες Εταιρείες αποτελούν το κινητήριο όχημα επιχειρηματικής δραστηριότητας ήδη από το 1822 όταν ο τότε Ναπολεόντειος Εμπορικός Κώδικας εισήχθη εξ' ολοκλήρου χωρίς καμία αναδιάρθρωση στο Ελληνικό κράτος. Εν συνεχεία όσον αφορά τις ΑΕ, την εποχή του «Laissez Faire» που επικρατούσε η πολιτική της μη συμμετοχής του κράτους στην οικονομία, πολιτική που διήρκεσε μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα (1918). Είχε ως αντίκτυπο να αυξηθεί ο αριθμός των Α.Ε και ιδιαίτερα με την πρόοδο της εκβιομηχάνισης καθώς η ανάπτυξη των ΑΕ είχε συνδεθεί με τη Βιομηχανική επανάσταση, οι πρώτες Α.Ε που δημιουργήθηκαν ήταν κυρίως τραπεζικές και ασφαλιστικές εταιρείες.

Στην Ελλάδα κατά το 1900, ο αριθμός των Α.Ε ήταν σχετικά μικρός σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο, ο αριθμός τους υπολογίζονταν γύρω στις 30 ενεργές. Με βάση τα παραπάνω, δηλαδή της συνεχούς αύξησης των Ανωνύμων Εταιρειών, οι οποίες κινούνταν σε μία τροχιά όπου το κράτος δεν συμμετείχε στην οικονομία, είχε ως αποτέλεσμα να εμφανιστούν στην δημοσιότητα μεγάλες εταιρικές απάτες και πολυάριθμα σκάνδαλα, τα οποία οδήγησαν

σταδιακά στη παρέμβαση του κράτους, με στόχο τη βελτίωση των εταιριών προς ένα πλαίσιο μη αναρχικό.

Τη δεκαετία του 1910 στην Ελλάδα συνέβησαν ριζικές αλλαγές καθώς την τότε ολιγαρχική πολιτική, την υποδέχθηκε το κρατικό κορπορατιστικό μοντέλο, στο οποίο η κρατική παρέμβαση τόσο στη λογιστική όσο και στην ελεγκτική αυξήθηκε σημαντικά, καθώς οι συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργούσαν οι Ανώνυμες Εταιρίες ήταν πλήρως αναρχικές δίχως καμία απολύτως οργάνωση. Συγκεκριμένα οι εταιρίες εμφάνιζαν τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να παραπλανούν το ευρύ κοινό, ενώ πολλές φορές πρόβαιναν στη διανομή κερδών τα οποία δεν είχαν πραγματοποιηθεί. Παράλληλα οι οικονομικοί υπάλληλοι της εταιρίας δεν πραγματοποιούσαν τις απαραίτητες απογραφές και αποσβέσεις, ενέργειες που είναι απαραίτητες για την ορθή απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων της εκάστοτε εταιρίας. Όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα την εγκαθίδρυση του κορπορατισμού στον Ελλαδικό χώρο, έννοια που συνδέεται με την ενσωμάτωση συμφερόντων των κοινωνικών ομάδων στην όλη πολιτική διαδικασία μιας οργανωμένης κοινωνίας. Η λειτουργία αυτών των κοινωνικών ομάδων τελούνταν υπό την κρατική κηδεμονία. Το κράτος είχε ως κύριο στόχο τον έλεγχο των εταιριών (π.χ. φοροδιαφυγή, έλεγχος τιμών, έλεγχος διανομής κερδών), και για να επιτευχθεί αυτό ιδρύθηκαν οργανώσεις εκπροσώπησης ομάδων (εργαζόμενοι, εργοδότες), αλλά και επαγγελματικά σωματεία, όπως το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος και το ΣΟΛ (Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών), έτσι ώστε να ρυθμιστούν τα βασικά λογιστικά θέματα των εταιριών, διαγράφοντας με τον τρόπο αυτό την αναρχία που επικρατούσε μέχρι τότε στις εταιρίες, και πλέον οι εταιρίες λειτουργούσαν υπό στενή κρατική εποπτεία.

Για τον έλεγχο και την εποπτεία των εταιριών θεσπίστηκαν διάφοροι νόμοι. Αρχικά ο Νόμος 1348/1918, ήταν ένας νόμος ο οποίος αν και είχε κάποια θετικά αποτελέσματα ως προς τον έλεγχο των εταιριών, λειτούργησε κυρίως ως σκαλοπάτι για την εισαγωγή ενός νέου νόμου, καθώς πολυάριθμοι κρατικοί λειτουργοί που ανέλαβαν τον έλεγχο των εταιριών δεν διέθεταν τις κατάλληλες βάσεις, εκπαίδευση, ως προς το λογιστικό τομέα.

Ακολούθησε ο Νόμος 2190/1920 ο οποίος ρυθμίζει μέχρι και τη σημερινή εποχή την οργάνωση των Ανώνυμων Εταιριών. Ο νόμος 2190/1920 είχε σαν περιεχόμενο όλες τις διατάξεις του προηγούμενου νόμου 1348/1918, ωστόσο συμπεριέλαβε και διατάξεις που ρύθμισαν μία σειρά θεμάτων που αφορούν τη σύσταση μιας Α.Ε (π.χ. τη σύνθεση του γενικού συμβουλίου κλπ.).

Είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι ο νόμος 2190/1920 συμπεριέλαβε για πρώτη φορά τους εξωτερικούς ελεγκτές, όσον αφορά τον έλεγχο και την εποπτεία των εταιριών, οι οποίοι ορίζονταν κατά κύριο λόγο από η γενική συνέλευση των μετόχων και είχαν πρόσβαση σε όλα τα εταιρικά βιβλία της εταιρείας, προκειμένου ο ελεγκτής να έχει μία σφαιρική εικόνα της εταιρείας. Οι ελεγκτές από την πλευρά τους κατά την ολοκλήρωση του ελέγχου, ήταν υπόχρεοι να προετοιμάζουν έκθεση για τον έλεγχο που πραγματοποίησαν στην ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων. Το άρθρο 37 του νόμου όρισε την έννοια του ελέγχου ως «...την επιβεβαίωση της ακρίβειας και νομιμότητας των λογιστικών εγγραφών εκ των οποίων τα στοιχεία του ισολογισμού προέρχονται», δηλαδή ο ισολογισμός που διενήργησαν οι οικονομικοί υπάλληλοι να συμφωνεί με απόλυτη ακρίβεια με τις λογιστικές εγγραφές, δίχως να γίνεται απόκρυψη στοιχείων. Αξίζει να σημειωθεί ότι και το άρθρο 43 του νόμου όριζε «...ο ισολογισμός πρέπει να καταρτίζεται με απόλυτη σαφήνεια, ώστε η πραγματική χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης να δύναται να εξαχθεί από αυτόν» ενώ για την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης «... η ανάλυση κερδών και ζημιών πρέπει να συνοδεύει τον ισολογισμό και να προσδιορίζει τα πραγματικώς πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημιές». Ωστόσο ο νόμος 2190/1920 εμφάνισε και ορισμένα προβλήματα. Το καίριο και πιο σοβαρό πρόβλημα ήταν, ότι ο νόμος δεν διέθετε πλάνο σχετικά με τα προσόντα των ελεγκτών, με συνέπεια να ορίζονται ως ελεγκτές άνθρωποι που ήταν σημαντικές προσωπικότητες στη κοινωνία (π.χ. αστυνομικοί, ιερείς κλπ.) με συνέπεια να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ελέγχου και της εποπτείας, καθώς δεν διέθεταν τις κατάλληλες βάσεις ως προς το λογιστικό και ελεγκτικό τομέα. Η λύση

του προβλήματος επιτεύχθη με τη προσθήκη του άρθρου 13 που όρισε ότι για να γίνει κάποιος ελεγκτής, θα πρέπει να διαθέτει πτυχίο ανώτατης οικονομικής σχολής και άδεια άσκησης του επαγγέλματος από το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Παράλληλα ένα άλλο πρόβλημα της εποχής ήταν ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις ήταν οικογενειακού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιούνται έλεγχοι με το σωστό τρόπο.

Τη δεκαετία του 1920, διαπιστώθηκε εκ νέου η αδυναμία του ελέγχου που πραγματοποιούνταν από τους αρμόδιους ελεγκτές, καθώς ακολούθησε μια καινούρια σειρά οικονομικών καταρρεύσεων τόσο τραπεζών όσο και επιχειρήσεων που οφείλονταν κυρίως στα πολυάριθμα σκάνδαλα και τις απάτες από την πλευρά των επιχειρήσεων και των τραπεζών. Καθοριστικός παράγοντας των ανωτέρω, αποτέλεσε ότι οι εταιρείες πρόβαιναν στην επιλογή των ελεγκτών, όχι με βάση τις ικανότητες και τις γνώσεις τους, αλλά με βάση ποιοι ελεγκτές υιοθετούν καλύτερα τα συμφέροντα της επιχείρησής τους. Με αποτέλεσμα, ο έλεγχος πολλές φορές να μην είναι σε καμία περίπτωση αντικειμενικός. Εν συνεχεία ο κ. Θεοδωρόπουλος ο οποίος ήταν διευθυντής του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, καθώς και συντάκτης του Ν. 2190/1920 τον οποίο νόμο παραθέσαμε στη προηγούμενη παράγραφο πρότεινε ως λύση των παραπάνω τη δημιουργία ενός σώματος ορκωτών ελεγκτών.

Όλες αυτές οι απάτες και οι συνθήκες πλήρους αναρχίας που επικρατούσαν στον επιχειρηματικό κόσμο, οδήγησαν στη σύνταξη ενός νέου νόμου, του Ν.5076/1931 με πρωθυπουργό τον Βενιζέλο. Για την λύση του προβλήματος είχαν διατυπωθεί διάφορες απόψεις ωστόσο οι επικρατέστερες ήταν οι εξής. Η πρώτη άποψη όριζε, πως το πρόβλημα εταιρικής διακυβέρνησης θα έλυσε κατά κύριο λόγο η κρατική παρέμβαση, ή αλλιώς ο κρατικός έλεγχος μέσα από τη δημιουργία ενός σώματος κρατικών ελεγκτών. Ενώ η δεύτερη άποψη, όριζε πως τη λύση στο πρόβλημα δεν θα έδινε σε καμία περίπτωση η κρατική παρέμβαση, δηλαδή οι κρατικοί ελεγκτές. Επομένως ο Ν. 5076/1931 είχε τα εξής χαρακτηριστικά όσον αφορά τα χαρακτηριστικά και τα καθήκοντα των ορκωτών ελεγκτών και γενικότερα του ελέγχου, τα μέλη του σώματος θα διορίζαν προαιρετικά τους ελεγκτές, έπειτα το σώμα ορκωτών ελεγκτών θα το διοικούσε ένα εποπτικό συμβούλιο, το οποίο θα διορίζονταν εξ ολοκλήρου από το κράτος και στο οποίο θα υπήρχε ξεχωριστός εκπρόσωπος για τις επιχειρήσεις που ασκούσαν τον έλεγχο. Εν τέλει ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του νόμου 5076/1931 ήταν, πως ο νόμος ήταν αυτός που θα όριζε τον αριθμό των ορκωτών ελεγκτών.

Είναι αξιοπρόσεκτο πως οι παραπάνω ενέργειες και προσπάθειες που κατέβαλε το κράτος, με τη θέσπιση των κατάλληλων νόμων, για να εξαλείψει κάθε μορφή απάτης και αναρχίας των επιχειρήσεων με τη τοποθέτηση των κατάλληλων ελεγκτών, ήρθαν να τις εξαλείψουν ολοκληρωτικά, γεγονός καίριας σημασίας για την εποχή και την ιστορία της Ελλάδας. Τα γεγονότα αυτά ήταν η γερμανική κατοχή 1940-1944 και ο εμφύλιος πόλεμος 1945-1949 τα οποία κατέστρεψαν επί της ουσίας οποιοδήποτε θεμέλιο είχε χτιστεί για ένα κράτος οικονομικά ισχυρό, με επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό όρους σωστής εταιρικής διακυβέρνησης, δίχως οικονομικές απάτες, οι οποίες υπόκεινται στον κατάλληλο και αντικειμενικό έλεγχο από τους ορκωτούς ελεγκτές.

Μετά τη λήξη του πολέμου το έργο αυτό, του οικονομικού ελέγχου της χώρας, ανέλαβαν Βρετανοί λογιστές καθώς επίσης και Βρετανοί ορκωτοί ελεγκτές, προκειμένου να βελτιώσουν και πάλι τις σαθρές βάσεις της οικονομίας του κράτους. Στη συνέχεια, το έργο αυτό ανέλαβαν οι Αμερικάνοι το 1947 καθώς οι Βρετανοί ταλαντεύονταν από οικονομικές δυσκολίες. Έτσι, η Ελλάδα έλαβε χρηματοδότηση από το σχέδιο Μάρσαλ (Marshall Plan). Είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί ότι οι ΗΠΑ κατά την οικονομική ανοικοδόμηση της χώρας συνέχισαν τη συνεργασία τους με τους Βρετανούς ελεγκτές, οι οποίοι θα βοηθούσαν στη δημιουργία ενός σώματος Ορκωτών Λογιστών. Το σώμα των ορκωτών ελεγκτών ήταν ένα σημαντικό δημιούργημα, είχε ως στόχο την κατάρτιση νέων λογιστών και ελεγκτών, που θα τους βοηθούσε να αποκτήσουν τα κατάλληλα εφόδια, τις απαιτούμενες γνώσεις και ικανότητες για την άσκηση του επαγγέλματος. Εν έτη 1949 η ελληνική κυβέρνηση υπέβαλε κάποιες προτάσεις για τη δημιουργία του σώματος ορκωτών ελεγκτών, μέσω της σύστασης επιτροπής. Στην επιτροπή οι προτάσεις και οι απόψεις που ακούστηκαν ήταν ποικίλες και κυρίως αντικρουόμενες, η

ελληνική κυβέρνηση υποστήριζε ότι οι ορκωτοί ελεγκτές έπρεπε να βρίσκονται υπό κρατική εποπτεία, ενώ οι Βρετανοί υποστήριζαν πως το σώμα των ελεγκτών έπρεπε να δημιουργηθεί με βάση το αγγλο-σαξονικό μοντέλο της ελεύθερης αγοράς, δηλαδή οι ελεγκτές να τελούν το έργο τους δίχως τη κρατική παρέμβαση.

Τελικά, το 1952 οι προτάσεις που τελικά υπερίσχυσαν δεν ήταν και τόσο φιλελεύθερες, καθώς ενώ οι Βρετανοί υποστήριζαν πως το σώμα των ορκωτών ελεγκτών πρέπει να είναι ανεξάρτητο, δίχως κρατική εποπτεία, η άποψη που τελικά ψηφίστηκε είναι πως το σώμα των ορκωτών ελεγκτών ήταν καλύτερο να βρίσκεται υπό κρατική εποπτεία. Παράλληλα με την πρόταση που τελικά υπερίσχυσε, το κράτος θα μπορούσε να αντιμετωπίσει επί της ουσίας καλύτερα τις απάτες και την αναρχία των επιχειρήσεων, (πχ φοροδιαφυγή, δημοσιονομικά προβλήματα), απ' ότι το σώμα να ήταν απλά ένας ανεξάρτητος φορέας. Πρωτίστως, αυτό μπορεί να οφείλεται και στις συνθήκες της συγκεκριμένης περιόδου, δηλαδή η κρατική παρέμβαση θεωρείτο απαραίτητη για την ευδαιμονία του ελεγκτικού επαγγέλματος. Δευτερεύοντος, στο γεγονός ότι στις δεκαετίες 1940 και 1950 το διεθνές ελεγκτικό επάγγελμα δεν είχε τη δύναμη για να μπορέσει να επηρεάσει κυβερνήσει σε διεθνές επίπεδο, καθώς δεν είχε το μέταλλο που απέκτησε τις επόμενες δεκαετίες. Ωστόσο είναι γεγονός ότι ο νόμος του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ) προέβλεπε τη σταδιακή μετατροπή του σε ανεξάρτητο οργανισμό, στο οποίο θα συμμετέχουν σταδιακά όλο και περισσότεροι ορκωτοί λογιστές.

Η οργάνωση και η εξέλιξη του (ΣΟΛ), αποτελούνταν κυρίως από ένα πενταμελές συμβούλιο, το οποίο διορίζονταν κατά βάση από το κράτος, το συμβούλιο αυτό ονομάστηκε εποπτικό συμβούλιο (ΕΣ), και αποτελούσε το ανώτατο όργανο διοίκησης του ΣΟΛ. Η οργάνωση του ΣΟΛ είχε κοινά χαρακτηριστικά με μία επαγγελματική οργάνωση όπως π.χ. ο Δικηγορικός Σύλλογος. Στο Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών, η εισαγωγή καινούριων προσώπων-μελών, γινόταν με εξετάσεις και συγκεκριμένα τις γνωστές σε όλους πανελλήνιες, ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες της οργάνωσης.

Οι βαθμίδες των ορκωτών ελεγκτών στο σύνολό τους είναι τέσσερις και είναι οι εξής:

- I. Δόκιμος Β
- II. Δόκιμος Α
- III. Βοηθός Ορκωτός Λογιστής
- IV. Ορκωτός Λογιστής

Στην πρώτη βαθμίδα (Δόκιμος Β), κατατασσόταν κάποιος με βάση την επιτυχία του σε κάποια οικονομική σχολή (πτυχίο οικονομικής σχολής), στην οποία είχε περάσει μέσω των πανελλαδικών εξετάσεων. Παράλληλα για να γίνει Δόκιμος Α, είχε ως προϋπόθεση τριετή απασχόληση, ευδόκιμης υπηρεσίας, ενώ για να γίνει βοηθός ορκωτού λογιστή απαιτούνται πέντε επιπλέον έτη. Επομένως, με βάση τα παραπάνω, άγεται το συμπέρασμα πως για να γίνει κάποιος Ορκωτός Λογιστής που αποτελεί και την κορυφή της πυραμίδας, ή αλλιώς της ιεραρχίας, απαιτούνται τουλάχιστον 11 χρόνια υπηρεσίας. Ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός, πως το ΣΟΛ το Δεκέμβριο του 1992 αριθμούσε 570 μέλη.

1.2 Νομοθετικό πλαίσιο της ελεγκτικής σήμερα

Συνεχίζοντας στη σημερινή εποχή, υπάρχει μια πληθώρα από νομοθετήματα που ορίζουν το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλουν να κινούνται οι επιχειρήσεις και ως εκ τούτου και οι ελεγκτές που διενεργούν έλεγχο. Πολλά από αυτά τα νομοθετήματα είναι προϊόν συμμόρφωσης με Ευρωπαϊκές Οδηγίες κατ' εντολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

1.2.1 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 537/2014

Ένα σύνολο από 44 άρθρα απαρτίζουν το συγκεκριμένο Κανονισμό της ΕΕ, ο οποίος αποσκοπεί, στο να αποσαφηνίσει και να ορίσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις μέσα στις οποίες θα πρέπει να διενεργηθεί ο υποχρεωτικός ετήσιος έλεγχος των οντοτήτων δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι για παράδειγμα η Ε.Υ.Δ.Α.Π, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Alpha Bank. Σύμφωνα με την Οδηγία 2013/34/ΕΕ ως οντότητες δημοσίου συμφέροντος ορίζονται « α) οι μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους είναι δεκτές προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά οποιουδήποτε κράτους μέλους β) είναι πιστωτικά ιδρύματα γ) είναι ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις ή δ) έχουν ορισθεί από το κράτος μέλος ως οντότητες δημόσιου συμφέροντος, (π.χ. επιχειρήσεις που έχουν ουσιαστική δημόσια χρησιμότητα λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων τους).»¹. Ο συγκεκριμένος κανονισμός είναι άκρως αναλυτικός και περιγραφικός έτσι ώστε να καλύψει κάθε πιθανό κενό υπάρχει. Ορίζει τις απαραίτητες εκθέσεις που πρέπει να συνταχθούν πέραν της βασικής έκθεσης ελέγχου (π.χ. Έκθεση Διαφάνειας), τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας καθώς και τον τρόπο εξασφάλισης της ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στα κράτη. Για τους σκοπούς του παραπάνω συστάθηκε η ΕΕΦΕΕ που περιλαμβάνει ένα μέλος από κάθε κράτος-μέλος. Επιπλέον σκοπός του συγκεκριμένου Κανονισμού, είναι και η κατάργηση της απόφασης **2005/909/ΕΚ**, η οποία είχε δημιουργηθεί έτσι ώστε να κατοχυρωθεί νομικά η «Ευρωπαϊκή Ομάδα Φορέων Εποπτείας Ελεγκτών», που στόχο είχε να αξιολογεί τεχνικά τα συστήματα δημόσιας εποπτείας και τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα, αλλά και να λειτουργεί ως διάυλος επικοινωνίας μεταξύ των κρατών μελών στα πλαίσια των συστημάτων που χρησιμοποιούν.

1.2.2 Νόμος 4449/2017

Ένα τέτοιο νομοθέτημα είναι και ο νόμος 4449/2017 που ψηφίστηκε προκειμένου η Ελλάδα να ενσωματώσει στη νομοθεσία της την Οδηγία 2014/56/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Απριλίου 2014 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17^{ης} Μαΐου 2006 για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και ενοποιημένων λογαριασμών. Στο σύνολό του αποτελείται από 62 άρθρα τα οποία χωρίζονται σε 12 κεφάλαια. Κατά την αρχή του καθορίζονται βασικοί όροι, όπως το τί ορίζεται ως «Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής», «Υποχρεωτικός Έλεγχος», «Ελεγκτική Εταιρεία», καθώς και τα μεγέθη των οντοτήτων που αναγνωρίζει ο νόμος. Εν συνεχεία αναλύεται ο τρόπος χορήγησης άδειας σε ορκωτούς ελεγκτές για να διενεργήσουν πιστοποιημένα έλεγχο, καθώς και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι ελεγκτικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένου και ενός άρθρου που περιγράφει τις περιπτώσεις που μπορεί

¹ Γιώργος Μητρέλλος, άρθρο για την οικονομική ιστοσελίδα "Euro2day" με τίτλο "Ποιες εταιρείες απαλλάσσονται από τον... Ορκωτό Λογιστή"

η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.) να ανακαλέσει μια επαγγελματική άδεια πχ. με τελεσίδικη απόφαση για οικονομικό έγκλημα ή σε περίπτωση θανάτου. Στο κεφάλαιο Δ παρουσιάζεται η δεοντολογία, ο σκεπτικισμός και ο τρόπος οργάνωσης των ελεγκτών έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αξιοπιστία και η αντικειμενικότητα του ελέγχου. Συγκεκριμένα, τονίζεται ότι ένας ανεξάρτητος ορκωτός ελεγκτής ή ελεγκτική εταιρεία, οφείλει να *«διαθέτει αξιόπιστες διοικητικές και λογιστικές διαδικασίες, μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου διασφάλισης της ποιότητας, αποτελεσματικές διαδικασίες εκτίμησης των κινδύνων και κατάλληλους μηχανισμούς ελέγχου και ασφάλειας των συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων»*, καθώς και ότι, *«όταν ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής ή ελεγκτική εταιρεία απευθύνεται σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για την παροχή συμβουλών, καταγράφει το σχετικό αίτημα και τις συμβουλές που έλαβε»*.

Το κεφάλαιο Ε αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κομμάτια του Νόμου 4449/2019, καθώς μιλάει για τα ελεγκτικά πρότυπα που πρέπει να ακολουθούνται κατά τον έλεγχο και έπειτα για τις Εκθέσεις Ελέγχου. Υποχρεώνει τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές και τις ελεγκτικές εταιρείες να χρησιμοποιούν αποκλειστικά Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα, τα οποία έχουν εκδοθεί από το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (ISAAB) και στη συνέχεια έχουν εγκριθεί από την Ε.Λ.Τ.Ε.. Το δεύτερο κομμάτι είναι εξίσου σημαντικό διότι αναλύονται οι διάφορες εκθέσεις ελέγχου καθώς και ο τρόπος που οφείλει να δράσει ο ελεγκτής για να τις δημιουργήσει. Οι εκθέσεις ελέγχου περιέχουν και τη γνώμη του ελεγκτή για τα όσα προηγήθηκαν και για τα όσα πιστεύει για την εταιρεία και τον τρόπο λειτουργίας της. Κατά την έκφραση γνώμης, υπάρχουν διάφορες διαβαθμίσεις (γνώμη με επιφύλαξη, αδυναμία έκφρασης γνώμης κλπ.), οι οποίες θα δώσουν στους ενδιαφερόμενους σημαντικές πληροφορίες για την επιχείρηση. Πιο συγκεκριμένα, η περίπτωση ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 32, αναφέρει πως η έκθεση ελέγχου καταρτίζεται εγγράφως και πρέπει *«να περιλαμβάνει δήλωση για οποιαδήποτε ουσιώδη αβεβαιότητα όσον αφορά γεγονότα ή συνθήκες τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα της οντότητας να συνεχίσει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες»*.

Για τη διασφάλιση της ποιότητας του έργου που παρέχεται, ο νομοθέτης στο άρθρο 33, που είναι συνέχεια του άρθρου 29 της Οδηγίας, ορίζει, ότι οι ελεγκτές και οι ελεγκτικές εταιρείες θα πρέπει να υπόκεινται σε έναν έλεγχο ποιότητας τουλάχιστον κάθε 6 έτη. Συγκεκριμένα η παράγραφος 4 αναφέρει ότι *«Ο ποιοτικός έλεγχος θα πρέπει να υποστηρίζεται με επαρκείς δοκιμασίες επιλεγμένων φακέλων ελέγχου και να περιλαμβάνει την εκτίμηση συμμόρφωσης με τα εφαρμοστέα πρότυπα ελέγχου και τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας, της ποσότητας και της ποιότητας των δαπανηθέντων πόρων, των αμοιβών που καταβλήθηκαν και του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας της ελεγκτικής εταιρείας. Για το διενεργηθέντα ποιοτικό έλεγχο, συντάσσεται έκθεση με τα κυριότερα συμπεράσματα του ελέγχου.»*

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι ο νόμος διαφυλάσσει με αυτό τον τρόπο, όχι μόνο το κράτος και το κοινό από πλευράς πιθανής απάτης των εταιρειών, αλλά και από πλευράς ελέγχου, διότι το ένα συμπληρώνει το άλλο, και είναι πολύ πιθανό ένας μη αντικειμενικός, ανεξάρτητος και ακριβής έλεγχος, να προκαλέσει εντελώς αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που έχει ως στόχο. Στα επόμενα δύο κεφάλαια Ζ' και Η' σε συνέχεια των παραπάνω, περιγράφονται οι πειθαρχικές και αστικές ευθύνες σε περίπτωση απιστίας, καθώς και ο τρόπος ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα σε κράτη-μέλη έτσι ώστε να διασφαλιστεί νομικά η ακεραιότητα του ελέγχου καθώς και η λήψη χρησίμων πληροφοριών για την πληρέστερη εικόνα της κατάστασης.

Έπειτα, στο κεφάλαιο Ι' στο άρθρο 44 περιγράφεται το θεσμικό πλαίσιο της Επιτροπής Ελέγχου, το οποίο οφείλουν να διαθέτουν οι οντότητες δημοσίου συμφέροντος (πλην κάποιων εξαιρέσεων πχ. θυγατρικές, ΟΣΕΚΑ). Τέλος στα επόμενα άρθρα 46 έως 50 ο νομοθέτης αναφέρεται στο χρονικό διάστημα για το οποίο θα πρέπει να τηρούνται τα αρχεία από τους ελεγκτές ή/και τις ελεγκτικές εταιρείες καθώς και οι αμοιβές, η διάρκεια των ελέγχων και η περίπτωση χορήγησης άδειας σε ελεγκτή από τρίτη χώρα και όχι από κράτος-μέλος της ΕΕ.

1.2.3 Κανονιστική Πράξη 004/2017: «Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC»

Σύμφωνα με το ΦΕΚ Β' 3916/07-11-2017, εγκρίνεται η μετάφραση στην ελληνική γλώσσα του Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC (International Federation of Accountants). Ο συγκεκριμένος Κώδικας χωρίζεται σε 3 μέρη, και από αυτόν προκύπτουν θεμελιώδεις αρχές της επαγγελματικής δεοντολογίας, τις οποίες οφείλουν να τηρούν πιστά οι Ορκωτοί Ελεγκτές και οι Ελεγκτικές Εταιρείες ως προστάτες του δημοσίου συμφέροντος. Στο πρώτο μέρος αναφέρεται το εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινούνται οι ελεγκτές με αντικειμενικότητα, ακεραιότητα καθώς και την πρέπει επιμέλεια. Στο δεύτερο μέρος περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται το εννοιολογικό πλαίσιο κατά την δημόσια άσκηση του επαγγέλματος, όπως πχ ο διορισμός, η αμοιβή κλπ. Ενώ στο τρίτο και τελευταίο μέρος περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται το εννοιολογικό πλαίσιο κατά την άσκηση του επαγγέλματος σε μια επιχείρηση. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε εγρήγορση, διότι ο κώδικας δε δύναται να περιγράψει κάθε δυνατή περίπτωση κατά τη διάρκεια του ελέγχου. *«Σκοπός του κώδικα με τη θέσπιση προτύπων δεοντολογίας υψηλής ποιότητας για τους ελεγκτές, είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και η προώθηση της αξίας των ελεγκτικών υπηρεσιών των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Είναι σημαντικό να υπάρξει σύγκλιση σε ένα ενιαίο, διεθνές σύνολο προτύπων δεοντολογίας το οποίο προάγει την ποιότητα και συνοχή των υπηρεσιών που παρέχονται από τους ελεγκτές σε όλο τον κόσμο, βελτιώνοντας έτσι την εμπιστοσύνη των επενδυτών και την αποδοτικότητα των παγκόσμιων χρηματαγορών.»*².

² Γεώργιος Βενιέρης, Πρόεδρος ΕΛΤΕ (Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

2.1 Εισαγωγή στον κλάδο της ελεγκτικής

Ελεγκτική είναι ο κλάδος της οικονομικής επιστήμης που πραγματεύεται τη διαδικασία και τον τρόπο διεξαγωγής του ελέγχου των πάσης φύσεως χρηματοοικονομικών πληροφοριών που ανήκουν σε μια επιχείρηση ή οργανισμό.

Η μορφή του ελέγχου μπορεί να διαφέρει, διότι πέρα από τον κλασικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μπορεί να υπάρξει και φορολογικός έλεγχος, έλεγχος απόδοσης (performance audit) και ούτω καθ' εξής. Η ύπαρξη διαφορετικών μορφών ελέγχου προκύπτει από την ανάγκη των ενδιαφερομένων κάθε φορά μερών για διαφάνεια, αξιοπιστία και την όσο το δυνατόν καλύτερη πληροφόρησή τους με σκοπό τη χρήση τους κατά τη διαδικασία λήψης οικονομικών αποφάσεων. Οι πληροφορίες αυτές αξιοποιούνται διαφορετικά από τον εκάστοτε δέκτη, λόγω του ότι ο καθένας τις μεταφράζει από διαφορετική οπτική γωνία ανάλογα με τα συμφέροντά του. Επιπλέον οι πληροφορίες συνιστούν το αντικείμενο του ελέγχου που είναι ένα από τα τρία βασικά θέματα που απασχολούν την Ελεγκτική (Αντικείμενο, Υποκείμενο, Διαδικασίες Ελέγχου).

Ως αντικείμενο του ελέγχου νοείται, η κατά κανόνα οικονομική διαχείριση μιας ξένης περιουσίας ενός φυσικού ή νομικού προσώπου από ένα τρίτο πρόσωπο, τον ελεγκτή, μέσω της οποίας ελέγχεται, με την βοήθεια των πληροφοριών, η ορθή διοίκηση και η τήρηση του νομοθετικού πλαισίου της κάθε χώρας στην οποία δραστηριοποιείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Με την βοήθεια του ελεγκτή, οι πληροφορίες ελέγχονται και παρουσιάζονται στους άμεσα εμπλεκόμενους (Διοίκηση, Μετόχους) . Πέρα από τους ανωτέρω, οι πληροφορίες χρησιμοποιούνται και από τα Ενδιαφερόμενα Μέρη του εξωτερικού περιβάλλοντος της οικονομικής μονάδας, για την λήψη αποφάσεων ως προς τις κινήσεις τους απέναντι στην οντότητα.

Με τον όρο Ενδιαφερόμενα Μέρη του εξωτερικού περιβάλλοντος, ορίζονται τα άτομα τα οποία δεν έχουν άμεση σχέση με την οικονομική μονάδα (Κράτος, Μελλοντικοί Επενδυτές) αλλά ενδιαφέρονται για τις πληροφορίες αυτές για την διαμόρφωση των κινήσεών τους, επιχειρηματικών ή μη, με σκοπό το μέγιστο όφελός τους. Για όλους αυτούς τους λόγους, οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να απεικονίζουν την αντικειμενική εικόνα της οικονομικής μονάδας με τέτοιο τρόπο, ώστε πέρα από την χρήση τους από τους ενδιαφερόμενους, να επιδέχονται κάθε μορφής έλεγχο και διασταύρωση με τα στοιχεία που αντλούνται απο τον ελεγκτή. Συνεπώς, οι ελεγκτές θα πρέπει να είναι σε θέση να μπορούν να ερμηνεύσουν τις πληροφορίες και να τις χρησιμοποιήσουν ως εργαλείο για την περάτωση του έργου τους.

Αποτέλεσμα των παραπάνω θα είναι η τελική έκφραση της γνώμης των ελεγκτών, μέσα από την έκθεσή τους, η οποία θα βοηθήσει την διοίκηση της οντότητας ή/και τους μετόχους αυτής, στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας της πορείας της επιχείρησης, καθώς και στη μείωση της ασυμμετρίας της πληροφόρησης μεταξύ των δύο πλευρών.

2.2 Εσωτερικός – Εξωτερικός ελεγκτής, υπηρεσίες που προσφέρουν

Με γνώμονα το συμφέρον της εταιρείας στην οποία έχουν αναλάβει το έργο, οι ελεγκτές θα πρέπει να είναι ανεξάρτητοι επαγγελματίες οι οποίοι θα χαρακτηρίζονται από την ικανότητά τους να εφαρμόζουν πρακτικά τις γνώσεις τους και την εμπειρία τους. Το κύριο χαρακτηριστικό που οφείλουν να τους διακρίνει, είναι η αμερόληπτη στάση τους σε όλη τη διάρκεια της διενέργειας του ελέγχου καθώς θα πρέπει να μένουν ανεπηρέαστοι, τόσο κατά τη συγκέντρωση των ελεγκτικών τεκμηρίων, όσο και κατά την έκφραση της γνώμης τους μέσω των εκθέσεων ελέγχου. Επίσης πέραν της πανεπιστημιακής και επαγγελματικής τους γνώσης θα πρέπει να διαθέτουν κριτική σκέψη, επικοινωνιακές ικανότητες, οργανωτικό πνεύμα, αντικειμενικότητα, διακριτικότητα και εχεμύθεια ενώ παράλληλα θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τις σύγχρονες τεχνολογίες αλλά να είναι και διατεθειμένοι για συνεχή επαγγελματική επιμόρφωση.

Οι ελεγκτές διακρίνονται σε Εσωτερικούς και Εξωτερικούς ανάλογα με το λόγο για τον οποίο έχουν οριστεί στην οντότητα ώστε να διενεργήσουν τον έλεγχο. Όπως υπάρχει διάκριση ανάμεσα στους ελεγκτές, υπάρχει διάκριση και στην αντικειμενική σκοπιά από την οποία παρέχουν τις υπηρεσίες τους προς την επιχειρηματική μονάδα.

Οι Εσωτερικοί ελεγκτές είναι υπάλληλοι της εκάστοτε επιχείρησης καθώς η επιχείρηση και συγκεκριμένα η διοίκηση της, τους ορίζει ώστε να τους παρέχεται ενημέρωση καθ' όλη τη διάρκεια της οικονομικής χρήσης μέσα από τον δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργούν. Μέσα στην οικονομική χρήση, οι εσωτερικοί ελεγκτές συντάσσουν πολλές εκθέσεις ελέγχου, ώστε να πληροφορούν όσο γίνεται καλύτερα, πριν από την τελική έκθεση ελέγχου της χρήσης, την διοίκηση, βοηθώντας την να πάρει άμεσα μέτρα σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Η κάθε έκθεση ελέγχου πρώτου φτάσει στην διοίκηση της επιχείρησης, θα πρέπει πρώτα να ελεγχθεί από την Επιτροπή Ελέγχου, η οποία την αξιολογεί, όπως επίσης και τον ίδιο τον ελεγκτή. Ο ελεγκτής πέρα από την έκθεση ελέγχου, θα πρέπει να προτείνει και λύσεις στα όποια προβλήματα έχει ανακαλύψει πως υπάρχουν στο εσωτερικό της επιχείρησης, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του λειτουργικού κόστους και την ομαλή λειτουργία της οντότητας. Δεδομένου ότι γνωρίζει σε βάθος τις λειτουργίες και τις διαδικασίες της επιχείρησης στην οποία εργάζεται, τηρώντας τα παραπάνω φανερώνεται σε περιόδους κρίσεων, η προνοητικότητα της διοίκησης σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.

Πριν την τελική έκθεση ελέγχου ο ελεγκτής θα πρέπει να έχει exit conferences με τους ελεγχόμενους, για την εξαγωγή του τελικού πορίσματος, μέσα σε ένα πνεύμα συνεννόησης (π.χ. δικαιολόγηση υπερωριών, έλλειψη σφραγίδας σε έγγραφο και διόρθωσή του χωρίς την εγγραφή του στην τελική έκθεση). Επιπλέον, στις αρμοδιότητες του εσωτερικού ελεγκτή, εντάσσεται η διενέργεια αξιολόγησης επαγγελματικού κινδύνου της επιχείρησης και η προετοιμασία αναφορών προς τη διοίκηση της εταιρείας με σκοπό την επίλυση τέτοιων ζητημάτων.

Μέσω των εσωτερικών ελεγκτών, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να υπάρχει συγκεντρωμένη πληροφόρηση σε υγιείς βάσεις, εκσυγχρονισμός, προσαρμογή των οργανισμών στα νέα δεδομένα, παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και κυρίως η διαφύλαξη της διαφάνειας μέσω της συχνής παρακολούθησης των οργανισμών αυτών. Για όλους αυτούς τους λόγους ο εσωτερικός έλεγχος θεωρείται ως μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη έτσι ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει την λειτουργία του οργανισμού, με απώτερο σκοπό την επίτευξη των στόχων του, καθώς και την βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών. Είναι εύκολο να κατανοηθεί πλέον ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές εκτελούν τα καθήκοντά τους σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας, συνεπώς εφαρμόζουν τις αρχές της ανεξαρτησίας, αντικειμενικότητας και εμπιστευτικότητας, ενώ δρουν

επίσης σε πλήρη εναρμόνιση με τα Διεθνή Πρότυπα για την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing), την πολιτική και τις διαδικασίες της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές λοιπόν αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της επιχείρησης όπου εκτελούν τον έλεγχο, αλλά είναι και η ναυαρχίδα της για την ομαλή λειτουργία της και την βιωσιμότητά της στο πλέον ανταγωνιστικό περιβάλλον, ενώ ο ρόλος τους είναι να εντοπίζουν εγκαίρως τις ενδείξεις απάτης (fraud indicators) και να ενημερώνουν σχετικά τη διοίκηση για τη λήψη περαιτέρω μέτρων.

Οι Εξωτερικοί ελεγκτές από την άλλη, είναι εκτελεστικά όργανα τα οποία τα ορίζουν οι μέτοχοι της επιχείρησης που θα διενεργηθεί ο έλεγχος, και ο βασικότερος λόγος που γίνεται αυτό, είναι για να έχουν σωστή πληροφόρηση για την πορεία της επένδυσής τους. Στις εισηγμένες εταιρείες, όπως περιγράφεται παρακάτω, είναι υποχρεωτική η ετήσια έκθεση του εξωτερικού ελεγκτή. Ο ελεγκτής αυτός είναι ανεξάρτητος επαγγελματικά, αυτό σημαίνει ότι δεν έχει υπαλληλική σχέση με την οικονομική μονάδα, αλλά σε όλη την διάρκεια του ελέγχου εργάζεται στο χώρο της οντότητας και έχει άμεση επαφή με το εργασιακό περιβάλλον που επικρατεί εκεί, ενώ παράλληλα χρειάζεται τη βοήθεια των εσωτερικών ελεγκτών για την όσο το δυνατόν καλύτερη εκτέλεση του έργου του, αφού βασίζεται κατά κάποιο ποσοστό στην αποτελεσματικότητα του εσωτερικού συστήματος ελέγχου, μέσω του οποίου καθορίζεται η έκταση των ελέγχων τεκμηρίωσης. Ο εξωτερικός ελεγκτής ασκεί έλεγχο σύμφωνα με συγκεκριμένους νόμους ή/και κανόνες στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και είναι αυτός ο οποίος θα πληροφορήσει τους μετόχους και τα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. Κράτος), μέσα από την αμερόληπτη και ανεξάρτητη έκθεση ελέγχου του, η οποία επισυνάπτεται κάτω από τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της οντότητας κατά την δημοσίευσή τους.

Το διακριτικό χαρακτηριστικό του ανεξάρτητου εξωτερικού ελέγχου που τον διαχωρίζει από τον εσωτερικό έλεγχο αποτελεί η έκφραση γνώμης του ελεγκτή, αναφορικά με την ορθή ή όχι παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης της επιχείρησης καθώς και των δραστηριοτήτων της, στις ελεγχόμενες από αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις, κατά την περίοδο την οποία αφορά ο έλεγχος, μέσα στο πλαίσιο της νομοθεσίας και των ιδιαίτερων συνθηκών της χώρας στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση, όπως αναλύεται και σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσας ερευνητικής εργασίας. Επιπροσθέτως, ο εξωτερικός ελεγκτής είναι ένας ειδήμων των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης έχοντας ανεξάρτητη και αντικειμενική στάση προς την διοίκηση. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να κρίνει και να συμβουλεύσει την εκάστοτε διοίκηση σχετικά με ζητήματα βελτίωσης του εσωτερικού ελέγχου, ανάπτυξης των λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων και γενικά να δώσει φορολογικές, επενδυτικές και χρηματοοικονομικές συμβουλές.

Η αναγκαιότητα της ύπαρξης του εξωτερικού ελεγκτή γεννάται από την ύπαρξη της ασυμμετρίας στην πληροφόρηση, της σύγκρουσης συμφερόντων και της πολυπλοκότητας του συστήματος, λογιστικού ή μη, μεταξύ διοίκησης, μετόχων και ενδιαφερόμενων μερών. Με τον εξωτερικό έλεγχο γίνεται μια προσπάθεια για την μείωση όλων των παραπάνω. Το πρόβλημα αυτό προκύπτει από το γεγονός, πως η διοίκηση έχει καλύτερη πληροφόρηση από τη στιγμή που βρίσκεται στο εργασιακό περιβάλλον, και συνήθως (αν όχι πάντα) τα μέλη της έχουν γνώση της οικονομικής επιστήμης, με αποτέλεσμα να μπορούν να κατανοούν καλύτερα τη θέση της εταιρείας καθώς και το κάθε οικονομικό γεγονός το οποίο διαδραματίζεται στα πλαίσια της λειτουργίας της. Σε αντίθεση οι μέτοχοι και το κράτος, μπορεί να μην έχουν τις αναγκαίες γνώσεις για να αντιληφθούν τη θέση της οντότητας και την βιωσιμότητά της.

Οι εξωτερικοί ελεγκτές προσπαθούν να εξαλείψουν μέσα από την έκθεση ελέγχου τους, το χάσμα που υπάρχει, και κατ' επέκταση την σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ αυτών, μιας και ο καθένας τους αναζητά διαφορετικές πληροφορίες, για διαφορετικές αποφάσεις (π.χ. οι μέτοχοι ενδιαφέρονται για τα επενδεδυμένα κεφάλαιά τους, το κράτος ενδιαφέρεται για την τήρηση των νόμων κλπ.). Επιπλέον, λόγω του ότι ζούμε σε ένα ταχέως αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου συνεχώς νέες επιχειρήσεις δημιουργούνται και μεγαλώνει το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η κάθε οντότητα, με αποτέλεσμα να μεγαλώνει ο όγκος των συναλλαγών, καθίσταται μεγαλύτερη η πιθανότητα λάθους και η διάπραξη σφαλμάτων στα

λογιστικά συστήματα και στις οικονομικές καταστάσεις. Είναι εύκολο να εννοηθεί, πως ο εξωτερικός έλεγχος συντελεί στην καλή λειτουργία της επιχείρησης, και στην εξασφάλιση μιας καλής εικόνας απέναντι στους μετόχους και στο επενδυτικό κοινό. Την αναγκαιότητα για την ύπαρξη των εξωτερικών ελέγχων την επιδοκιμάζει και το κράτος, όπως προαναφέρθηκε, αφού ο έλεγχος που διενεργείται και τα πορίσματα αυτού, λειτουργούν ως προστασία απέναντι στο κοινό και την πολιτεία καθώς επίσης μειώνουν και την πιθανότητα να συμβούν επιζήμια για την οικονομία σκάνδαλα.

2.3 Ο τρόπος λειτουργίας της εταιρείας και το πόσο επηρεάζει το έργο του ελεγκτή

Οι ελεγκτές για να μπορέσουν να αποδώσουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους και το έργο τους να αποφέρει καρπούς, θα πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά το περιβάλλον της οντότητας στην οποία έχουν αναλάβει να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, καθώς επίσης, και το πώς λειτουργεί η συγκεκριμένη μονάδα, έτσι ώστε να μπορέσουν να αντιληφθούν έγκαιρα πού μπορεί να υπάρχουν λάθη, ή ποιός ευθύνεται για τα λάθη τα οποία έχουν ανιχνευθεί, και τα οποία έχουν σαν αποτέλεσμα να στρεβλώνουν την εικόνα που έχουν οι μέτοχοι για την εταιρία ή το διοικητικό συμβούλιο και τα ανώτερα στελέχη. Έτσι, θα πρέπει ο ελεγκτής να μάθει την λειτουργία της οντότητας ξεκινώντας από την κατανόηση του γενικού περιβάλλοντός της από τις ανώτερες βαθμίδες σε ιεραρχία, όπως είναι οι διευθυντές και το πώς μεταφέρονται από αυτούς οι πληροφορίες και οι εντολές στα κατώτερα στρώματα ιεραρχίας, και με αυτό τον τρόπο να καταλήξει στο πώς εκτελούνται οι ενέργειες αυτές στο ειδικό περιβάλλον της εταιρίας. Με άλλα λόγια, ο ελεγκτής θα πρέπει να γνωρίζει τον τρόπο λειτουργίας/διακυβέρνησης (ή όπως ορίστηκε και καθιερώθηκε στην Ελλάδα, βάσει των νόμων 3016 και 3091/2002, εταιρική διακυβέρνηση (Corporate Governance)) της επιχείρησης στην οποία ασκεί τα καθήκοντά του.

Με τον όρο εταιρική διακυβέρνηση, ορίζουμε το πλέγμα διαδικασιών και δομών (δικλίδες), με το οποίο κατευθύνεται μία οντότητα με σκοπό την κερδοφορία της και κατ' επέκταση τη βιωσιμότητά της στο ανταγωνιστικό περιβάλλον στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι συναλλαγές της. Επίσης, ο όρος καλύπτει την σχέση της επιχείρησης και της διοίκησης με τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και το χάσμα που υπάρχει στην πληροφόρηση μεταξύ αυτών (ασυμμετρία πληροφόρησης). Οι δικλίδες της εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί να υφίστανται ύστερα από την επιβολή τους από την κοινωνία ή/και το κράτος, πέρα από την ίδια την επιχείρηση. Ο ελεγκτής θα πρέπει να αντιληφθεί, έχοντας κατανοήσει πλήρως πλέον την εταιρική διακυβέρνηση της επιχείρησης, αν όλες οι αποφάσεις και ενέργειες που έχουν παρθεί χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και δεν υπάρχει συμφέρον (ατομικό ή ομαδικό), πίσω από αυτές.

Σκοπός των ανωτέρω ενεργειών, είναι να παρασχεθούν απρόσκοπτα και απροσωπώληπτα, οι υπηρεσίες του ελεγκτή, με ορθότητα προς το συμφέρον όλων (στελέχη και ενδιαφερόμενα μέρη), ενώ σε περίπτωση που αντιληφθεί ότι υπάρχει κάπου λάθος μπορεί πλέον εύκολα να το διορθώσει ή να το αναφέρει στην έκθεση ελέγχου του, όπως και το ποιός ευθύνεται για αυτό στην περίπτωση που δεν μπορεί να το διορθώσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

3.1 Επιχειρηματικός κίνδυνος

Ένας από τους πιο βασικούς λόγους που ένας ελεγκτής είναι αναγκαίος για μία επιχείρηση είναι τα ουσιώδη σφάλματα που προκαλούνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε επιχείρησης, οδηγώντας έτσι στην ανάγκη της ελεγκτικής διαδικασίας. Τα σφάλματα αυτά προκαλούνται από τις πιέσεις των εξωτερικών παραγόντων που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την οντότητα και της προκαλούν στρεβλώσεις στην οικονομική εικόνα και λειτουργία της. Τέτοια σφάλματα μπορούν να προκύψουν από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, λόγω των ανοικτών συνόρων στην οικονομία, με αποτέλεσμα η εταιρία να οδηγηθεί σε ζημιές και σε αδυναμία συνέχισης των δραστηριοτήτων της, εμφανίζοντας έτσι την ανάγκη της ύπαρξης του ελεγκτικού προσώπου και πιο συγκεκριμένα του εσωτερικού ελεγκτή, με την μορφή του συμβούλου στην οικονομική οργάνωση και στρατηγική της επιχείρησης, με σκοπό την βιωσιμότητά της. Ο ελεγκτής έχει υποχρέωση να εξετάσει τη δυνατότητα, η υπό έλεγχο οντότητα, να συνεχίσει την ομαλή επιχειρηματική της δραστηριότητα με βάση το ΔΕΠ 570. Σημαντικά σφάλματα που επηρεάζουν την ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρίας, μπορούν να αποφευχθούν αν γίνει σωστός υπολογισμός των προβλέψεων των στοιχείων της εταιρείας, όπως είναι η πρόβλεψη για επισφαλείς πελάτες και οι προβλέψεις διαφόρων κινδύνων και εξόδων. Είναι σύνηθες οι επιχειρήσεις όταν βρίσκονται αντιμέτωπες με νέες τεχνολογικές ανακαλύψεις και προόδους που έχουν ως αποτέλεσμα την υπονόμευση των περιουσιακών τους στοιχείων, να προσπαθούν να παραποιήσουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις τους με την ελπίδα ότι ούτε ο ελεγκτής, αλλά ούτε και η αγορά θα αντιληφθεί αυτή την κίνηση. Απώτερος σκοπός τους είναι η προσέλκυση νέων επενδυτών μέσω της δημιουργίας μιας υγιούς εικόνας προς το περιβάλλον της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να γεννώνται σοβαρά προβλήματα ως προς την εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Όλες οι επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους, ως βασικότερο στόχο έχουν την επίτευξη όσο γίνεται μεγαλύτερου κέρδους, με αποτέλεσμα να αναλαμβάνουν εν γνώσει τους διάφορους κινδύνους χωρίς όμως να γνωρίζουν το ακριβές μέγεθος αυτών, με συνέπεια να γίνονται τρωτές στις συνεχές αλλαγές. Ο ελεγκτής από μέρους του προσπαθεί, με βάση τις γνώσεις του και με τα δεδομένα που του έχει προσφέρει η υπό έλεγχο επιχείρηση, να συμβουλευτεί την διοίκηση έτσι ώστε να υπάρχει μία λογική αλληλουχία και διαχείριση του κινδύνου.

Αυτοί είναι ορισμένοι από τους λόγους που αυξάνουν το ενδιαφέρον των μετόχων για την ύπαρξη των ελεγκτών στο εσωτερικό της εταιρίας ως συμβουλευτικά όργανα. Επίσης αποτελούν και τους λόγους για τους οποίους ο επιχειρηματικός κίνδυνος είναι τόσο σημαντικός για την οντότητα, αφού με τον περιορισμό αυτού θα εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά της. Η έννοια του κινδύνου στο πλαίσιο των επιχειρήσεων έχει εμφανιστεί από τις αρχές του 17^{ου} αιώνα, όπου ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια του ρίσκου και αναφερόταν σε επιχειρήσεις τυχερών παιγνίων μέσα στις οποίες υπήρχε ο κίνδυνος (το ρίσκο). Συνεχίζοντας, τον 18^ο αιώνα η έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου, αποκολλήθηκε από την έννοια του ρίσκου, και χρησιμοποιήθηκε έντονα στον τομέα της ασφάλισης των ναυτιλιακών επιχειρήσεων, για να φτάσουμε στον 19ο αιώνα που θα γίνουν οι πρώτες προσπάθειες από οικονομολόγους για να δοθεί μία συγκεκριμένη εννοιολογική προσέγγιση στον ορισμό. Ως επιχειρηματικός κίνδυνος ορίζεται, η πιθανότητα μια οντότητα στο μέλλον να αντιμετωπίσει επιβλαβή γεγονότα για τη λειτουργία της και τη βιωσιμότητά της, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιτύχει τους επιχειρηματικούς σκοπούς της και κατά συνέπεια τους στόχους της. Είναι πλέον διαδεδομένο πως ο επιχειρηματικός κίνδυνος αναφέρεται σε πάσης φύσεως κινδύνους που είναι πιθανό να αντιμετωπίσει μια επιχείρηση, καθώς στην γενική του εικόνα αναφέρεται σε οτιδήποτε κακό θα προκύψει στην επιχείρηση ή σε οτιδήποτε καλό δεν θα προκύψει κάνοντας την έννοια της πολύ πιο γενική.

Συνήθως υπάρχει μία ομαδοποίηση σε δύο κατηγορίες στα διάφορα είδη επιχειρηματικού κινδύνου και αυτοί διαχωρίζονται ανάλογα από το περιβάλλον από το οποίο προέρχονται οι κίνδυνοι.

Η μία κατηγορία είναι αυτή των εξωτερικών κινδύνων, η οποία περιλαμβάνει όλους τους κινδύνους οι οποίοι προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχειρηματική μονάδα. Ενδεικτικά αυτοί μπορεί να είναι οι μεταβολές στη ζήτηση και στις προτιμήσεις των πελατών, οι αλλαγές που ενδέχεται να υπάρχουν στο νομοθετικό πλαίσιο της χώρας στο οποίο βρίσκεται η επιχείρηση καθώς και οι ασταθείς πολιτικές καταστάσεις που ενδέχεται να υπάρχουν στην εκάστοτε χώρα. Επιπλέον υπάρχουν και οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (π.χ. μόλυνση του περιβάλλοντος), αλλά και φυσικοί κίνδυνοι που σχετίζονται με το φυσικές καταστροφές όπως είναι οι πυρκαγιές και οι πλημμύρες. Τέλος, απειλητικές θεωρούνται και οι νέες τεχνολογικές ανακαλύψεις και εξελίξεις που υπονομεύουν την τεχνολογία που χρησιμοποιεί η επιχείρηση. Πάνω απ' όλα όμως ο κίνδυνος ο οποίος είναι καθημερινά προ των πυλών είναι ο κίνδυνος που υπάρχει λόγω του ανταγωνισμού και των «ανοικτών» συνόρων στην οικονομία.

Η δεύτερη κατηγορία κινδύνων είναι οι εσωτερικοί κίνδυνοι οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα την επιχείρηση και συνδέονται στενά με τις διάφορες επιχειρησιακές λειτουργίες της οντότητας. Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τα παραγόμενα αγαθά ή τις προσφερόμενες υπηρεσίες της εταιρίας ανήκουν στους εσωτερικούς κινδύνους της επιχείρησης. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι, η απαξίωση των προϊόντων και η δημιουργία νέων τα οποία υποκαθιστούν τα υπάρχοντα. Αντίστοιχα, η δημιουργία νέων υπηρεσιών που αντικαθιστούν τις υπάρχουσες, παρέχοντας ποιοτικότερες υπηρεσίες με νέα μέσα και εκσυγχρονισμένες μεθόδους. Ένας ακόμα σημαντικός κίνδυνος που εντάσσεται στους εσωτερικούς κινδύνους, είναι οι σχέσεις που έχει η επιχείρηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως είναι οι προμηθευτές και οι πελάτες, που επηρεάζουν άμεσα την λειτουργία της εταιρίας και την βιωσιμότητά της. Σε περίπτωση που υπάρξει διαφοροποίηση στην τιμή ή την ποιότητα ή και στην μεταξύ τους σχέση με την επιχείρηση (π.χ. πληρωμές, αφίξεις εμπορευμάτων σε σωστό χρόνο κλπ.), μπορούν να επηρεάσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τα παραγόμενα αγαθά καθώς και την λειτουργία όλης της μονάδας, και ενδέχεται να επηρεάσει τις σχέσεις ανάμεσα στην επιχείρηση και τους πελάτες. Έτσι μπορεί να προκύψουν πιθανές απογοητεύσεις των πελατών ως προς την ποιότητα των αγαθών ή των υπηρεσιών, προκαλώντας έτσι εμπόδιο στις αποδόσεις ώστε να είναι οι αναμενόμενες και οι επιθυμητές, οδηγώντας στην αναγκαστική διαφοροποίηση των σχεδίων. Εκτός από τα παραπάνω, το προσωπικό που εργάζεται στην διαδικασία παραγωγής ενός αγαθού ή στην παροχή μιας υπηρεσίας, μπορεί να επιφέρει πρόσθετους κινδύνους στην οντότητα αφού ενδέχεται το εργατικό και υπαλληλικό προσωπικό να μην είναι κατάλληλα καταρτισμένο για τις εργασίες τις οποίες εκτελούν. Επιπλέον, μπορεί να μην είναι κατάλληλα ενημερωμένοι ως προς τις συχνές μεταβολές που διαδραματίζονται στο οικονομικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση, με αποτέλεσμα να μην παράγουν το αναμενόμενο, ή αυτό που παράγουν να είναι ελαττωματικό και η επιχείρηση να μην έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Πέρα όμως από αυτό, μπορεί να μην γνωρίζουν σωστά την παραγωγική διαδικασία και τον τρόπο λειτουργίας της μονάδας (π.χ. διακίνηση εγγράφων, ορθή αρχειοθέτηση κλπ.) προσθέτοντας έτσι κίνδυνο.

Η επιχείρηση προσπαθεί να περιορίσει όλους αυτούς τους κινδύνους αλλά στην προσπάθειά της αυτή, είναι συχνό το φαινόμενο να μην δίνει την απαραίτητη προσοχή εκεί που χρειάζεται, είτε διότι δεν γνωρίζει τον ακριβή κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται, είτε διότι δεν έχει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών. Οι μέτοχοι απαιτούν την άμεση και ορθή διαχείριση των κινδύνων αφού γνωρίζουν πως για την βιωσιμότητα και κατ' επέκταση την κερδοφορία τους θα πρέπει να αντιμετωπίζονται έγκαιρα, καθιστώντας έτσι αναγκαία την ύπαρξη των ελεγκτών στο εσωτερικό της εταιρείας, ώστε να βοηθήσουν στην διεκπεραίωση των απαιτούμενων ενεργειών της διαχείρισης των κινδύνων και της ορθής πληροφόρησης στην διοίκηση και τους μετόχους. Για την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, θα πρέπει να έχει ταυτοποιηθεί και υπολογισθεί σωστά το πλήθος των κινδύνων που υπάρχουν στο περιβάλλον της, καθώς και να έχουν μελετηθεί οι χειρισμοί που θα πρέπει να γίνουν. Για την

επίτευξη του παραπάνω του σκοπού θα πρέπει τα διάφορα τμήματα της επιχείρησης, όπως είναι το τμήμα οικονομικών, το τμήμα παραγωγής, το τμήμα μάρκετινγκ, το τμήμα πωλήσεων, το τμήμα στρατηγικής διοίκησης και ούτω καθεξής, να δουλέψουν ομαδικά και αρμονικά έτσι ώστε οι λειτουργίες που θα ακολουθήσει το κάθε τμήμα ξεχωριστά, να είναι σωστά σχεδιασμένες και κατανοητές από τα υπόλοιπα τμήματα οδηγώντας έτσι σε μια επιτυχημένη πορεία της. Η διαδικασία της διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου (Enterprise Risk Management-ERM) είναι μία πολύ σημαντική παράμετρος για τη βιωσιμότητα της οντότητας και μπορεί να ορισθεί, ως μία διαδικασία μέτρων και αποφάσεων που βασικό τους μέλημα είναι η μείωση της διαφοράς μεταξύ των αποτελεσμάτων που θα επιτευχθούν και των πραγματικά επιδιωκόμενων μελλοντικών στόχων.

Με άλλα λόγια η διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου είναι η διαδικασία κατά την οποία σχεδιάζονται, οργανώνονται, διευθύνονται και ελέγχονται οι πολύπλευρες δραστηριότητες που ακολουθεί η εταιρεία, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει ο επιχειρηματικός κίνδυνος στην καθαρή θέση και τα κέρδη της οντότητας, ή ακόμα και στη διαχείριση των συνθηκών αβεβαιότητας που διαδραματίζονται στο περιβάλλον της επιχειρηματικής μονάδας και την εκμετάλλευση αυτών, με στόχο την ενίσχυση της καθαρής θέσης και την αύξηση των κερδών το οποίο είναι και ένας, αν όχι ο πιο βασικός, στόχος των μετόχων.

Η επιχείρηση θα πρέπει να έχει προβεί σε μία ιεράρχηση των κινδύνων ανάλογα με τις πιθανότητες που υπάρχουν να πραγματοποιηθούν, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις που θα έχουν αν τελικά επέλθει αυτός ο κίνδυνος. Η ιεράρχηση αυτή αποτυπώνεται με τις ακόλουθες ομαδοποιήσεις των κινδύνων :

- Μικρές πιθανότητες να επέλθει ο κίνδυνος με μικρές επιπτώσεις για την οντότητα που θα μπορούν να μην λογαριάζονται αν ληφθεί υπόψη το κριτήριο κόστους-οφέλους.

Ένα παράδειγμα τέτοιου κινδύνου είναι η ληστεία σε εργαζόμενο της εταιρείας που διακινεί την αλληλογραφία μεταξύ εταιρειών ενός ομίλου.

- Μεγάλες πιθανότητες να πραγματοποιηθεί ο κίνδυνος με μικρές επιπτώσεις που θα πρέπει η εταιρεία να παίρνει να κατάλληλα μέτρα για την όσο το δυνατόν μείωση των πιθανοτήτων.

Τέτοιο παράδειγμα κινδύνου είναι η καταστροφή ενός οχήματος της εταιρείας που μεταφέρει προϊόντα σε απομακρυσμένες περιοχές μέσα από δύσβατους δρόμους.

- Μικρές πιθανότητες να επέλθει ο κίνδυνος με μεγάλες επιπτώσεις για την επιχείρηση που θα μπορούσαν να αγνοούνται αν οι πιθανότητες ήταν σχεδόν μηδαμινές.

(π.χ. πρόσκρουση αεροπλάνου πάνω στην έδρα της εταιρείας που βρίσκεται μακριά από αεροδρόμιο) αλλά αν οι πιθανότητες παρ' ότι είναι μικρές θεωρούνται υπολογίσιμες τότε θα πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης του κινδύνου (π.χ. πλημμύρα ή σεισμός υψηλής έντασης). Στα δύο παραδείγματα που δίνονται οι επιπτώσεις που θα έχει η επιχείρηση είναι πολύ μεγάλες, από την καταστροφή των παγίων της (προϊόντων και μηχανημάτων) μέχρι την παύση της λειτουργίας, με μόνη διαφορά την πιθανότητα που έχει να συμβεί ο κάθε κίνδυνος.

- Μεγάλη πιθανότητα να συμβεί ο κίνδυνος με μεγάλες επιπτώσεις για την επιχειρηματική μονάδα, που θα πρέπει να περιορίσει τις πιθανότητες και να έχει άμεσα σχέδια έκτακτης ανάγκης αν τελικά ο κίνδυνος συμβεί. Σε περίπτωση που οι πιθανότητες να συμβεί ο κίνδυνος δεν μπορούν να μειωθούν τότε η επιχείρηση δεν θα πρέπει να προβεί στην ανάληψη αυτού του κινδύνου.

Παράδειγμα τέτοιου κινδύνου είναι η μη κυκλοφορία φαρμάκου από μία φαρμακευτική εταιρεία που προκαλεί παρενέργειες που δεν δύναται να αντιμετωπισθούν, ενώ έχουν δαπανηθεί μεγάλα ποσά για την έρευνα αυτού. Σε αυτή την περίπτωση του κινδύνου οι καλά δομημένες

εταιρείες που έχουν τις σωστές γνώσεις και πόρους, δημιουργούν ένα επιχειρηματικό σχέδιο επιβίωσης που ως στόχο έχει την διάσωση της επιχείρησης αν τελικά επέλθει ο κίνδυνος.

Σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες ιεράρχησης του επιχειρηματικού κινδύνου, βασικό στοιχείο για την κατηγοριοποίηση του εκάστοτε κινδύνου, που είναι για ανάληψη από την επιχείρηση, είναι η πιθανότητα να επέλθει τελικά αυτός ο κίνδυνος. Επομένως, θα πρέπει να υπολογίζονται σωστά οι πιθανότητες από την εταιρεία, και ο ίδιος ο ελεγκτής θα πρέπει να γνωρίζει αν κάποιο τέτοιο γεγονός έχει επηρεάσει την εικόνα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της οντότητας, καθώς αν τελικά επέλθει ο κίνδυνος, τότε η εικόνα της επιχειρηματικής μονάδας στις οικονομικές καταστάσεις της θα είναι σημαντικά διαφορετική από τις προηγούμενες, αν τελικά οι επιπτώσεις είναι μεγάλες.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται για την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου βασίζεται σε επτά λογικά βήματα τα οποία στόχο έχουν την όσο δύναται καλύτερη δημιουργία στρατηγικής αντιμετώπισης διαφόρων κινδύνων που εκτίθεται η επιχείρηση (Business Leadership, Clive Fletcher 1995). Το πρώτο βήμα είναι ο **προσδιορισμός των επιχειρηματικών στόχων**, καθώς κάθε επιχειρηματική μονάδα ανάλογα με τους στόχους που θέτει και προσπαθεί να επιτύχει, αναλαμβάνει πλήθος κινδύνων. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο η διοίκηση σε συνεργασία με τους ελεγκτές να μπορούν να γνωρίζουν τους κινδύνους που αναλαμβάνει η μονάδα κατά τον ορισμό νέων στόχων. Κατόπιν του καθορισμού των στόχων που θα θέσει η εταιρία, θα πρέπει να γίνει ο **προσδιορισμός του επιπέδου αποδεκτού κινδύνου** στον οποίο θα εκτεθεί η επιχείρηση, το οποίο επίπεδο διαφέρει ανάλογα με την φιλοσοφία, την δομή και τον κλάδο δραστηριότητας που έχει η εκάστοτε επιχειρηματική μονάδα. Θα πρέπει η διοίκηση να έχει εξετάσει τους κινδύνους τους οποίους είναι έτοιμη να δεχτεί, ώστε να δει αν μπορεί η επιχείρηση να αντέξει τα αρνητικά αποτελέσματα αυτών των αποφάσεων που θα ληφθούν. Σε περίπτωση που η απόφαση για την ανάληψη του κινδύνου προέρχεται από μία ομάδα (π.χ. ένα διοικητικό συμβούλιο) τότε, είναι λιγότερο ρισκοκίνδυνη σε σχέση με το αν την απόφαση την έπαιρνε ένα μόνο άτομο (π.χ. διευθύνων σύμβουλος) ενώ γνωρίζουν και τα δύο μέρη τις ίδιες πληροφορίες, και ο λόγος είναι διότι στην πρώτη περίπτωση η ευθύνη διαχέεται σε όλα τα μέλη, σε αντίθεση με την δεύτερη περίπτωση που την ευθύνη την αναλαμβάνει ένας.

Η διαφορά στο αποδεκτό επίπεδο κινδύνου που υπάρχει, ανάλογα με το είδος της μονάδας, μπορεί να κατανοηθεί ευκολότερα με το εξής παράδειγμα με τα αξιόγραφα. Αν έχουμε ένα ομόλογο δημοσίου το οποίο έχει αναμενόμενη απόδοση 5% και θεωρείται μηδενικού κινδύνου, και από την άλλη έχουμε μια μετοχή η οποία έχει αναμενόμενη απόδοση 15% αλλά έχει υψηλό κίνδυνο, τότε είναι στην κρίση του καθενός αν θα διαλέξει το ομόλογο με μικρή απόδοση και με χαμηλό κίνδυνο ή θα επιλέξει την μετοχή με μεγάλη απόδοση και πολύ υψηλό κίνδυνο.

Στο τρίτο βήμα γίνεται η **ταυτοποίηση** των κινδύνων που στόχο έχει την ανάλυση των κινδύνων που έχει αναλάβει η εταιρία μέσα από συζητήσεις υποθετικών σεναρίων κρίσεως, χρησιμοποιώντας στοιχεία που έχουν στην διάθεσή τους από διάφορα οικονομικά επικυρωμένα έντυπα καθώς και διάφορα μοντέλα επιχειρηματικού κινδύνου που έχουν δημιουργήσει μεγάλες εταιρείες συμβουλευτικών υπηρεσιών, με διάφορους μετέχοντες από όλους τους κλάδους, εκφέροντας ο καθένας την δικιά του γνώμη από την δικιά του σκοπιά.

Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζονται οι διαφορές ανάμεσα στην παραδοσιακή διαχείριση των κινδύνων και στη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων σύμφωνα με το Πλαίσιο C.O.S.O.-E.R.M

Παραδοσιακή Διαχείριση των κινδύνων	Διαχείριση Επιχειρηματικών κινδύνων
Ο κίνδυνος αποτελεί εξατομικευμένο βλαπτικό παράγοντα	Ο κίνδυνος εντάσσεται στο περιεχόμενο τις επιχειρηματικής στρατηγικής
Αναγνώριση και εκτίμηση του κινδύνου	Ανάπτυξη χαρτοφυλακίου κινδύνων
Εστίαση σε μεμονωμένους κινδύνους	Εστίαση τις κρίσιμους κινδύνους
Βελτίωση του κινδύνου	Βελτιστοποίηση του κινδύνου
Όρια κινδύνου	Στρατηγική κινδύνου
Ο κίνδυνος δεν ανήκει σε κανένα	Προσδιορισμός ευθυνών για τον κίνδυνο
Τυχαία ποσοτικοποίηση του κινδύνου	Παρακολούθηση και μέτρηση των κινδύνων
«Ο κίνδυνος δεν είναι ευθύνη μου»	«Ο κίνδυνος είναι ευθύνη όλων»

Πηγή: Φωκάς, 2009

Στο τέταρτο βήμα ακολουθείται η διαδικασία **μέτρησης της πιθανότητας του κινδύνου**, καθώς και οι οικονομικές και μη επιπτώσεις που θα έχει η επιχείρηση αν τελικά ο κίνδυνος συμβεί. Σε αυτό το βήμα η προσοχή που δίνεται από την διοίκηση και τους εσωτερικούς ελεγκτές διαφέρει ανάλογα με το πλαίσιο που δραστηριοποιείται η κάθε επιχείρηση, αλλά και από το μέγεθός της όπως επίσης και τις υποδομές και τα νομοθετικά πλαίσια που έχει η χώρα εγκατάστασής της. Θα πρέπει να μην δίνεται σημασία μόνο στα διακριτά κόστη που θα έχει η επιχειρηματική μονάδα σε περίπτωση που ο κίνδυνος συμβεί, αλλά και στα έμμεσα κόστη που θα έχει και δεν είναι εύκολα εντοπίσιμα, αλλά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη διότι ενδέχεται να έχουν καταστροφικά αποτελέσματα ανάλογα με το μέγεθός τους. Για παράδειγμα το άμεσο κόστος από την καταστροφή αποθεμάτων από διάφορα αίτια, θα έχει και έμμεσα κόστη που δεν μπορούν να εντοπισθούν εύκολα όπως είναι το διαφυγόν κέρδος. Η μέτρηση του κινδύνου και της σοβαρότητας αυτού μπορεί να γίνει με ποιοτικούς όρους ή με ποσοτικούς χρηματικούς όρους ανάλογα με ποιά από τις δύο μεθόδους θα αποφασιστεί να αναλυθεί ο κίνδυνος. Στον πίνακα που ακολουθεί δίνεται μια διαβάθμιση των επιχειρηματικών κινδύνων με ποιοτικούς όρους:

Επίπεδο 1:	Υπολογισμός άμεσου κινδύνου για την επιβίωση της επιχείρησης
Επίπεδο 2:	Μέγεθος σοβαρότητας κινδύνου και πιθανότητα αδυναμίας συνέχισης δραστηριότητας (going concern) και ικανοποίησης των πελατών
Επίπεδο 3:	Κίνδυνος με επιπτώσεις στην εξυπηρέτηση των πελατών της επιχείρησης
Επίπεδο 4:	Αντιμετώπιση κινδύνου χωρίς καμία επίπτωση στην εξυπηρέτηση πελατών
Επίπεδο 5:	Ασήμαντος κίνδυνος για την επιχείρηση

Πηγή: Κων/ος Καραμάνης, Σύγχρονη Ελεγκτική σελ.211

Στο πέμπτο βήμα γίνεται **καθορισμός του τρόπου αντιμετώπισης** του εκάστοτε κινδύνου με βάση την ιεράρχηση που έχει κάνει η κάθε επιχείρηση, ανάλογα με την πιθανότητα που έχει να πραγματοποιηθεί, καθώς επίσης και τις επιπτώσεις που θα έχει έτσι ώστε να υπάρχει η σωστή παρακολούθηση. Παρακάτω δίνεται ένα παράδειγμα κατηγοριοποίησης ενός κινδύνου που έχει αναλάβει μια επιχείρηση, καθώς και ενέργειες αντιμετώπισής του.

Παράδειγμα επιχειρηματικού κινδύνου

Υπόθεση: Ένα εργοστάσιο γαλακτοβιομηχανίας έχει την πληροφορία ότι μια ξένη μεγάλη αντίστοιχη βιομηχανία ετοιμάζεται να εισέλθει στην ελληνική αγορά, προκειμένου να δραστηριοποιηθεί λαμβάνοντας σημαντικό μερίδιο της αγοράς. Ύστερα από έρευνα που έκανε για να μετρήσει τις επιπτώσεις που θα έχει αυτό το γεγονός στην ίδια την επιχείρηση, απεφάνθη ότι θα υπάρξει μείωση των πωλήσεων (απώλεια πελατών) και θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για να διατηρήσει τους πελάτες και το κύρος της.

Εφαρμογή Μεθοδολογίας:

- 1) Εντοπισμός γεγονότος: Μείωση πωλήσεων
- 2) Εκτίμηση πιθανότητας: 75%
- 3) Εκτίμηση Κινδύνου: Υψηλή αποθεματοποίηση και καταστροφή προϊόντων από την απώλεια πωλήσεων 500.000 τεμ. $\times 8\text{€} = 4.000.000\text{€}$ σε αξία πωλήσεων (θέση Δ στον πίνακα)

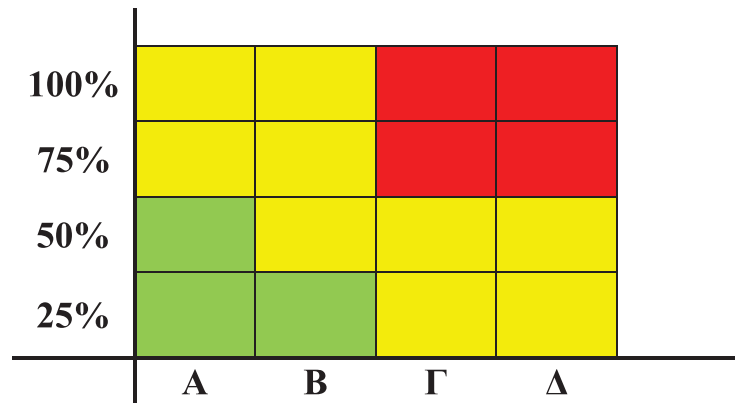
4) Ο συγκεκριμένος κίνδυνος χαρακτηρίζεται κόκκινος και απαιτεί ΑΜΕΣΗ αντίδραση της εταιρείας.

A: ≤ 499.999€

B: 500.000€ - 999.999€

Γ: 1.000.000€ - 2.999.999€

Δ: ≥ 3.000.000€

5) Ενέργειες:

Περιγραφή κινδύνου	Μείωση Πωλήσεων		
Εκτίμηση πιθανότητας %	75%		
Εκτίμηση κινδύνου σε €	4.000.000		
Υπεύθυνος έργου			
Περιγραφή Ενέργειας	Χρόνος	Στόχος	Αποτέλεσμα
1. Λανσάρισμα νέων προϊόντων	3 μήνες	Καινοτομία και προσέλκυση νέου εύρους πελατών	
2. Αύξηση διαφήμισης	1 μήνας	Κατοχύρωση ενδιαφέροντος - Συνεχής ενημέρωση του κόσμου	
3. Προσφορές	1 εβδομάδα	Μείωση της υπεραποθεματοποίησης, αποφυγή καταστροφής προϊόντων, οικονομικές συσκευασίες για το κοινό	
Αξιολόγηση ενεργειών και επανασχεδιασμός			

Σκοπός του παρόντος παραδείγματος είναι να αναδείξει τη σημαντικότητα της έγκαιρης, οργανωμένης και αναλυτικής δράσης της επιχείρησης τη στιγμή που προβλέπεται να αντιμετωπίσει ένα κίνδυνο. Ο ελεγκτής θα πρέπει να ενημερωθεί σχετικά με το κατά πόσο η ελεγχόμενη οντότητα ακολουθεί την παραπάνω ή κάποια παρόμοια διαδικασία για να

προστατευτεί και να διατηρήσει την περιουσία και το κύρος της. Στη σημερινή εποχή που ο ελεγκτής έχει πάρει και το ρόλο του συμβούλου στην επιχείρηση, θα πρέπει να αναφέρει τα παραπάνω στην έκθεση ελέγχου του και να τονίσει τη σημαντικότητα που ενδέχεται να έχουν τέτοιου είδους γεγονότα στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.

Η διοίκηση της επιχείρησης μαζί με τους εσωτερικούς ελεγκτές θα πρέπει να αποφασίσουν πως θα αντιμετωπίσουν τους κινδύνους που έχουν αναλάβει και τί επιπτώσεις θα έχουν στις οικονομικές καταστάσεις. Η επιχείρηση μπορεί να τους αντιμετωπίσει μειώνοντας τους, είτε μεταβιβάζοντας τους (όλους ή μέρος αυτών) σε τρίτους αν τελικά είναι αρκετά επικίνδυνοι για την επιχείρηση και δεν μπορεί να προβεί στην ανάληψη τους εξ' ολοκλήρου. Για την μείωση του κινδύνου θα πρέπει να γίνει προσεκτική ανάλυση των ωφελειών που θα έχει η επιχείρηση κάθε στιγμή που θα μειώνει τον κίνδυνο, διότι η σχέση κινδύνου και ωφελειών είναι άμεσα συνδεδεμένες στον χώρο των επιχειρήσεων και είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ανάπτυξη μιας επιχειρηματικής μονάδας. Οι ενέργειες διαχείρισης του κινδύνου και οι ρυθμίσεις που γίνονται για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου έχουν πάντα γνώμονα την επίτευξη του μέγιστου κέρδους, με την ταυτόχρονη ανάληψη του όσο το δυνατόν μικρότερου επιχειρηματικού κινδύνου. Η επίτευξη του μέγιστου κέρδους συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και η διοίκηση της οντότητας οφείλει να ορίσει την αναλογία που θα πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στο κέρδος και στον κίνδυνο. Η επιχείρηση που θα αποφασίσει να μεταβιβάσει τον κίνδυνο σε τρίτους θα το κάνει για μέρος αυτού και όχι για ολόκληρο τον κίνδυνο, διότι σε περίπτωση που τελικά επέλθει ο κίνδυνος δεν θα καλυφθεί εις ολόκληρον από τον τρίτο. Η μεταβίβαση του κινδύνου μπορεί να γίνει με ειδικές συμφωνίες με πελάτες και προμηθευτές ή με την ασφάλιση της από κάποια ασφαλιστική εταιρεία. Επιπροσθέτως, η επιχείρηση θα πρέπει να παρακολουθεί σε τακτά διαστήματα το πλαίσιο των κινδύνων και την διαχείριση αυτών, προκειμένου να ελέγχει για τυχόν αλλαγές που ενδέχεται να υπάρχουν στο περιβάλλον της επιχείρησης και επηρεάζουν την διαδικασία διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου και κατ' επέκταση την ορθή απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων και των παρατηρήσεων αυτών. Έτσι, είναι εύκολο να κατανοηθεί πως η εκάστοτε επιχείρηση για να διαχειριστεί σωστά τον κίνδυνο θα πρέπει πέρα από την μελέτη του κινδύνου και την όσο το δυνατό μεγαλύτερη ασφάλειά της, να εξετάζει τον παράγοντα του κέρδους και της αποδοτικότητας ώστε να διασφαλίσει την βιωσιμότητά της.

Οι επιχειρήσεις που καταρτίζουν ένα στρατηγικό σχέδιο διαχείρισης του κινδύνου συνήθως **δημοσιεύουν** τις πληροφορίες, οι οποίες βοήθησαν στην εκπόνηση του σχεδιασμού αντιμετώπισης του κινδύνου, μαζί με τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις αποτελώντας κομμάτι της Έκθεσης Διαχείρισης της Διοίκησης, αναγράφοντας τους κινδύνους που έχει αναλάβει η επιχείρηση. Το παρόν αποτελεί το έκτο βήμα της διαδικασίας. Επιπλέον αναφέρεται το πώς τους αντιμετώπισε, τις πρόσθετες ενέργειες για την όσο το δυνατόν μέγιστη ασφάλεια της οντότητας, αναφέροντας επίσης τις δικλίδες ασφαλείας και ελέγχου, καθώς και τις συνέπειες που είχε η επιχείρηση από την ανάληψη των κινδύνων. Ο εξωτερικός ελεγκτής κατά την

διαδικασία του ελέγχου, θα πρέπει να ελέγξει στο βαθμό που του είναι εφικτό, εάν αυτά τα στοιχεία που δημοσιεύονται είναι αποτέλεσμα σωστής εξέτασης για την διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, αλλά και σε τί βαθμό επηρεάζουν την ορθή απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων.

Στο έβδομο και τελευταίο βήμα, θα πρέπει να γίνεται συχνή **παρακολούθηση** της διαδικασίας του επιχειρηματικού κινδύνου καθ' όλη την περίοδο της διαχείρισής του, με σκοπό τη λήψη των απαραίτητων μέτρων, έτσι ώστε το σχέδιο να είναι ενημερωμένο για να μπορεί να ανταπεξέλθει σε κάθε πιθανή αλλαγή (είτε αυτή συμβεί σε επίπεδο επιχείρησης, είτε σε επίπεδο κλάδου, είτε σε επίπεδο γενικότερης οικονομίας).

3.2 Ελεγκτική διαδικασία - Βήματα

Η ελεγκτική διαδικασία αποτελείται από επτά αλυσιδωτά βήματα, τα οποία είναι μείζονος σημασίας για την ομαλή διεξαγωγή του ελέγχου, όπως και για την εξασφάλιση της εγκυρότητας και διαφάνειας των ενεργειών του ελεγκτή.

Το πρώτο τμήμα - φάση, είναι η αναζήτηση και η αναδοχή πελάτη. Κατά τη διαδικασία αυτή επιλέγεται ο πελάτης που θα υπαχθεί σε έλεγχο από την ελεγκτική εταιρεία και κοστολογείται σε πρώτη φάση το ποσό ανταμοιβής για αυτόν τον έλεγχο. Δε θα πρέπει να παραλείψουμε ότι η ελεγκτική εταιρεία είναι μια επιχείρηση, και όπως κάθε επιχείρηση έχει ως στόχο το κέρδος. Έτσι λοιπόν πάμε και στο δεύτερο βήμα που είναι η κατανόηση του περιβάλλοντος του πελάτη. Εδώ, βολιδοσκοπείται η τρέχουσα κατάσταση και οι τυχόν κίνδυνοι που αναλαμβάνει ο ελεγκτής. Πολλές φορές όμως έχει παρατηρηθεί ζημία στο τελικό ισοζύγιο της εταιρείας, ανάμεσα στις υπηρεσίες που παρέχονται, σε σχέση με τα κόστη που αναλαμβάνονται. Αυτό καλείται κόστος αναδοχής (engagement risk), και είναι ικανό να κοστίσει μέχρι και τη φήμη της ίδιας της ελεγκτικής εταιρείας, όπως έγινε για παράδειγμα με την περίπτωση της Arthur Andersen, η οποία είχε αναλάβει τον έλεγχο της Αμερικανικής εταιρείας ενέργειας Enron. Για αυτό λοιπόν πριν της αναδοχή ενός πελάτη, τους ελεγκτές θα πρέπει να απασχολήσουν δυο καίρια ερωτήματα :

1) Με ποιους πελάτες θέλουν να συναναστραφούν, όπως και με ποιους πελάτες θέλουν να διατηρήσουν την ήδη υπάρχουσα συνεργασία τους.

2) Ποιές θα είναι οι πιθανές επιρροές στην επιχείρησή τους από αυτές τις συνεργασίες ;

Τα δύο παραπάνω οφείλουν να αναλυθούν και εν συνεχεία να αξιολογηθούν πλήρως πριν την έναρξη οποιασδήποτε εργασίας.

Το American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) το 1994 όρισε ότι «το κόστος αναδοχής είναι ένα σύνολο τριών στοιχείων :

- 1) ο επιχειρηματικός κίνδυνος της ελεγχόμενης οντότητας,
- 2) ο ελεγκτικός κίνδυνος των ίδιων των ελεγκτών, και
- 3) ο επιχειρηματικός κίνδυνος της ελεγκτικής εταιρείας/ελεγκτή.»

Ως ελεγκτικός κίνδυνος (audit risk) ορίζεται η πιθανότητα ο ελεγκτής να εκδώσει λανθασμένο τύπο έκθεσης όταν υπάρχουν ένα αγνοία του ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ο ελεγκτικός κίνδυνος στο λογιστικό έλεγχο είναι συνάρτηση δύο παραγόντων :

- 1) οι οικονομικές καταστάσεις να περιέχουν σφάλματα και παραλείψεις και

2) να μην εντοπιστούν από τον ελεγκτή αυτά τα ουσιώδη σφάλματα όταν αυτός διενεργεί τον έλεγχο.

Έτσι, πάμε στο τρίτο βήμα της διαδικασίας που είναι η μελέτη και η αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικών δικλίδων διεύθυνσης (Internal control system). Πρόκειται για ένα σύνολο πρακτικών, πολιτικών, στόχων και κινήσεων που υιοθετεί η κάθε επιχείρηση, έτσι ώστε να αποφεύγει τα σημαντικά και ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις (financial statements). Είναι ένα εργαλείο που διαπερνά όλο το φάσμα και όλα τα τμήματα της επιχείρησης και δίνει τη δυνατότητα στη διοίκηση να ασκεί έλεγχο. Αυτό συμβαίνει διότι της παρέχεται κατάλληλη πληροφόρηση ανά πάσα στιγμή και για οποιοδήποτε ζήτημα. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να κατευθύνει τη ροή των πραγμάτων προς το μέρος που εκείνη επιθυμεί με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα. Επιπλέον μέσω του συστήματος αυτού, μπορεί να επιτευχθεί και η ομαλή προσαρμογή και συμμόρφωση των εταιρειών στους εκάστοτε νόμους και διατάξεις για την αποφυγή κυρώσεων και προστίμων. Για την επιτυχημένη και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος, απαιτείται η συνεργασία όχι μόνο του συνόλου της διοίκησης (εκτελεστικά όργανα, ΔΣ), αλλά και της ομάδας του τμήματος εσωτερικού ελέγχου (internal audit), της επιτροπής ελέγχου (audit committee), όπως και κάθε μέλους του προσωπικού που ουσιαστικά βρίσκεται στον πυρήνα των έργων της εταιρείας. Πέραν των παραπάνω η αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος εξασφαλίζει προστασία των περιουσιακών στοιχείων από την κακή διαχείριση (κατάχρηση), και έτσι προλαμβάνεται η πιθανή πτώση της αξίας του ονόματος της ίδιας της οντότητας με συνέπεια τη ζημιογόνα πορεία.

Το Σύστημα Εσωτερικών Δικλίδων Διεύθυνσης διαφέρει από εταιρεία σε εταιρεία. Κάθε μια επιχείρηση έχει τις δικές της ανάγκες και στόχους και με βάση αυτούς χτίζει την προστασία της. Έτσι λοιπόν ο ελεγκτής θα πρέπει να κατανοήσει το περιβάλλον και τον κλάδο που βρίσκεται η ελεγχόμενη εταιρεία, καθώς φυσικά και το μέγεθος της. Σε κάθε περίπτωση υπάρχουν πέντε δομικά στοιχεία στο Σύστημα, τα οποία έχει υπογραμμίσει στη μεθοδολογία που εξέδωσε το 1992 το COSO (Committee of Sponsoring Organizations) .

1) Περιβάλλον των δικλίδων (Control Environment) :

Πρόκειται ουσιαστικά για την διαγράμμιση των όρων λειτουργίας της επιχείρησης, έτσι ώστε να είναι ξεκάθαρη η κατεύθυνση που οφείλει να κινηθεί το προσωπικό.

2) Αξιολόγηση των κινδύνων (Risk Assessment) :

Μετά τη οριοθέτηση των στόχων, ακολουθεί ο καθορισμός των κινδύνων που ενέχουν, είτε αυτοί είναι εσωτερικοί, είτε εξωτερικοί. Η διοίκηση θα πρέπει να αναλύσει βήμα-βήμα κάθε σημείο που θεωρείται τρωτό και να αρχίσει να ξεκαθαρίζει τα μέσα ελέγχου.

3) Δραστηριότητες των δικλίδων (Control Activities) :

Ορισμός από πλευράς της διοίκησης των πολιτικών και του τρόπου τήρησής τους μέσω ποικίλων μέσων και σταθμών ελέγχου (εξακρίβωση στοιχείων, έλεγχος από τους ανώτερους).

4) Πληροφόρηση και Επικοινωνία (Information and Communication) :

Η συνεχής επικοινωνία της διοίκησης με τον πελάτη, πέρα του ότι προβάλλει το προσωπικό ενδιαφέρον του διευθύνοντα για τον κάθε πελάτη ξεχωριστά, βοηθάει στην αντίληψη των πραγματικών αναγκών του. Μέσω της σωστής ροής, των συνεχώς μεταβαλλόμενων πληροφοριών, οι εργαζόμενοι προσαρμόζουν τις εργασίες τους στη σωστή στιγμή, έτσι ώστε να αποφεύγονται τα λάθος ή μη χρήσιμα αποτελέσματα.

5) Παρακολούθηση (Monitoring) :

Κατά τη λειτουργία του Συστήματος, η επιχείρηση θα πρέπει να το παρακολουθεί συνεχώς, διότι στην περίπτωση που κάτι αλλάξει ή προκύψει κάποιο πρόβλημα το οποίο δεν είχε προβλέψει θα πρέπει να είναι σε θέση να το διορθώσει άμεσα.

Απλοποιημένο Παράδειγμα :

- ↳ Διαχωρισμός αρμοδιοτήτων για δημιουργία επιχειρηματικού πλάνου
- ↳ Καθορισμός στόχων και στρατηγικής που θα ακολουθηθεί
- ↳ Εκτέλεση από τους υφιστάμενους του πρώτου σκέλους που αποτελείται από έρευνα του περιβάλλοντος της επιχείρησης
- ↳ Ανατροφοδότηση και έλεγχος από τον ανώτερο των καρπών της έρευνας
- ↳ Επισήμανση σημείων που χρίζουν προσοχής
- ↳ Έναρξη υπολογισμών σε ασφαλές περιβάλλον (ειδικό λογισμικό)
- ↳ Έλεγχος του αποτελέσματος από τον ανώτερο με χρήση εξειδικευμένων δικλίδων
- ↳ Παράδοση έργου στον πελάτη

Αμέσως μετά την πλήρη κατανόηση του συστήματος εσωτερικών δικλίδων της επιχείρησης, ο ελεγκτής προχωράει στο σχεδιασμό δοκιμασιών οι οποίες θα τον βοηθήσουν να καταλάβει αν οι δικλίδες λειτουργούν ορθά. Η δοκιμασία αυτή καλείται test of controls και αποτελεί το τέταρτο βήμα της ελεγκτικής διαδικασίας και υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορεί να ελεγχθεί η εγκυρότητα των δικλίδων. Ο ελεγκτής ακολουθεί τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα για να καταλήξει στο συμπέρασμά του, το οποίο είναι η εύλογη ή μη παρουσίαση των δημοσιευμένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Έτσι θα κάνει έλεγχο σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του έργου, το οποίο θεωρεί ότι μπορεί να επηρεάσει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Αυτό μπορεί να είναι ο τρόπος απογραφής των αποθεμάτων, η παρακολούθηση των υπολοίπων πελατών-προμηθευτών, η αξία των παγίων κλπ.

Παράδειγμα : Ο ελεγκτής έχει αναλάβει τον έλεγχο μια εταιρείας που πραγματοποιεί μεταπωλήσεις οικιακών συσκευών. Σε ένα σημείο του ελέγχου θα πρέπει να παρατηρηθεί ο τρόπος που πραγματοποιούνται οι παραγγελίες για νέα προϊόντα, δηλαδή από πόσα στάδια περνάει το αίτημα για να γίνει παραγγελία. Εύλογα ερωτήματα που οφείλουν να απασχολήσουν τον ελεγκτή είναι : Έχει γίνει σύνδεση των αποθεμάτων και αποτίμηση της πραγματικής τους αξίας πριν τη νέα παραγγελία; Έχει ελεγχθεί πλήρως το αίτημα από τους ανωτέρους; Έχεις τις κατάλληλες εγκρίσεις; Θα προκύψει κίνδυνος ρευστότητας; Τί ποσοστό των νέων προϊόντων σκοπεύει ή πιστεύει η επιχείρηση ότι θα πουλήσει; Όλα τα παραπάνω ενδιαφέρουν τον ελεγκτή, διότι στη συγκεκριμένη επιχείρηση το κομμάτι του συστήματος αγορών είναι δυνατό να επηρεάσει σημαντικά τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Αφού ο ελεγκτής παρακολουθήσει τη λειτουργία του συστήματος εσωτερικών δικλίδων της επιχείρησης και αποφανθεί για τη λειτουργία τους, προχωρά στο πέμπτο βήμα που είναι ο σχεδιασμός και η εκτέλεση διαδικασιών για τον εντοπισμό σφαλμάτων σε συναλλαγές και υπόλοιπα λογαριασμών. Στο σημείο αυτό υπάρχουν επτά μέθοδοι συλλογής ελεγκτικών τεκμηρίων οι οποίες αναλύονται στη συνέχεια.

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής του ελέγχου ο ελεγκτής έχει ακόμα ένα στόχο ο οποίος είναι η επιβεβαίωση ή η απόρριψη των ισχυρισμών της διοίκησης. Οι ισχυρισμοί της διοίκησης είναι «οι διαβεβαιώσεις που δίνει η διοίκηση και συμπεριλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις και ο ελεγκτής τις χρησιμοποιεί για να εξετάσει τους διάφορους τύπους ενδεχόμενων σφαλμάτων που μπορεί να συμβαίνουν³. Χωρίζονται σε πέντε βήματα-διαβεβαιώσεις ως εξής:

Υπαρξη ή πραγματοποίηση (Existence)	Ένα περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση υπάρχει την ημερομηνία του ισολογισμού (Υπαρξη), ή μια συναλλαγή συνέβη (Πραγματοποίηση).
Πληρότητα (Completeness)	Όλα τα περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις έχουν συμπεριληφθεί στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
Δικαιώματα και Υποχρεώσεις (Rights and Obligations)	Καλύπτονται όλα τα κριτήρια αναγνώρισης για το ενεργητικό, τις υποχρεώσεις, τα έσοδα και τα έξοδα, δηλαδή το στοιχεία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αφορούν πράγματι την επιχείρηση και όχι άλλα πρόσωπα ή επιχειρήσεις.
Επιμέτρηση ή Κατανομή (Valuation or Allocation)	Όλα τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις, και τα συμμετοχικά συμφέροντα έχουν αποτιμηθεί με ακρίβεια στους λογαριασμούς και έχουν κατανεμηθεί ορθά στις χρήσεις που αφορούν
Παρουσίαση και Γνωστοποίηση (Presentation and Disclosure)	Υπάρχει κατάλληλη ταξινόμηση, περιγραφή και παρουσίαση των λογαριασμών (mapping) καθώς και πληρότητα των γνωστοποιήσεων στο προσάρτημα.

Μέθοδοι συλλογής ελεγκτικών τεκμηρίων :

- 1) Επιθεώρηση αρχείων και εγγράφων στοιχείων : Περιλαμβάνει τη συλλογή τιμολογίων, συμβάσεων, extrait τράπεζας και ό,τι άλλο υπάρχει σε φυσικό ή ηλεκτρονικό αρχείο και θεωρείται βοηθητικό για τον έλεγχο. Η πηγή που προέρχονται μπορεί να είναι και εξωτερική (π.χ προμηθευτής ή τράπεζα).

³ <https://www.elsyn.gr>

- 2) Επιθεώρηση και καταμέτρηση περιουσιακών στοιχείων : Εδώ υπάρχει συσχέτιση με την εγκυρότητα των συναλλαγών, διότι επαληθεύει την ύπαρξη των περιουσιακών στοιχείων με βάση τα στοιχεία που δηλώθηκαν στον Ισολογισμό, καθώς και τις συναλλαγές με πελάτες δεδομένου ότι συνδέονται με τις πωλήσεις στον Ισολογισμό.
- 3) Παρακολούθηση : Ο ελεγκτής ακολουθώντας τη σύγχρονη μέθοδο ελεγκτικής η οποία είναι το μοντέλο του ελεγκτικού κινδύνου (Business Risk Approach), οφείλει να μην επαναπαύεται μόνο στην ανάλυση και αξιολόγηση των κινδύνων για σημαντικά σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αλλά να μελετάει το ευρύτερο περιβάλλον της επιχείρησης. Έτσι μπορεί να αξιολογήσει και τον τρόπο λειτουργίας της παρατηρώντας τους ίδιους τους εργαζόμενους εν ώρα εργασίας.
- 4) Επιβεβαίωση : Ο ελεγκτής αφού συλλέξει τα δεδομένα και τα στοιχεία που του παραχωρεί η επιχείρηση, οφείλει να διασταυρώσει την ορθότητά τους και το κατά πόσο αντιστοιχούν στην πραγματικότητα. Έτσι, ζητά τη βοήθεια είτε ενδογενών είτε εξωγενών πηγών. Μπορεί παραδείγματος χάρη να στείλει επιστολές σε πελάτες και προμηθευτές για να ζητήσει τα υπόλοιπα της καρτελών του ελεγχόμενου, ή στο νομικό τμήμα της εταιρείας για να ζητήσει διευκρινήσεις για συγκεκριμένες υποθέσεις που το αποτέλεσμά τους μπορεί να επηρεάσει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- 5) Επανυπολογισμός : Μια πολύ απλή μέθοδος που μπορεί να γίνει και ηλεκτρονικά είναι ο επανυπολογισμός των αριθμητικών πράξεων στα βιβλία και τα στοιχεία της επιχείρησης. Με μία σύντομη επαλήθευση ο ελεγκτής μπορεί να δει εάν το αποτέλεσμα έχει υπολογιστεί ορθά ή παραλείπονται ορισμένα δεδομένα.
- 6) Επανεκτέλεση : Στην περίπτωση που μετά από τους επανυπολογισμούς εντοπιστεί κάποιο ασαφές αποτέλεσμα, ο ελεγκτής προχωράει στην επανεκτέλεση ορισμένων εργασιών που είχε κάνει ο πελάτης. Μια εργασία από αυτές είναι η σύνταξη του ισοζυγίου ηλικίας πελατών (ageing), το οποίο παρουσιάζει τα υπόλοιπα των πελατών του ελεγχόμενου, καθώς και από πότε ξεκινάνε, ποιά περίοδο αφορούν, τί πίστωση τους έχει δοθεί και άλλες χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν την επιχείρηση να έχει ορθή και έγκαιρη ενημέρωση για την κατάσταση των εσόδων της.
- 7) Αναλυτικές διαδικασίες – συγκριτική ανασκόπηση : Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευλογοφάνεια, κάτι που σημαίνει ότι τα δεδομένα που τις απαρτίζουν σχετίζονται μεταξύ τους και δεν αποτελούν απλά κάποια νούμερα. Εάν για παράδειγμα η επιχείρηση έχει προχωρήσει σε πώληση παγίου, θα πρέπει παράλληλα τα χρηματικά διαθέσιμα να εμφανίζονται αυξημένα και αν όχι, να αιτιολογείται η μείωσή τους από τα αντίστοιχα έξοδα, σε διαφορετική περίπτωση είναι ευνόητο ότι υποκρύπτεται κάτι και θα πρέπει να γίνει περαιτέρω έλεγχος.

Αμέσως μετά ακολουθεί το έκτο βήμα, που είναι η ολοκλήρωση των ελεγκτικών διαδικασιών, για να προχωρήσει εν τέλει ο ελεγκτής στην τελική έκθεση ελέγχου. Η έκθεση ελέγχου θα υποδείξει το πόρισμα του ελέγχου, δηλαδή τη γνώμη του ελεγκτή ως προς την εύλογη ή μη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Επιπλέον εμπεριέχονται και άλλες πληροφορίες που μπορεί να αφορούν την επιχείρηση και είναι σκόπιμο να αναφερθούν, όπως για παράδειγμα οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που εντόπισε ο ελεγκτής καθώς και η συνοπτική παρουσίαση της αντίδρασης του ελεγκτή στους κινδύνους αυτούς.

Η τελική γνώμη του ελεγκτή οδηγεί και στον τύπο της έκθεσης που θα δημοσιευθεί. Οι τύποι είναι οι εξής :

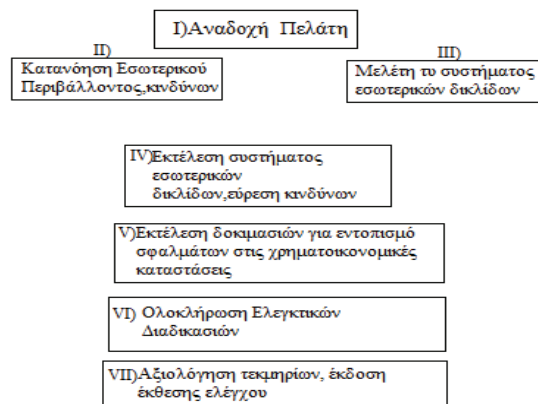
- Έκθεση με (απλή) σύμφωνη γνώμη
- Σύμφωνη γνώμη με θέματα έμφασης
- Σύμφωνη γνώμη με εξαίρεση ή εξαιρέσεις

- Άρνηση γνώμης
- Αρνητική γνώμη

3.3 Ελεγκτική Δειγματοληψία

Η Ελεγκτική δειγματοληψία αποτελεί μία από τις κινητήριες δυνάμεις όσον αφορά το έργο των ορκωτών ελεγκτών, ως προς την επιλογή των κατάλληλων ελεγκτικών διαδικασιών, για την εύρεση διάφορων χρηματοοικονομικών σφαλμάτων. Η ελεγκτική δειγματοληψία αποτελείται από διάφορα στάδια, καθένα από τα οποία είναι εξίσου σημαντικά, έτσι ώστε ο έλεγχος να επιτευχθεί με επιτυχία. Αρχικά, η ελεγκτική δειγματοληψία, έχει άμεση σχέση με τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, συστήματα τα οποία βρίσκονται εντός της επιχείρησης, και στα οποία περιγράφονται αναλυτικά όλες οι αρμοδιότητες, τα αντικείμενα εργασίας, οι γραμμές αναφοράς και οι δικλίδες ασφαλείας σε όλες τις φάσεις της λειτουργίας της επιχείρησης ή του οργανισμού. Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου καθορίζονται εξ ολοκλήρου από τη διοίκηση της επιχείρησης και ελέγχονται από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές. Παράλληλα, σημαντική αναφορά πρέπει να γίνει και στο τι είναι ο έλεγχος.

Ο έλεγχος επί της ουσίας είναι η συγκέντρωση τεκμηρίων από τη πλευρά των ελεγκτών, σχετικά με ορισμένες πληροφορίες (δειγματοληψία), για να διαπιστωθεί ο βαθμός συμφωνίας μεταξύ των πληροφοριών αυτών και ορισμένων κριτηρίων, και η διατύπωση σχετικής γνώμης από τον ελεγκτή μέσω της έκθεσης ελέγχου. Επομένως, η ελεγκτική διαδικασία ξεκινά αρχικά με την εύρεση-αναζήτηση του πελάτη, επιχείρησης. Ακολουθεί η κατανόηση του εσωτερικού περιβάλλοντος, των κινδύνων της επιχείρησης μέσα από την μελέτη και αξιολόγηση των κινδύνων, που γίνεται με τη βοήθεια του συστήματος εσωτερικών δικλίδων (Internal Control System). Εν συνεχεία ο ελεγκτής αναζητά διάφορα τεκμήρια, τα οποία θα τον βοηθήσουν στον εντοπισμό και τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων που προκύπτουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης, τα οποία μπορεί να αφορούν τις συναλλαγές, τα υπόλοιπα των πελατών και προμηθευτών κ.α.. Παράλληλα, οι ορκωτοί ελεγκτές καθώς εντοπίσουν τα διάφορα σφάλματα που προκύπτουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, προβαίνουν στην ολοκλήρωση των ελεγκτικών διαδικασιών και στην τελική αξιολόγηση των τεκμηρίων μέσω της έκδοσης έκθεσης ελέγχου.

Με βάση, τα παραπάνω η διοίκηση της επιχείρησης οφείλει να καταρτίζει εύλογα τις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις, κάτι που αποτυπώνεται και στην έκθεσή του ελεγκτή (εύλογη ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων). Ένα παράδειγμα μη εύλογης παρουσίασης μπορεί να δοθεί μέσα από τον τρόπο αποτύπωσης των παγίων και ιδίως των παγίων με χρηματοδοτική μίσθωση σε μία επιχείρηση. Συγκεκριμένα τέτοιου είδους πάγια πρέπει να εμφανίζονται στο Μη κυκλοφορούν ενεργητικό (σε λογαριασμό παγίων), μη εύλογη παρουσίαση υφίστανται όταν καταχωρούνται απλά ως έξοδα. Επομένως η λανθασμένη εγγραφή που είχε γίνει από την πλευρά της επιχείρησης ήταν :

Χ/62.04 Ενοίκια Χρημ.Μίσθωση	XX
Π/38.00 Ταμείο	XX

Ο ελεγκτής με βάση τον έλεγχό του θα υποδείξει την ορθή εγγραφή η οποία είναι η εξής:

Χ/Πάγια με Χρημ. Μίσθωση	XX
Π/45 Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	XX
και	
Χ/45 Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	XX
Π/38.00 Ταμείο	XX

(Αν εμφανιστεί η πρώτη εγγραφή τότε είναι μη εύλογη η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων).

Συνεχίζοντας με μία ιστορική αναδρομή του ελέγχου, ο ελεγκτής μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα ήλεγχε το σύνολο των συναλλαγών σε μία επιχείρηση, δηλαδή όλο το φάσμα των καθημερινών γεγονότων και εργασιών. Ο παραπάνω έλεγχος ονομάζονταν καθολικός έλεγχος, αφού ο ελεγκτής ήλεγχε τα πάντα για την περίοδο που ήθελε να κάνει τον έλεγχο. Ωστόσο με την πάροδο των χρόνων όπου οι επιχειρήσεις ανά το κόσμο γιγαντώνονταν ραγδαία, κάτι τέτοιο (καθολικός έλεγχος) ήταν ανέφικτο να γίνει. Έτσι, από τις αρχές του 20ου αιώνα ο έλεγχος γίνονταν με την επιλογή ενός δείγματος των καθημερινών συναλλαγών της επιχείρησης. Η πρώτη αναφορά περί δειγματοληπτικού ελέγχου έγινε το 1955 μέσα από μία μελέτη με τίτλο «A case study of the extent of audit samples». Εν συνεχεία, καθιερώθηκε ευρέως η δειγματοληψία για τον έλεγχο AICPA το 1962 με την έκδοση της μελέτης με τίτλο «Statistical Sampling and the Independent Auditor». Άγεται το συμπέρασμα πως σε μία επιχείρηση μεγάλου μεγέθους, που οι καθημερινές τις συναλλαγές είναι πολυάριθμες, ο καθολικός έλεγχος καθίστανται αδύνατος. Η λύση στο συγκεκριμένο ζήτημα επέρχεται μέσω του δειγματοληπτικού ελέγχου. Ο ελεγκτής ή αλλιώς η ομάδα των ελεγκτών της επιχείρησης, εφόσον θέσουν τις βασικές προτεραιότητες για τον έλεγχο που θέλουν να πραγματοποιήσουν λειτουργούν ως εξής: Πραγματοποιείται έλεγχος σε ένα τμήμα ενός πληθυσμού, για κάθε κατηγορία ξεχωριστά {π.χ έλεγχος με τη λήψη ενός δείγματος για την ομάδα των εξόδων που πραγματοποιεί η επιχείρηση καθημερινά (ομάδα 6)}. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο ελεγκτής τέτοιου είδους πληροφορίες, (μέσω του δειγματοληπτικού ελέγχου) πρέπει να τις διανέμει με το καλύτερο δυνατό τρόπο, καθώς η πιθανότητα σφαλμάτων είναι ιδιαίτερα αυξημένα.

Σχετικά παραδείγματα όπου ο έλεγχος γίνεται επί τμήματος ενός πληθυσμού είναι τα εξής: Ο ελεγκτής αρχικά επιλέγει ένα δείγμα που μπορεί να αφορά το πλήθος των πελατών αλλά

και των προμηθευτών, προκειμένου να ελέγξει τα αντίστοιχα υπόλοιπα, καθώς και τυχόν σφάλματα (έλεγχος μέσω των αναλυτικών γραμμών, καθολικό πελατών-προμηθευτών, επιλογή δείγματος), μετά πραγματοποιεί αποστολή επιστολής για επιβεβαίωση της συναλλαγής. Παράλληλα, ο ελεγκτής επιλέγει σε συνεργασία πάντα με το προσωπικό και τη διοίκηση της επιχείρησης (που υποχρεούνται να παρουσιάζουν εύλογα τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις), πλήθος ή αλλιώς ένα δείγμα τιμολογίων-παραστατικών προκειμένου να ελέγξουν αν συμφωνούν τα υπόλοιπα, (ο ελεγκτής ή η ομάδα των ελεγκτών στέλνουν στους υπεύθυνους, σε αυτούς που διαχειρίζονται τα εσωτερικά συστήματα της επιχείρησης, ένα δείγμα με τον αριθμό των εγγραφών προκειμένου να επιστραφούν σε αυτούς τα αντίστοιχα παραστατικά για έλεγχο). Τα εβδομαδιαία reports (εκθέσεις) διαδραματίζουν καίριο ρόλο στον έλεγχο που πραγματοποιούν οι ελεγκτές, οι οποίοι επιζητούν τέτοιου είδους εκθέσεις από τη διοίκηση της επιχείρησης, προκειμένου να παρακολουθήσουν τις τάσεις όσον αφορά π.χ τις εβδομαδιαίες πωλήσεις κ.α. Με βάση τα παραπάνω, η επιλογή ενός δείγματος παραστατικών συνδέεται άρρηκτα με την επιλογή δείγματος προμηθειών. Οι ελεγκτές με το δείγμα των προμηθειών θέλουν να ελέγξουν αν υπάρχουν τα αντίστοιχα εγκριτικά ΡΟ για κάθε προμήθεια (δοκιμασία εσωτερικών δικλίδων).

Είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί ότι ο ελεγκτής με βάση τη κρίση του και λαμβάνοντας πάντα υπόψιν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει κάθε πληθυσμός επιλέγει μία συγκεκριμένη αξία, ή αλλιώς ένα συγκεκριμένο πελάτη ή προμηθευτή, για συγκεκριμένη περίοδο, προκειμένου να κάνει τον έλεγχο.

Δευτερευόντως, όσον αφορά το δειγματοληπτικό έλεγχο των ορκωτών ελεγκτών, είναι αξιοπρόσεκτο να αναφερθούν οι κύριες έννοιες, ορισμοί της ελεγκτικής δειγματοληψίας. Η **ελεγκτική δειγματοληψία** ορίζεται, ως η εφαρμογή από την πλευρά των ελεγκτών, των διαδικασιών του ελέγχου με τη μορφή δείγματος, που αφορούν ένα μέρος του πληθυσμού, (*λιγότερο του 100%), με απώτερο σκοπό την εξαγωγή συμπεράσματος που αφορά όλο το φάσμα του πληθυσμού. Ως **«πληθυσμός»** χαρακτηρίζεται, το σύνολο των δεδομένων που περιβάλλει ένα λογαριασμό π.χ στο Λ.50 προμηθευτές, τα υπόλοιπά τους. Στον πληθυσμό ο ελεγκτής είναι υπόχρεος να εξετάσει την ομοιογένεια του πληθυσμού, προκειμένου να μειωθεί η διασπορά του ενδεχόμενου δειγματικού ελέγχου και τέλος η όποια ανομοιογένεια, όσον αφορά τους πληθυσμούς, προκύπτει από τα διάφορα σφάλματα που προκύπτουν.

Επομένως, ο δειγματικός έλεγχος ή αλλιώς η δειγματοληψία στην οποία προβαίνουν οι ορκωτοί ελεγκτές προκειμένου να συντάξουν την έκθεση ελέγχου, αποτελείται από διάφορα στάδια, βήματα. Πρωτίστως, ο ελεγκτής οφείλει να σχεδιάσει το δείγμα, να συντάξει ένα πλάνο δημιουργίας του δείγματος, προκειμένου το πόρισμα να είναι αξιόπιστο, ενώ παράλληλα οφείλει να επιλέξει το δείγμα, δηλαδή τις μονάδες που χρειάζεται μέσα από έναν πληθυσμό (π.χ Λ.30 πελάτες - έλεγχος υπολοίπων). Εφόσον εφαρμόσει τα παραπάνω, εκτελεί τις κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες για τον έλεγχο τυχόν σφαλμάτων. Τέλος αξιολογεί τη δειγματοληψία και εξάγει τα συμπεράσματά του μέσω της έκθεσης ελέγχου.

Συμπερασματικά, η διαδικασία της δειγματοληψίας αποτελείται από καίρια βήματα, τα οποία συνδέονται άμεσα μεταξύ τους και αποτελούν μία αλυσίδα η οποία αν σπάσει τα αποτελέσματα θα είναι μη επιθυμητά. Επομένως, με τη σωστή διεργασία και εφαρμογή των βημάτων, θα εντοπίσει έγκαιρα τυχόν σφάλματα τα οποία θα αναφέρει στην έκθεση ελέγχου προς τη διοίκηση της επιχείρησης.

Με βάση τις παραπάνω τοποθετήσεις, ο ορκωτός ελεγκτής κατά τη διεργασία του ελέγχου, ελέγχει αρχικά τις εσωτερικές δικλίδες, καθώς υπάρχει ο κίνδυνος (κίνδυνος των δικλίδων ασφαλείας ή κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου - control risk CR), οι διάφοροι μηχανισμοί και οι διαδικασίες εσωτερικών δικλίδων να μην εντοπίσουν ή αποτρέψουν ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Επομένως, ο ελεγκτής εάν δεν κάνει αυτό, τον έλεγχο δηλαδή αν το σύστημα είναι άρτιο, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα η έκθεση ελέγχου να είναι λάθος καθώς διαθέτει πλήρη άγνοια για τα ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί πως ο ελεγκτικός κίνδυνος

είναι συνάρτηση δύο (2) παραγόντων. Πρώτον, οι οικονομικές καταστάσεις να περιέχουν σφάλματα και παραλείψεις και δεύτερον, να μην εντοπιστούν από τον ελεγκτή αυτά τα ουσιώδη σφάλματα όταν αυτός διενεργεί τον έλεγχο. Εν συνεχεία ο ελεγκτής καθώς κάνει τον έλεγχο των εσωτερικών δικλίδων και παρατηρήσει ότι το ελεγκτικό σύστημα είναι άρτιο, και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται εύλογα, προβαίνει στον ποσοτικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης, για την ύπαρξη τυχόν σφαλμάτων, και στον έλεγχο των υπολοίπων των λογαριασμών π.χ πελατών-προμηθευτών. Επομένως, κατά τη διαδικασία του δειγματικού ελέγχου ή αλλιώς της δειγματοληψίας, γεννιούνται ποικίλα ερωτήματα που σχετίζονται με τις εργασίες του ελεγκτή. Ο ελεγκτής θέτει στον εαυτό του τα ερωτήματα:

Είναι το δείγμα επαρκές;

Είναι το δείγμα αντιπροσωπευτικό;

Αυτά τα ερωτήματα τίθενται έτσι ώστε ο έλεγχος να είναι σωστός και επαρκής, με όσο το δυνατόν μικρότερο ποσοστό σφάλματος.

Ο έλεγχος με τη διαδικασία της δειγματοληψίας περιλαμβάνει και κινδύνους, οι οποίοι σχετίζονται με τις δικλίδες ασφαλείας του συστήματος ελέγχου, και τη δειγματοληψία. Ωστόσο υπάρχει και ο κίνδυνος που δεν σχετίζεται άμεσα με τη διαδικασία της δειγματοληψίας. Οι κίνδυνοι δειγματοληψίας εμφανίζονται τόσο κατά τη διαδικασία της ίδιας της δειγματοληψίας (sampling risk) από τον ελεγκτή, όσο και σε εργασίες που δεν αφορούν άμεσα τη δειγματοληψία, αλλά την εμπειρία του ελεγκτή. Ο κίνδυνος δειγματοληψίας αφορά κυρίως το δείγμα που έχει λάβει ο ελεγκτής για την σύνταξη του ελέγχου του, το δείγμα δεν αφορά το σύνολο του πληθυσμού αλλά ένα μέρος του, με συνέπεια να υπάρχουν ενδεχομένως σφάλματα, τα οποία δεν έχουν συμπεριληφθεί στο δείγμα. Αυτό το γεγονός έχει ως κύρια συνέπεια, ο ορκωτός ελεγκτής να εξάγει λανθασμένη έκθεση ελέγχου προς τη διοίκηση της επιχείρησης, καθώς τα συμπεράσματά του ήταν ανακριβή και λανθασμένα, εξαιτίας της μη τοποθέτησης των σφαλμάτων στο δειγματοληπτικό έλεγχό του. Η πιο συνήθης λύση στο παραπάνω πρόβλημα, είναι η λήψη μεγαλύτερης ποσότητας δείγματος, δείγμα το οποίο είναι πιο κοντά στο πληθυσμό (αντιπροσωπευτικό δείγμα), όπως αναφέρει και η επιστήμη της στατιστικής, «όταν το δείγμα τείνει να είναι κοντά στο πληθυσμό» ο κίνδυνος δειγματοληψίας τείνει προς το μηδέν (0).

Είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί πως στη παραπάνω λύση υπάρχει και ένα μεγάλο αγκάθι, το οποίο έχει να κάνει με το κόστος. Όταν αυξάνεται το μέγεθος του δείγματος, λήψη μεγαλύτερης ποσότητας αντιπροσωπευτικού δείγματος, αυξάνεται και το κόστος του ελέγχου, γεγονός που καθιστά το δειγματοληπτικό έλεγχο μη βιώσιμο στο χώρο των επιχειρήσεων. Παράλληλα μία λύση για να μειωθούν τα πολυάριθμα σφάλματα που τυχόν υπάρχουν στο δείγμα είναι η εξής :

Ο ελεγκτής με την εμπειρία που διαθέτει μπορεί να επιλέξει την κατάλληλη ποσότητα καθώς και ποιότητα δείγματος, προκειμένου να περιορίσει το σφάλμα , που προκαλεί καίρια προβλήματα για τη εξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία βοηθούν στη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου η οποία προωθείται στη διοίκηση της επιχείρησης. Εν συνεχεία ο κίνδυνος μπορεί να οφείλεται και στις ικανότητες αλλά και στις γνώσεις του ίδιου του ελεγκτή. Για παράδειγμα, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύει η επιχείρηση μπορεί να παρουσιάζονται εύλογα χωρίς κανένα απολύτως σφάλμα, το ίδιο και οι εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας, δηλαδή να λειτουργούν άριστα και να αποτρέπουν κάθε σφάλμα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ωστόσο, ο ελεγκτής ενδέχεται εξαιτίας της έλλειψης συγκέντρωσης, ή πολύ απλά από έλλειψη εμπειρίας και γνώσης, να κάνει ο ίδιος σφάλματα κατά τον έλεγχο των υπολοίπων (λανθασμένος έλεγχος). Η λύση στο παραπάνω πρόβλημα γίνεται με την κατάλληλη εκπαίδευση του ελεγκτή, προκειμένου ο σχεδιασμός του ελέγχου να γίνεται με περισσότερη προσοχή. Επίσης πρέπει να παρέχεται και εποπτικός έλεγχος για την καλύτερη περάτωση του ελέγχου, καθώς και για τη σύνταξη του ελέγχου. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, που το σφάλμα οφείλεται εξ ολοκλήρου στον ελεγκτή είναι το εξής :

Μία επιχείρηση (π.χ. εκδοτικός οίκος) παρέχει στους εργαζομένους της βιβλία, δωρεάν παροχή ή αλλιώς αυτοπαράδοση. Η επιχείρηση εκδίδει για αυτό το γεγονός ένα απλό τιμολόγιο αυτοπαράδοσης (δελτίο αποστολής), προκειμένου να ενημερώνεται η αποθήκη για τα αποθέματα των βιβλίων της. Ο ελεγκτής είτε από έλλειψη εμπειρίας, είτε από απροσεξία, συμπεριέλαβε το παραπάνω γεγονός στο δείγμα του ελέγχου, (εικονική εγγραφή-εικονική πώληση), με συνέπεια το υπόλοιπο του λογαριασμού πελάτες Λ.30 να εμφανίζεται αυξημένο κατά ποσό το οποίο επηρεάζει σημαντικά τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Το σφάλμα αυτό δεν έχει να κάνει σε καμία περίπτωση με τη μορφή του δείγματος (δειγματοληπτικό έλεγχο), αλλά με τον ορκωτό ελεγκτή.

Είναι σημαντικό να αναφερθούν και οι εκτιμήσεις των κινδύνων που γίνονται από τους ελεγκτές. Η εκτίμηση αφορά, την ταυτοποίηση των κινδύνων καθώς και την ανάλυσή τους, ενώ στη συνέχεια γίνεται η συσχέτιση με τους λογαριασμούς και τους συσχετισμούς της διοίκησης.

Οι κίνδυνοι γενικά κατά τον δειγματοληπτικό έλεγχο χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

- ενδογενής
- κίνδυνος των δικλείδων ασφαλείας
- κίνδυνος εντοπισμού (σχετικά με τα σφάλματα)

Ο *ενδογενής κίνδυνος* σχετίζεται άμεσα με την μη εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Υπάρχουν ποικίλα σφάλματα, κατά τις εργασίες της διοίκησης, για παράδειγμα μπορεί μια επιχείρηση να μη διαθέτει κανένα εσωτερικό σύστημα ασφαλείας (εσωτερικές δικλείδες).

Ο *κίνδυνος των δικλείδων ελέγχου*, οφείλεται στο γεγονός ότι οι εσωτερικές δικλείδες ασφαλείας αδυνατούν να εντοπίσουν σφάλματα, με συνέπεια οι ελεγκτές να οδηγούνται σε λανθασμένα συμπεράσματα κατά την ελεγκτική διαδικασία και διεργασία, έχοντας ως κύριο αποτέλεσμα η έκθεση ελέγχου να είναι ελλιπής και συνάμα μη έγκυρη και λανθασμένη.

Επομένως, ο *κίνδυνος εντοπισμού* σχετίζεται με την αδυναμία του ελεγκτή να αποτρέψει ή να εντοπίσει τα διάφορα σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί πως σκοπός του ελεγκτή κατά τον δειγματοληπτικό έλεγχο (δειγματοληψία), ή αλλιώς του τακτικού εξωτερικού ελέγχου, είναι η έκφραση γνώμης (σύνταξη έκθεσης ελέγχου), για το εάν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα τη χρηματοοικονομική θέση (ισολογισμός), τη χρηματοοικονομική επίδοση (κατάσταση αποτελεσμάτων) και τις ταμειακές ροές σύμφωνα με το εφαρμοζόμενο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και τη σχετική νομοθεσία (Ν4172/2013) και (4308/2014).

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στα σφάλματα τα οποία χωρίζονται σε ποσοτικά σφάλματα, σφάλματα παρουσίασης, σφάλματα στις γνωστοποιήσεις, προσαρτήματα, καθώς επίσης σε ακούσια σε εκούσια σφάλματα. Στα **ακούσια** σφάλματα διακρίνονται τα σφάλματα παράλειψης (π.χ. μη εμφάνιση μίας πώλησης, ή μίας αγοράς από έναν προμηθευτή στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις), και τα σφάλματα διάπραξης (π.χ. στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις καταχωρήθηκε μία πώληση, ή αλλιώς ένα έσοδο, το οποίο είτε δεν έχει πραγματοποιηθεί είτε είναι εικονικό). Εν συνεχεία τα **εκούσια** σφάλματα αποτελούν μία πιο σοβαρή κατηγορία σφαλμάτων, καθώς σε αυτά περιλαμβάνονται διάφορες διαχειριστικές απάτες (π.χ. κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων), ενώ διακρίνονται και απάτες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (π.χ. παραποίηση, αλλαγή των χρηματοοικονομικών καταστάσεων).

Ο ελεγκτής με βάση τα παραπάνω πραγματοποιεί τον δειγματοληπτικό έλεγχο, για να αποφευχθούν τα ανωτέρω σφάλματα. Ο δειγματοληπτικός έλεγχος που ήδη έχει αναφερθεί, διακρίνεται από διάφορα είδη ελεγκτικής δειγματοληψίας και είδη δειγμάτων. Τα είδη δειγματοληψίας, χωρίζονται αρχικά σε δύο βασικές κατηγορίες, Αρχικά, αυτή που σχετίζεται εξ ολοκλήρου με τη στατική δειγματοληψία, δηλαδή την επιλογή δείγματος (αντιπροσωπευτικό),

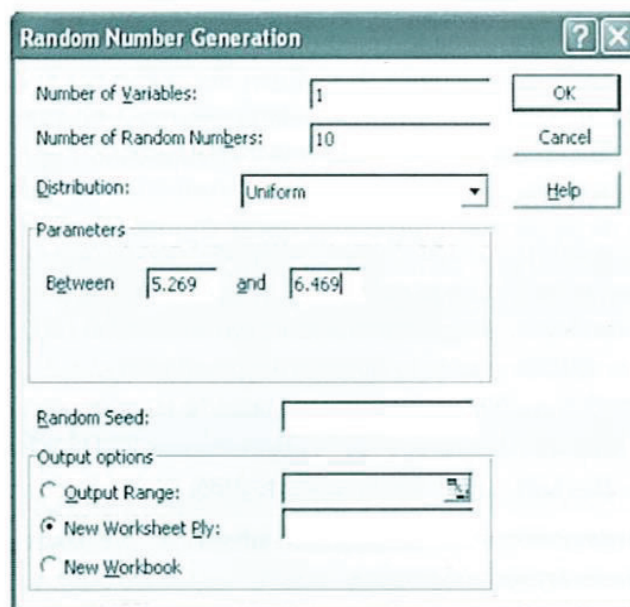
μέσα από το οποίο εξάγεται το συμπέρασμα για ολόκληρο το πληθυσμό, ενώ παράλληλα η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τη μη στατιστική δειγματοληψία, δηλαδή η επιλογή του δείγματος γίνεται με βάση την αντίληψη και τη κρίση του ορκωτού ελεγκτή (υποκειμενική δειγματοληψία).

Συμπερασματικά, η χρήση των ειδών της δειγματοληψίας, δηλαδή ποιο είδος θα χρησιμοποιηθεί για τον δειγματοληπτικό έλεγχο (στατιστική, μη στατιστική), είναι απόφαση την οποία λαμβάνει ο ελεγκτής, με βάση την κατάσταση που έχει να αντιμετωπίσει σε κάθε περίπτωση (πχ τρόπος τήρησης βιβλίων, μέγεθος εταιρείας κτλ.) και δεν εμπλέκεται η διοίκηση της κάθε επιχείρησης. (ΔΕΠ 530, παράγραφοι 28-30).

Στον αντίποδα των ειδών του δειγματοληπτικού ελέγχου, η επιλογή του δείγματος πραγματοποιείται με δύο τρόπους το **πιθανοθεωρητικό δείγμα** (probabilistic sample) και το **μη πιθανοθεωρητικό δείγμα** (non probabilistic sample). Η επιστήμη των πιθανοτήτων, διαδραματίζει καίριο ρόλο, όσον αφορά την επιλογή του κατάλληλου δείγματος σε έναν πληθυσμό ο οποίος συνίστανται να είναι ομοιογενής. Η παραπάνω τοποθέτηση αφορά το πιθανοθεωρητικό δείγμα το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο κυρίως με τη στατιστική δειγματοληψία, αλλά και τη μη στατιστική. Το δείγμα που επιλέγει ο ελεγκτής είναι τυχαίο, επομένως κάθε μονάδα του δείγματος έχει ακριβώς τις ίδιες πιθανότητες να συμπεριληφθεί στο πληθυσμό. Η επιλογή τυχαίου δείγματος μεταβλητών βασίζεται στο γεγονός ότι τα περισσότερα λογισμικά των επιχειρήσεων έχουν τη δυνατότητα της επιλογής τυχαίων αριθμών, έτσι ώστε να μην μπορούν να επιλεγούν ξανά οι ίδιοι αριθμοί.

- α) Number of Variables : 1
- β) Number of Random Numbers : 10
- γ) Parameters : (Between) 5.269 (and) 6.469

Τα προηγούμενα δεδομένα φαίνονται στην παρακάτω οθόνη από το EXCEL.

Εικόνα από βιβλίο "Σύγχρονη Ελεγκτική" Κωνσταντίνος Καραμάνης σελ:533

Συμπερασματικά και με βάση τη παραπάνω εικόνα, ο ελεγκτής επιλέγει ο ίδιος στο λογισμικό το διάστημα στο οποίο θέλει να λάβει το δείγμα. Στη συνέχεια στο μη πιθανοθεωρητικό δείγμα (non probabilistic sample), ο ελεγκτής δεν έχει το δικαίωμα της

τοποθέτησης διαστήματος για την εύρεση και τη μελέτη του δείγματος, δηλαδή ο ορκωτός επιλέγει τυχαία χωρίς να πληκτρολογεί στο λογισμικό (σύστημα) το μέγεθος ή την αξία του δείγματος. Αυτό ωστόσο έχει ως συνέπεια το δείγμα να μην είναι αντιπροσωπευτικό για τη μελέτη του πληθυσμού, με αποτέλεσμα η μέθοδος αυτή να προτείνεται σε μικρότερο βαθμό για το δειγματοληπτικό έλεγχο.

Ο ελεγκτής κατά το σχεδιασμό του ελέγχου, εάν προβεί στην αξιολόγηση των εσωτερικών δικλίδων, οι οποίες αποτελούν τη χρυσή τομή ή αλλιώς τη βάση του συστήματος που χρησιμοποιεί η επιχείρηση, πρέπει να θέσει ένα βασικό ερώτημα. *Το επίπεδο κινδύνου των εσωτερικών δικλίδων που είχε καταγράψει κατά το σχεδιασμό του ελέγχου είναι ρεαλιστικό;* Επομένως ο ελεγκτής πρέπει είτε να απορρίψει είτε να συμφωνήσει με την αρχική του τοποθέτηση όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου στις εσωτερικές δικλίδες (*planned level of control risk). Ο ελεγκτικός κίνδυνος, σε περίπτωση που ο ελεγκτής, δεν τον είχε αξιολογήσει κατάλληλα κατά το σχεδιασμό του ελέγχου, πρέπει να τον αναπροσαρμόσει. Η αναπροσαρμογή του κινδύνου (detection risk) γίνεται με τη βοήθεια μίας εξίσωσης $AR+IR \times CR \times DR$.

Είναι αξιοπρόσεκτο να αναφερθούν με βάση τα παραπάνω οι περιπτώσεις κινδύνων όσον αφορά την αξιοπιστία των εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας στα συστήματα ελέγχου των επιχειρήσεων.

Οι κίνδυνοι χωρίζονται σε δύο (2) βασικές κατηγορίες:

1. Στη πρώτη κατηγορία ο ελεγκτής ενδέχεται να έχει εκτιμήσει σε μικρότερο βαθμό το κίνδυνο (the risk of assessing control risk too low). Ο ελεγκτής, αξιολογεί τον κίνδυνο των εσωτερικών δικλίδων με βάση την αρχική του τοποθέτηση, δηλαδή κατά την αρχική του αξιολόγηση κατά το σχεδιασμό του ελέγχου. Ο κίνδυνος ωστόσο, ενδέχεται να είναι μεγαλύτερος από την αρχική εκτίμηση του ελεγκτή. Ο ελεγκτής σε αυτή τη περίπτωση, πραγματοποιεί έλεγχο χαμηλής ποιότητας, ο έλεγχος είναι ελλιπής, λόγω μη σωστής αξιολόγησης του κινδύνου.
2. Στη δεύτερη κατηγορία η εκτίμηση του κινδύνου από τον ελεγκτή, ενδέχεται να είναι μεγαλύτερη από τη προσωρινή, δηλαδή ο ελεγκτής κατά το σχεδιασμό του ελέγχου, υπολόγισε ότι το επίπεδο κινδύνου στο σύστημα εσωτερικών δικλίδων είναι μεγαλύτερο, αλλά στη πραγματικότητα δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Στη προκειμένη περίπτωση υπάρχει μεγάλη πιθανότητα λόγω της υπερεκτίμησης του κινδύνου (the risk of assessing control risk too high), ο ελεγκτής να έχει απορρίψει κατά τη διαδικασία του ελέγχου (διαδικασία της δειγματοληψίας) ορθά γεγονότα.

Με βάση τα παραπάνω, δηλαδή όσον αφορά τον έλεγχο των εσωτερικών δικλίδων, υπάρχουν ευρέως διαδεδομένα τρία (3) σχέδια δειγματοληψίας

- 1) η διαδοχική δειγματοληψία
- 2) η εξερευνητική δειγματοληψία
- 3) η δειγματοληψία χαρακτηριστικού με σταθερό μέγεθος δείγματος.

Το πρώτο σχέδιο που αναφέρεται στη διαδοχική δειγματοληψία (sequential sampling or stop-or-go sampling), ο ελεγκτής το χρησιμοποιεί όταν η απόκλιση είναι μικρή, συγκεκριμένα κοντά στο μηδέν ή μηδέν. Κύριος στόχος της διαδοχικής δειγματοληψίας είναι η μείωση του

κόστους, καθώς το δείγμα ελέγχου είναι σχετικά μικρό. Στον αντίποδα της διαδοχικής δειγματοληψίας, βρίσκεται η δειγματοληψία με σταθερό μέγεθος δείγματος (fixed sample-size attribute sampling) που αποτελεί και το δεύτερο σχέδιο δειγματοληψίας. Αυτό το σχέδιο ο ελεγκτής το χρησιμοποιεί για να υπολογίσει τυχόν παρεκκλίσεις, στις δικλίδες, ή αλλιώς στις διαδικασίες των δικλίδων. Ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο του εξάγει με τη μορφή ποσοστών, σε τι βαθμό δεν έχουν πραγματοποιηθεί ορισμένες διαδικασίες στα συστήματα εσωτερικών δικλίδων. Τέλος, το τρίτο διαδοχικό σχέδιο δειγματοληψίας είναι η εξερευνητική δειγματοληψία (discovery or exploratory sampling). Το συγκεκριμένο σχέδιο, δίνει στον ελεγκτή το δικαίωμα, να αμφισβητήσει την αξιοπιστία των εσωτερικών δικλίδων, εάν μετά από έλεγχο μέσω της εξερευνητικής δειγματοληψίας ο ελεγκτής φέρει στην επιφάνεια κρίσιμα θέματα που προέκυψαν από τη μη σωστή λειτουργία των εσωτερικών δικλίδων. Το παραπάνω σχέδιο προτείνεται όταν οι αποκλίσεις είναι σχετικά μικρές, κοντά στο μηδέν ή μηδέν.

Παράλληλα, κατά την εφαρμογή της δειγματοληψίας για τον έλεγχο των δικλίδων, υιοθετούνται κάποια βήματα τα οποία θεωρούνται απαραίτητα. Στο πρώτο βήμα ο ελεγκτής πραγματοποιεί κάποια "tests", προκειμένου να γίνει σωστά η αξιολόγηση των δικλίδων ασφαλείας, στα συστήματα της επιχείρησης. Εν ολίγοις, στο στάδιο αυτό, ο ελεγκτής εξάγει το συμπέρασμα εάν το επίπεδο κινδύνου στο σύστημα είναι ρεαλιστικό. Εν συνεχεία, γίνεται ο προσδιορισμός και η επιλογή του δείγματος και του πληθυσμού, δεδομένα πάνω στα οποία ο ελεγκτής θα αντλήσει σημαντικές πληροφορίες. Η επιλογή του δείγματος προηγείται των ελεγκτικών διαδικασιών, για το λόγο αυτό πρέπει να γίνει με ιδιαίτερη προσοχή και ακρίβεια. Ο ελεγκτής στη συνέχεια, πρέπει να ασχοληθεί συστηματικά και με την ομοιογένεια του δείγματος, πληθυσμού, καθώς υπάρχουν πολυάριθμες περιπτώσεις που ο πληθυσμός θεωρείται και είναι ανομοιογενής. Η ανομοιογένεια πολλές φορές οφείλεται εξαιτίας κάποιων σημαντικών αλλαγών που πραγματοποιεί η επιχείρηση, στο εσωτερικό της περιβάλλον π.χ. αλλαγές σε σημαντικά στελέχη, διάφορες οργανωτικές αλλαγές, καθώς και άλλα γεγονότα που προκαλούν σημαντικές αλλαγές στις εσωτερικές δικλίδες, και πρέπει να μελετηθούν από τον ελεγκτή (π.χ. διαχωρισμός του πληθυσμού σε δύο τμήματα, ομοιογενές και ανομοιογενές ως λύση).

Όλες οι παραπάνω διαδικασίες αποτελούν το δεύτερο βήμα. Στο τρίτο βήμα, γίνεται η μελέτη των δικλίδων στα κύρια και πιο σημαντικά χαρακτηριστικά τους, π.χ. συμφωνία των στοιχείων των τιμολογίων μίας επιχείρησης με τα στοιχεία της αντίστοιχης παραγγελίας (ποσότητα-τιμή-αξία) κ.α. (οι δικλίδες αυτές ανήκουν στη κατηγορία των πωλήσεων). Στο τέταρτο βήμα, ο ελεγκτής πρέπει να προσδιορίσει το μέγεθος του δείγματος. Ωστόσο το μέγεθος αυτό επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από κάποιους σημαντικούς παράγοντες οι οποίοι είναι οι εξής : Οι παρεκκλίσεις των δικλίδων να βρίσκονται σε ανεκτό ποσοστό (tolerable deviation rate), το δείγμα επηρεάζεται από το μέγεθος του πληθυσμού, από τις παρεκκλίσεις του πληθυσμού (expected population deviation rate), τέλος από το κίνδυνο υποεκτίμησης των δικλίδων όσον αφορά το κίνδυνο που τις διέπουν (the acceptable risk of assessing control risk too low).

Παρακάτω αναφέρονται με περισσότερες λεπτομέρειες οι παράγοντες που επηρεάζουν σημαντικά τον προσδιορισμό του μεγέθους του δείγματος. Όσον αφορά το «the acceptable risk of assessing control risk too low», ο ελεγκτής δείχνει περισσότερη εμπιστοσύνη απ' όσο θα έπρεπε στις δικλίδες των συστημάτων της επιχείρησης, γεγονός που μπορεί να επιφέρει ποικίλες συνέπειες στον ίδιο τον ελεγκτή, αλλά και στην επιχείρηση (πειθαρχικές ευθύνες κ.α.), ο κίνδυνος υποεκτίμησης χωρίζεται σε χαμηλό, μέτριο και υψηλό. Έπειτα ο παράγοντας «tolerable deviation rate» αποτελεί το μέγιστο ποσοστό των παρεκκλίσεων που ο ελεγκτής είναι διατεθειμένος να ανεχτεί, χωρίς να αναδιαμορφώσει το επίπεδο κινδύνου. Εν συνεχεία, το αναμενόμενο ποσοστό των παρεκκλίσεων καθορίζεται άμεσα μέσα από την πολύχρονη εμπειρία του ελεγκτή, και τις εκτιμήσεις του μέσα από τα διάφορα tests. Στο πέμπτο και έκτο βήμα, ο ελεγκτής καθορίζει τον τρόπο επιλογής του δείγματος και εκτελεί τις ελεγκτικές διαδικασίες και στο έβδομο βήμα, αξιολογεί τα αποτελέσματα του ελέγχου, για παράδειγμα υπολογίζει τις όποιες παρεκκλίσεις υπήρξαν καθ' όλη τη διαδικασία και εξάγει το τελικό του συμπέρασμα. Αυτό είναι σε τι επίπεδο κινδύνου βρίσκονται οι δικλίδες του συστήματος της

επιχείρησης. Οι παρεκκλίσεις και συγκεκριμένα το ποσοστό των παρεκκλίσεων υπολογίζεται κυρίως διαιρώντας τον αριθμό των παρεκκλίσεων με το δείγμα (μέγεθος δείγματος). Ο υπολογισμός αυτός συσχετίζεται άμεσα με το ανεκτό ποσοστό των παρεκκλίσεων στο πληθυσμό του δείγματος. Είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί πως οι παρεκκλίσεις πέρα από ποσοτικά πρέπει να ελεγχθούν και ποιοτικά από τον ελεγκτή, δηλαδή για ποιό λόγο συνέβησαν. Για παράδειγμα, συχνό φαινόμενο είναι μία παρέκκλιση να οφείλεται σε αντικατάσταση κάποιων εργαζόμενων της επιχείρησης με άλλους εργαζόμενους οι οποίοι ήταν ποιο άπειροι με λιγότερη επαγγελματική κατάρτιση. Ωστόσο το χειρότερο σενάριο για μία επιχείρηση είναι η παρέκκλιση αυτή να έγινε σκοπίμως. Τέλος, κατά την εξαγωγή του τελικού συμπεράσματος που αποτελεί και το τελευταίο βήμα της δειγματοληψίας όσον αφορά τον έλεγχο των δικλίδων, ο ελεγκτής θα πρέπει να θέσει το τελικό επίπεδο κινδύνου των δικλίδων, εκτίμηση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων με βάση την επαγγελματική κρίση και εμπειρία του ελεγκτή. Ο ελεγκτής επομένως θα πρέπει να μειώσει το «detection risk» δηλαδή το κίνδυνο εντοπισμού, και να αυξήσει την έκταση του ελέγχου, ως προς την ποιότητα του ελέγχου για σφάλματα που αφορούν κατά κύριο λόγο την ποσότητα.

Με βάση τα παραπάνω ακολουθούν ορισμένοι πίνακες σχετικά με την εφαρμογή της στατιστικής δειγματοληψίας στον έλεγχο των δικλίδων σε μία επιχείρηση.

Πίνακας 1) Η σχέση μεταξύ του σχεδιαζόμενου επιπέδου του κινδύνου των δικλίδων και του αποδεκτού

ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΔΙΚΛΙΔΩΝ (PLANNED CONTROL RISK)	ΑΠΟΔΕΚΤΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΥΠΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΛΙΔΩΝ
ΧΑΜΗΛΟ	5%
ΜΕΤΡΙΟ	10%
ΥΨΗΛΟ	15%

Συγκεκριμένα ο κίνδυνος της υποεκτίμησης του κινδύνου με το μέγεθος του δείγματος έχουν αρνητική συσχέτιση.

Πίνακας 2) Οι επιπτώσεις που έχει στο μέγεθος του δείγματος ο κίνδυνος υποεκτίμησης.

Κίνδυνος Υποεκτίμησης	Δείγμα (μέγεθος)
10%	60
5%	80
1%	120

Στο παραπάνω πίνακα όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο το ανεκτό ποσοστό των παρεκκλίσεων μέσα σε ένα πληθυσμό καθορίζεται κυρίως μέσα από την εμπειρία και την κρίση του ελεγκτή. Για παράδειγμα στο παραπάνω πίνακα 2), ο ελεγκτής μπορεί να κάνει κάποιες υποθέσεις, όπως το αναμενόμενο ποσοστό των παρεκκλίσεων του πληθυσμού να ανέρχεται στο 1%, και το ανεκτό να ανέρχεται στο 5% , ενώ το μέγεθος του δείγματος να είναι μεγαλύτερο του 5000.

Πίνακας 3) Σχέση μεταξύ ανεκτού ποσοστού παρεκκλίσεων του πληθυσμού και του κινδύνου των δικλίδων.

Επίπεδο Κινδύνου Δικλίδων	Ποσοστό Παρεκκλίσεων (ανεκτό) (εύρος σε ποσοστό επι της %)
ΧΑΜΗΛΟ	2 έως 7
ΜΕΤΡΙΟ	6 έως 12
ΥΨΗΛΟ	11 έως 20
ΜΕΓΙΣΤΟ	δεν εκτελούνται δοκιμασίες

Στο παραπάνω πίνακας εάν υποθέσουμε ότι το δείγμα είναι μεγαλύτερο του 5000, το ποσοστό των παρεκκλίσεων έχει θετική συσχέτιση με το μέγεθος του δείγματος.

Πίνακας 4) Η επίπτωση του ανεκτού ποσοστού των παρεκκλίσεων στο δείγμα και συγκεκριμένα στο μέγεθος του δείγματος.

ΑΝΕΚΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΩΝ %	ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
4%	100
6%	60
8%	32
10%	30
12%	20
20%	12

Εν συνεχεία θα σχεδιαστεί στο παρακάτω πίνακα η επίπτωση του αναμενόμενου ποσοστού κινδύνου στο δείγμα και συγκεκριμένα στο μέγεθος του δείγματος

Πίνακας 5) Οι επιπτώσεις στο μέγεθος του δείγματος από το αναμενόμενο επίπεδο παρεκκλίσεων στο πληθυσμό

ΑΝΕΚΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΩΝ %	ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
0%	30
2%	60
3%	100
4%	120
5%	160
6%	250

Εάν υποθέσουμε ότι το μέγεθος του πληθυσμού ανέρχεται, μεγαλύτερο του 5000 και το αναμενόμενο ποσοστό των παρεκκλίσεων ισούται με 5%, τότε ο πληθυσμός απεικονίζεται θετικά σε συνάρτηση με το δείγμα. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο ελεγκτής οφείλει να διαθέτει αξιόπιστα στοιχεία για να πραγματοποιήσει τον έλεγχό του.

Εν τέλει, είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί πως και ο πληθυσμός επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στο μέγεθος του δείγματος, ωστόσο πρέπει να αναφερθεί πως το μέγεθος του πληθυσμού δεν αποτελεί σημαντική παράμετρο για τον καθορισμό του δείγματος, π.χ. για πληθυσμούς μεγέθους μεγαλύτερου του 5000 όπως απεικονίζονται και στους παραπάνω πίνακες οι επιπτώσεις στο δείγμα όσον αφορά το μέγεθός του είναι μηδενικές.

Πίνακας 6) Η επίπτωση του μεγέθους του πληθυσμού στο μέγεθος του δείγματος.

ΜΕΓΕΘΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
100	30
200	62
1000	90
2000	100
5000	105
12000	105

Στο παραπάνω πίνακα (ΠΙΝΑΚΑΣ 6) το μέγεθος του δείγματος επηρεάζεται περισσότερο από το συνδυασμό δύο παραγόντων, αυτός ο συνδυασμός ονομάζεται και ακρίβεια του δείγματος και είναι οι εξής: Το δείγμα και συγκεκριμένα το μέγεθος του καθορίζεται από τη διαφορά του ανεκτού ποσοστού των παρεκκλίσεων του πληθυσμού μείον του αναμενόμενου ποσοστού. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως εάν το αναμενόμενο ποσοστό υπερβαίνει το ανεκτό ποσοστό τότε το επίπεδο του κινδύνου των δικλίδων δεν είναι ρεαλιστικό.

Συμπερασματικά για τους παραπάνω πίνακες που συνδέονται άρρηκτα με τη στατιστική δειγματοληψία στον έλεγχο των δικλίδων στα συστήματα των επιχειρήσεων, οι ελεγκτές πρέπει να επιλέξουν τους πίνακες με το κατάλληλο επίπεδο κινδύνου υποεκτίμησης των δικλίδων, το ποσοστό να ανέρχεται (σε 10% ή 5%). Παράλληλα, οφείλουν να εντοπίσουν τις γραμμές με το αναμενόμενο ποσοστό παρεκκλίσεων στο πληθυσμό που έχουν οι ίδιοι αποφασίσει να χρησιμοποιήσουν κατά τον έλεγχό τους. Καθώς επίσης πρέπει να επιλέξουν και τη γραμμή με το κατάλληλο ανεκτό ποσοστό των παρεκκλίσεων του πληθυσμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ

Μέγεθος δείγματος για τον έλεγχο των δικλίδων για μεγάλους πληθυσμούς- 5% κίνδυνος υποεκτίμησης του κινδύνου των δικλίδων. (Οι αριθμοί μέσα στη παρένθεση απεικονίζουν τον αναμενόμενο αριθμό παρεκκλίσεων).

ΑΝΕΚΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΩΝ											
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	15%	
0%	149(0)	99(0)	74(0)	59(0)	49(0)	42(0)	36(0)	32(0)	29(0)	19(0)	
0,25%	236(1)	157(1)	117(1)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	
0,50%	*	157(1)	117(1)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	
0,75%	*	208(2)	117(1)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	
1%	*	*	156(2)	93(1)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	
1,25%	*	*	156(2)	124(2)	78(1)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	
1,50%	*	*	192(3)	124(2)	103(2)	66(1)	58(1)	51(1)	46(1)	30(1)	
1,75%	*	*	227(4)	153(3)	103(2)	88(2)	77(2)	51(1)	46(1)	30(1)	
2%	*	*	*	181(4)	127(3)	88(2)	77(2)	68(2)	46(1)	30(1)	
2,25%	*	*	*	208(5)	127(3)	88(2)	77(2)	68(2)	61(2)	30(1)	
2,50%	*	*	*		150(4)	88(2)	77(2)	68(2)	61(2)	30(1)	
2,75%	*	*	*	*	173(5)	109(3)	95(3)	68(2)	61(2)	30(1)	
3%	*	*	*	*	195(6)	109(3)	95(3)	84(3)	61(2)	30(1)	
3,25%	*	*	*	*	*	129(4)	112(4)	84(3)	61(2)	30(1)	
3,50%	*	*	*	*	*	148(5)	112(4)	84(3)	76(3)	40(2)	
3,75%	*	*	*	*	*	167(6)	129(5)	100(4)	76(3)	40(2)	
4%	*	*	*	*	*	185(7)	146(6)	100(4)	89(4)	40(2)	
5%	*	*	*	*	*	*	*	158(8)	116(6)	40(2)	
6,00%	*	*	*	*	*	*	*	*	179(11)	50(3)	
7,00%	*	*	*	*	*	*	*	*	*	68(5)	
	* ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΟ ΓΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ										
	ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ Η ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ,										

*ΠΗΓΗ ΑΙCΡΑ (2001), σελ. 87 (Βιβλίο Σύγχρονη Ελεγκτική σελ. 562)

Παράδειγμα

Είστε δόκιμοι ορκωτοί ελεγκτές (εξωτερικοί ελεγκτές) μιας ανωνύμου εταιρείας (KENTA SA), η οποία εμπορεύεται λευκά είδη. Ο έλεγχός σας αφορά τη χρήση του 2018 και τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας της 31.12.2018. Η εταιρεία έθεσε υπόψη σας προς έλεγχο τις κατωτέρω οικονομικές καταστάσεις:

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ			ΠΑΘΗΤΙΚΟ
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό		Ίδια Κεφάλαια ή Καθαρή Θέση	
Κτίρια	110.000	Μετοχικό κεφάλαιο	160.000
Μηχανήματα	<u>70.000</u>	Αποθεματικά	20.000
	180.000	Υπόλοιπο κερδών εις νέο	<u>115.000</u>
Κυκλοφορούν ενεργητικό			295.000
Αποθέματα	90.000	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	
Απαιτήσεις	140.000	Δάνεια	30.000
Διαθέσιμα	25.000		
Χρεόγραφα	15.000	Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	
Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ενεργητικού	<u>30.000</u>	Προμηθευτές	50.000
	300.000	Τράπεζες-Λογ. Βραχ. Υποχρεώσεων	45.000
		Πιστωτές διάφοροι	45.000
		Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού	<u>15.000</u>
			155.000
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	480.000	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	480.000

Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως 31/12/2018

Πωλήσεις	300.000
- Κόστος Πωληθέντων	<u>120.000</u>
= Μικτό Αποτέλεσμα	180.000
- Λειτουργικά ή Οργανικά Έξοδα	70.000
+ Λειτουργικά ή Οργανικά Έσοδα	<u>20.000</u>
= Οργανικό αποτέλεσμα εκμετάλλευσης	130.000
- Έκτακτα και Ανόργανα Αποτελέσματα	<u>15.000</u>
= Καθαρά Αποτελέσματα Χρήσης προ φόρων	<u><u>115.000</u></u>

Κατά τη διάρκεια των ελεγκτικών σας διαδικασιών, προέκυψαν τα κατωτέρω θέματα, για τα οποία θα πρέπει να αιτιολογήσετε αν οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν από την επιχείρηση είναι ορθές και επιπλέον περιγράψτε τις συνέπειες στην πραγματική εικόνα των οικονομικών καταστάσεων.

1. Στο λογαριασμό Τράπεζες-Λογ. Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων περιλαμβάνεται ποσό € 35.000 το οποίο προέρχεται από μακροπρόθεσμα δάνεια τραπεζών, τα οποία θα καταστούν πληρωτέα σε επόμενες χρήσεις.

2. Η εταιρεία έχει εμφανίσει δαπάνες επισκευής και συντήρησης κουφωμάτων των εγκαταστάσεων της ποσού € 20.000 στο λογαριασμό Κτίρια.

3. Στο λογαριασμό Πελάτες, υπάρχουν πελάτες με συνολικό υπόλοιπο € 65.000 οι οποίοι, έπειτα από εξωτερική επιβεβαίωση με επιστολές, διαπιστώθηκε ότι έχουν πτωχεύσει και τα υπόλοιπά τους παραμένουν ακίνητα επί τριετία.

4. Από την καταμέτρηση των αποθεμάτων προέκυψε ότι ελαττωματικά αποθέματα που βρίσκονται ακίνητα στις αποθήκες, έχουν αποτιμηθεί με αξία € 40.000.

Ζητούμενο :

Να καταρτίσετε εκ νέου τις οικονομικές καταστάσεις (αναμόρφωση) με βάση όλες τις ανωτέρω παρατηρήσεις σας, ώστε αυτές να απεικονίζουν εύλογα τη χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης την 31.12.2018.

Λύση:

1. Η επιχείρηση δεν ακολούθησε τις προβλεπόμενες διαδικασίες, δεδομένου ότι το βραχυπρόθεσμο μέρος των μακροπρόθεσμων δανείων θα έπρεπε να καταχωρηθεί στο λογαριασμό **«Βραχυπρόθεσμες Δόσεις Μακροπρόθεσμων Δανείων Πληρωτέες στις επόμενες χρήσεις»**, διότι αποτελεί βραχυπρόθεσμη υποχρέωση. Αποτέλεσμα αυτού είναι ο λογαριασμός «Τράπεζες-Λογ. Βραχ. Υποχρεώσεων» να εμφανίζεται αυξημένος κατά €35.000, ενώ ο λογαριασμός «Βραχυπρόθεσμες Δόσεις Μακροπρόθεσμων Δανείων Πληρωτέες στις επόμενες χρήσεις», να εμφανίζεται ισόποσα μειωμένος.

Διορθωτική Εγγραφή :

X/ Τράπεζες-Λογ. Βραχ. Υποχρεώσεων	€35.000	
Π/ Βραχυπρ. Δόσεις Μακροπρ. Δανείων		€35.000

2. Οι δαπάνες επισκευής και συντήρησης των κουφωμάτων της επιχείρησης δε προσauξάνουν την αξία του παγίου, επομένως είναι λάθος η καταχώρησή τους στο λογαριασμό «Κτίρια». Έτσι, τα οργανικά έξοδα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, εμφανίζονται μειωμένα κατά €20.000, και ως εκ τούτου τα Αποτελέσματα Χρήσης, η Καθαρή Θέση και το Μη Κυκλοφορούν Ενεργητικό, να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα.

Διορθωτική Εγγραφή :

X/ Επισκευές και Συντηρήσεις	€20.000	
Π/ Κτίρια		€20.000

3. Η επιχείρηση επέδειξε αδράνεια και θα έπρεπε να έχει προβεί σε αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών της και να πραγματοποιήσει έλεγχο ακινήτων υπολοίπων στους λογαριασμούς των πελατών της (ως ακίνητα υπόλοιπα θεωρούνται τα υπόλοιπα τα οποία μένουν αμετάβλητα για διάστημα μεγαλύτερο του 1 έτους). Εφόσον δεν έχουν τελεσιδικήσει οι νομικές ενέργειες θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί εγγραφή πρόβλεψης επισφαλών πελατών. Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι, να εμφανίζονται τα Αποτελέσματα Χρήσης, η Καθαρή Θέση και οι Απαιτήσεις, αυξημένα κατά €65.000, ενώ οι προβλέψεις και οι Επισφαλείς Απαιτήσεις ισόποσα μειωμένες.

Διορθωτικές Εγγραφές :

X/ Επισφαλείς πελάτες	€65.000	
Π/ Πελάτες		€65.000

X/ Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες (Λ.68.09)	€65.000	
Π/ Προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες (Λ.44.11)		€65.000

Σε περίπτωση που υπήρχε τελεσίδικη απόφαση οι εγγραφές θα έπρεπε να είναι :

X/ Επισφαλείς πελάτες €65.000
Π/ Πελάτες €65.000

X/ Ζημίες από ανεπίδεκτες εισπράξεως απαιτήσεις €65.000
Π/ Επισφαλείς πελάτες €65.000

4. Η επιχείρηση θα έπρεπε να έχει προβεί σε αποτίμηση των αποθεμάτων της, στην Καθαρή Ρευστοποιήσιμη Αξία (ΚΡΑ), δηλαδή €0 και όχι στην Αξία Κτήσεως (ΑΚ) (€40.000), διότι τα αποθέματά της χαρακτηρίζονται ελλαττωματικά. Αποτέλεσμα αυτού είναι, το κόστος πωληθέντων να εμφανίζεται μειωμένο κατά €40.000, ενώ τα Αποτελέσματα Χρήσης, η Καθαρή Θέση και το Κυκλοφορούν Ενεργητικό, να εμφανίζονται αυξημένα.
 {AA + A – TA = ΚΠ}

Διορθωτική Εγγραφή :

X/ Κόστος Πωληθέντων €40.000
Π/ Αποθέματα €40.000

Μετά τα παραπάνω γεγονότα και τις διορθωτικές εγγραφές, παρουσιάζεται παρακάτω ο νέος, ανανεωμένος Ισολογισμός και η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της επιχείρησης. Με κόκκινο παρουσιάζονται τα ποσά τα οποία δέχθηκαν αλλαγές, είτε θετικές (+), είτε αρνητικές (-).

ΝΕΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό		Ίδια Κεφάλαια ή Καθαρή Θέση	
Κτίρια	90.000	Μετοχικό κεφάλαιο	160.000
Μηχανήματα	70.000	Αποθεματικά	20.000
	160.000	Υπόλοιπο ζημιών εις νέο	-10.000
		Προβλέψεις	65.000
			235.000
Κυκλοφορούν ενεργητικό		Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	
Αποθέματα	50.000	Δάνεια	30.000
Απαιτήσεις	75.000		
Επισφαλείς Πελάτες	65.000		
Διαθέσιμα	25.000		
Χρεόγραφα	15.000	Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	
Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ενεργητικού	30.000	Προμηθευτές	50.000
	260.000	Τράπεζες-Λογ. Βραχ. Υποχρεώσεων	10.000
		Βραχυπρόθεσμες Δόσεις Μακροπρόθεσμων	
		Δανείων Πληρωτέες στις Επόμενες Χρήσεις	35.000
		Πιστωτές διάφοροι	45.000
		Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού	15.000
			155.000
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	420.000	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	420.000

Νέα Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως 31/12/2018

Πωλήσεις	300.000
- Κόστος Πωληθέντων	<u>160.000</u>
= Μικτό Αποτέλεσμα	140.000
- Λειτουργικά ή Οργανικά Έξοδα	<u>155.000</u>
+ Λειτουργικά ή Οργανικά Έσοδα	<u>20.000</u>
= Οργανικό αποτέλεσμα εκμετάλλευσης	5.000
- Έκτακτα και Ανόργανα Αποτελέσματα	<u>15.000</u>
= Καθαρά Αποτελέσματα Χρήσης προ φόρων	<u><u>-10.000</u></u>

Όπως είναι φανερό, η επιχείρηση παρουσίαζε μη εύλογα τις οικονομικές της καταστάσεις, αφού εμφάνιζε κέρδη τη στιγμή που είχε ζημιά. Οι λόγοι που πιθανόν να την οδήγησαν να κάνει κάτι τέτοιο μπορεί να είναι οι εξής :

- Καλή εικόνα σε επενδυτές, πελάτες, προμηθευτές, εργαζόμενους.
- Καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα (τράπεζες)
- Καλύτερες συμφωνίες με τους προμηθευτές (μεγάλη διάρκεια πίστωσης)
- Παρουσίαση ικανοποιητικής εικόνας προς τους μετόχους.
- Εξαγορά ή συγχώνευση (κατά περίπτωση)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV (ΕΡΕΥΝΑ)

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Μελέτη Περίπτωσης 1 : Σκάνδαλο Κοσκωτά

Το σκάνδαλο Κοσκωτά ξέσπασε το 1980 με αρχές του 1990 και αφορούσε ένα από τα πιο καλοστημένα πολιτικοοικονομικά σκάνδαλα που έχουν διαδραματιστεί μέχρι σήμερα στην Ελλάδα.

Ο Γεώργιος Κοσκωτάς, ο εγκέφαλος του σκανδάλου, είχε μεταναστεύσει στις αρχές του 1970 στην Αμερική όπου παρακολούθησε μαθήματα οικονομικών και διοίκησης επιχειρήσεων για να επιστρέψει το 1979 στην Ελλάδα ως διευθυντής συναλλάγματος στην Τράπεζα Κρήτης σε ηλικία μόλις 25 ετών. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Αμερική, ο Κοσκωτάς είχε διαπράξει σύνολο 64 ποινικά αδικήματα όπως είναι πλαστογραφίες, πλαστοπροσωπίες και υπεξαίρεσεις καθιστώντας τον έτσι φυγά με την επιστροφή του στην Ελλάδα.

Παρά το νεαρό της ηλικίας του, ο Κοσκωτάς διέθετε μεγάλη περιουσία καταφέροντας έτσι να δημιουργήσει, με τον Παύλο Μπακογιάννη το 1982, τον δημοσιογραφικό οργανισμό "Γραμμή Α.Ε." στον οποίο κάλυψε ο ίδιος το μετοχικό κεφάλαιο των εξακοσίων εκατομμυρίων δραχμών ξεκινώντας έτσι τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες. Παράλληλα, το 1982 διορίζετε ως διευθυντής λογιστικού συστήματος στην Τράπεζα Κρήτης έτσι ώστε να φτάσει το 1984 που θα αγοράσει έναντι ενός δισεκατομμυρίου δραχμών το 56% του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Κρήτης που αργότερα θα έφτανε το 83% μαζί με άλλες επιχειρήσεις που ανήκαν στην Τράπεζα Κρήτης με το εργατικό δυναμικό της να φτάνει τα 4.000 άτομα κάνοντάς τον μεγαλομέτοχο με κεφάλαια όμως που κανείς δεν γνώριζε από που προερχόταν ενώ κατάφερε να φτάσει τους λογαριασμούς τάξεως το 1985 στα 139,2 δισεκατομμύρια έναντι 13^{ωv} δισεκατομμυρίων που ήταν το 1980 σημειώνοντας μια τεράστια αύξηση την οποία κανένας δεν μπορούσε να εξηγήσει αφού κανείς δεν ήξερε από που προερχόταν αυτή η αύξηση. Με αυτά τα δρόμους να εκτυλίσσονται στον ελλαδικό χώρο, η κυβέρνηση ΠΑ.ΣΟ.Κ. προσπαθεί να ενισχύσει τις σχέσεις της με τον επιχειρηματία καταθέτοντας μέσω της ΔΕΚΟ, όπως αποδείχτηκε, το αστρονομικό για την εποχή ποσό των 13^{ωv} δισεκατομμυρίων δραχμών που αργότερα βάση του ελέγχου φαίνεται να τα επενδύει για την αγορά της ΠΑΕ Ολυμπιακός ενώ επίσης και αρκετοί αξιωματούχοι του ελληνικού δημοσίου έγιναν συνεργάτες του προσφέροντάς του ελαφρυντικές ρυθμίσεις για την τράπεζά του ώστε να προσελκύσει περισσότερο κόσμο με αποτέλεσμα οι καταθέσεις να φτάσουν μέσα σε ένα χρόνο τα 76,5 δισεκατομμύρια δραχμές.

Τον Μάρτιο του 1987 ο Κοσκωτάς θα αγοράσει την Καθημερινή, την Βραδινή και την Εβδόμη, εφημερίδες τις οποίες τις αγόρασε με σκοπό να τις στρέψει υπέρ του ΠΑ.ΣΟ.Κ. όπως αποδείχτηκε αργότερα από την ελεγκτική αρχή. Παράλληλα, το 1987 προχωράει σε αύξηση των κεφαλαίων στη Γραμμή Α.Ε στα 13,2 δισεκατομμύρια ύψους 129% σε σχέση με το 1986 που είχε 6,2 δισεκατομμύρια που όπως έδειξε αργότερα ο έλεγχος, αυτή η αύξηση οφειλόταν σε εικονικές καταθέσεις την ώρα που άλλες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου είχαν μεγάλα κυκλοφοριακά προβλήματα στα κεφάλαιά τους. Ο Κοσκωτάς κατάφερε να πείσει την Ιερά Σύνοδο να καταθέσει τα χρήματά της στην Τράπεζα Κρήτης δελεάζοντάς την με τους τόκους και 2% επί τον συνολικών ετήσιων καταθέσεων των εκκλησιών αν είναι πάνω από 2 δισεκατομμύρια ενώ ο ίδιος ο Μητροπολίτης Δημητριάδος Χριστόδουλος σε εσωτερικό του έγγραφο παρότρυνε όλα τα μέλη της Ιεράς Συνόδου να καταθέσουν τα χρήματά τους στην Τράπεζα Κρήτης με αφορμή αυτή την προσφορά επικαλώντας ότι θα αποδείκνυαν την δύναμη

που έχει η εκκλησία αν έδειχναν ενότητα. Έτσι οι καταθέσεις μόνο σε 6 καταστήματα της Τράπεζας Κρήτης έφταναν τα 20 δισεκατομμύρια τα οποία προέρχονταν από δημόσιους οργανισμούς ή οργανισμούς δημοσίου ενδιαφέροντος. Βλέποντας αυτά τα γεγονότα οι υπόλοιποι εκδότες των εφημερίδων και αισθανόμενοι την απειλή άρχιζαν να ξεσηκώνονται και να καταγγέλλουν πως τα λεφτά του Κοσκωτά ήταν από ύποπτες συναλλαγές που είχε κάνει ο ίδιος ξεκινώντας έτσι την αναζήτηση για τυχόν τέτοια περιστατικά από το παρελθόν του και φτάνοντας έτσι στην ανακάλυψη των αδικημάτων που είχε διαπράξει στις ΗΠΑ.

Κατά το ταξίδι του στην Ουάσιγκτον τον Οκτώβριο του 1987, ο Κοσκωτάς θα συλληφθεί από τις μυστικές υπηρεσίες της Αμερικής (CIA) και τους πράκτορες της Υπηρεσίας Φορολογικής Δίωξης Αμερικής (IRS) για τα 64 αδικήματα που είχε διαπράξει όταν ζούσε στην Αμερική όπως ήταν η πλαστογραφία εγγράφων του κρατικού ασφαλιστικού ταμείου των ΗΠΑ αλλά αφέθηκε ελεύθερος με εγγύηση ενός εκατομμυρίου δολαρίων, ωστόσο όμως κρατήθηκε το διαβατήριό του για να μην μπορεί να φύγει μέχρι να γίνει η δίκη. Μετά την σύλληψή του, το επιχειρηματικό κοινό στην Ελλάδα, οι εκδότες των υπόλοιπων εφημερίδων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης καθώς και οι ελεγκτικές αρχές, άρχιζαν να ζητούν εισαγγελική παρέμβαση καθώς επίσης και έλεγχο των επιχειρήσεων του από ανεξάρτητη ελεγκτική αρχή με τον ίδιο να προσπαθεί να θολώσει τα νερά αγοράζοντας την ΠΑΕ Ολυμπιακός έναντι 300 εκατομμυρίων δραχμών τον Νοέμβριο του 1987 και τον Φεβρουάριο του επόμενου χρόνου αγοράζει εργοστάσια βάμβακος και αλουμινίου, ξεκινάει τον ραδιοφωνικό σταθμό ΣΚΑΙ και αρχίζει την έκδοση άλλης μίας εφημερίδας, των 24 Ωρών δείχνοντας έτσι ότι δεν φοβάται και πως δεν είχε να κρύψει κάτι. Στην ΠΑΕ Ολυμπιακός θα ξοδέψει τεράστια ποσά για μεταγραφές και μισθούς σε σημαντικούς παίκτες, στους οποίους έκανε προσφορές πολλών εκατομμυρίων και πολυτελών παροχών.

Σημαντική όμως ήταν και η βοήθεια που είχε από τον αδελφό του Σταύρο με τον οποίο είχαν ιδρύσει την πρώτη τους εταιρία Real Estate με αντικείμενο την κατασκευή πολυτελών βιλών, μέσα από την οποία φαίνεται να υπάρχουν εικονικές καταθέσεις της τάξεως των 17 εκατομμυρίων δραχμών με βάση τον έλεγχο που έγινε. Επίσης άγνωστο έχει μείνει από που προερχόταν τα 50 εκατομμύρια δραχμές που είχε προσφέρει ο αδελφός του προς εκείνον για να τον βοηθήσει με την προεδρία του στην ΠΑΕ Ολυμπιακός, καθιστώντας τον μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου έναν από τα εμπλεκόμενα μέρη και εκδίδοντάς του ένταλμα σύλληψης.

Μετά από τις πολλές πιέσεις που δέχεται η Εισαγγελία Εφετών αποφασίζεται από τον Δημήτριο Τσεβά στις 11 Ιουλίου του 1988, ο οποίος διατελούσε αναπληρωτής προϊστάμενος εφετών καθώς ο τότε προϊστάμενος κύριος Βλάχος βρισκόταν σε άδεια, να διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση και έλεγχος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του κυρίου Κοσκωτά με λόγο τα αξιόποινα αδικήματα που είχε διαπράξει στην Αμερική. Μετά από αυτή την απόφαση, ο κ. Βλάχος γυρνάει από την άδειά του και ξεκινάει πειθαρχικές διαδικασίες κατά του Τσεβά και ορίζοντας ως υπεύθυνο της περάτωσης του ελέγχου τον κύριο Κλειδαρά ο οποίος στο πόρισμά του διαβεβαίωνε πως δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του κυρίου Κοσκωτά, προσπαθώντας να κάνει έτσι το θέμα να κλείσει, κάτι που δεν κατάφερε τελικά.

Παρ' όλα αυτά, μέσα από την εφημερίδα της Ελευθεροτυπίας δημοσιεύτηκε το πόρισμα που είχε βγάλει ο κ. Κουβέλης, ο οποίος είχε οριστεί αρχικά από τον Τσεβά, μέσα από το οποίο γινόταν αναφορά για κακουργηματικές πράξεις σε βάρος της Τράπεζας Κρήτης και του δημοσίου. Μετά από αυτά τα δημοσιεύματα άρχισε ο έλεγχος από ανεξάρτητη ελεγκτική αρχή από την οποία το πρώτο της εύρημα ήταν πως γινόταν υπεξαίρεση από την Τράπεζα Κρήτης με το ποσό να ανέρχεται στις 33,5 δισεκατομμύρια δραχμές με τις οποίες φέρεται να έκανε τις επενδύσεις ο Κοσκωτάς ενώ προσδιορίστηκαν και οι συνολικές οφειλές της Τράπεζας Κρήτης προς το Ελληνικό Δημόσιο ύψους 158.153.405,21 ευρώ χωρίς μέχρι τότε να έχει γίνει καμία ενέργεια από την κυβέρνηση για την επίλυση αυτού του ζητήματος καθώς επίσης ανακαλύφθηκε και κατάθεση 1,2 εκατομμυρίων δολαρίων σε τράπεζα στην Ελβετία από τον Κοσκωτά προς τον τότε υπουργό οικονομίας κύριο Κουτσόγιωργα. Επίσης ανακαλύφθηκαν

διαφυγές κεφαλαίων, καταχρήσεις, ψευδείς ισολογισμοί όπως επίσης και εικονικά συμβόλαια αλλοιώνοντας έτσι την οικονομική εικόνα της χώρας και δημιουργώντας αναταράξεις στο εσωτερικό της όπως και προβλήματα στον χώρο των εξωτερικών επενδύσεων. Ακόμα έγινε λόγος για άγνωστες καταθέσεις από το εξωτερικό από χώρες τις Νότιας Αμερικής όπως είναι η Βολιβία, η Βραζιλία, η Κολομβία, το Περού και το Εκουαδόρ κάνοντας έτσι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να μιλούν για μαύρο χρήμα και συνεργασία των αδελφών Κοσκωτά με την μαφία των καρτέλ ναρκωτικών που είχε εμφανιστεί έντονα εκείνη την δεκαετία συνδυάζοντάς το και με την καταγωγή της συζύγου του Σταύρου Κοσκωτά η οποία κατάγεται από την Κολομβία αλλά και με την αύξηση του φαινομένου των ναρκωτικών στην Ελλάδα εκείνη την περίοδο.

Όλα αυτά τα γεγονότα όπως επίσης και οι καχυποψίες που υπήρχαν για πιθανή εμπλοκή κι άλλων μελών της τότε κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αλλά και ένα πρόβλημα υγείας του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου (εγχείρηση καρδιάς στο Λονδίνο) είχε ως επόμενο την πτώση της κυβέρνησης και την διεξαγωγή εκλογών στις 18 Ιουνίου του 1989 όπου θα εκλεγεί η Νέα Δημοκρατία του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη και θα σχηματιστεί βραχύβια κυβέρνηση με τον Ενιαίο Συνασπισμό που ως κύριο σκοπό θα είχε την καταπολέμηση των σκανδάλων για τα οποία είχε κατηγορηθεί η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και αμέσως θα συστήσουν ειδική προανακριτική επιτροπή προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχει εμπλοκή της προηγούμενης κυβέρνησης με τα σκάνδαλα και ιδιαίτερα το σκάνδαλο Κοσκωτά. Έτσι το σκάνδαλο πήρε γρήγορα πολιτικές διαστάσεις καθώς τον Ιούνιο του 1989 πέρα από τα χρήματα που βρέθηκαν σε λογαριασμό του υπουργού κ. Κουτσόγιωργα στην Ελβετία, η μέχρι πρότινος αντιπολίτευση και οι εφημερίδες της εποχής κατηγορούσαν τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου για παθητική δωροδοκία σε βαθμό εγκλήματος όπως και τους βουλευτές και υπουργούς Γιώργο Πέτσο, Παναγιώτη Ρουμελιώτη, Δημήτρη Τσοβόλα και τον Αγαμέμνονα Κουτσόγιωργα ο οποίος κατηγορήθηκε και για την καθυστέρηση του ελέγχου στην Τράπεζα Κρήτης. Φημολογούταν επίσης πως η μεταφορές των χρημάτων προς τα πολιτικά στελέχη γινόταν μέσα από κούτες με πάμπερς σε μικρά δέματα για να μην γίνονται εύκολα αντιληπτές κάνοντας έτσι γνωστές τις καταγγελίες που έγιναν ως "υπόθεση Πάμπερς" αφού στηρίχθηκαν και σε αυτές τις φημολογίες πέρα από τα στοιχεία που είχαν δημοσιευθεί μέχρι εκείνη την στιγμή. Αποτέλεσμα αυτών ήταν να οδηγηθούν στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο μετά από μυστική ψηφοφορία που διενεργήθηκε στην Βουλή στις 27 Σεπτεμβρίου 1989 μαζί με τον Γεώργιο Κοσκωτά ο οποίος είχε παραπεμφθεί στις 18 Ιούλιο του 1989 ο οποίος όμως θα διαφύγει στην Βραζιλία και αργότερα στην Αμερική όπου και θα συλληφθεί αφού βέβαια πρώτα είχε φροντίσει να πουλήσει την Τράπεζα Κρήτης, την ΠΑΕ Ολυμπιακός και την εκδοτική «Γραμμή Α.Ε.» σε μεγάλους εφοπλιστές με οικονομική επιφάνεια.

Στην δίκη που ξεκίνησε στις 11 Μαρτίου του 1991 η οποία καλυπτόταν τηλεοπτικά, ο πρώην πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου πήρε το μερίδιο ευθύνης που αντιστοιχούσε στην κυβέρνησή του και παραδέχθηκε τους λάθος χειρισμούς που είχε η κυβέρνηση απέναντι στην υπόθεση του σκανδάλου καθώς θα έπρεπε να είχε εμποδιστεί η οικονομική εξάπλωση ενός επιχειρηματία ο οποίος ήταν απατεώνας και δεν είχε επιφάνεια όπως αποδείχτηκε αλλά δεν ανέλαβε τις κατηγορίες της δωροδοκίας και της όποιας ποινικής κατηγορίας που του είχε αποδοθεί. Ο έως τότε υπουργός οικονομίας κύριος Κουτσόγιωργας κατά την διάρκεια της δίκης υπέστη εγκεφαλικό επεισόδιο και θα οδηγούταν στο νοσοκομείο όπου και θα άφηνε την τελευταία του πνοή μετά από λίγες μέρες, γεγονός που έμελλε να επηρεάσει σε πολύ μεγάλο βαθμό την συνέχιση της δίκης αφού θεωρούταν το πρόσωπο κλειδί και τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του επιχειρηματία και της κυβέρνησης. Ο κ. Κοσκωτάς ενώ είχε εκδοθεί στην Αμερική στις 1 Ιουνίου του 1991 εμφανίστηκε για να καταθέσει δέκα μέρες μετά κάνοντας έτσι πλήγμα στην όποια αξιοπιστία υπήρχε απέναντι στη δικαστική διαδικασία ενώ στην υπεράσπισή του ισχυρίστηκε πως διατελούσε εντολές που δεχόταν από την κυβέρνηση και παρουσίασε ένα χειρόγραφο σημείωμα το οποίο ισχυριζόταν πως το είχε γράψει ο πρώην πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου το οποίο αργότερα θα αποδειχθεί πλαστό.

Στις 16 Ιανουαρίου του 1992 βγήκε η απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου με την οποία αθωνόταν ο Ανδρέας Παπανδρέου με οριακή πλειοψηφία των 7 έναντι 6 ψήφων, ο Παναγιώτης Ρουμελιώτης δεν θα δικάσεται αφού είχε εκλεγεί Ευρωβουλευτής και το

Ευρωκοινοβούλιο αρνήθηκε να άρει την ασυλία του, ο Δημήτρης Τσοβόλας καταδικάστηκε σε φυλάκιση 2,5 ετών με ανοιχτό την επιλογή της εξαγοράς της ποινής του και αφαίρεση των πολιτικών τους δικαιωμάτων για 3 χρόνια λόγω παράβασης του νόμου περί της ευθύνης των υπουργών, ο Γιώργος Πέτσος καταδικάστηκε σε φυλάκιση δέκα μηνών με διετή αναστολή και αφαίρεση των πολιτικών τους δικαιωμάτων για 2 χρόνια για τον ίδιο λόγο όπως και ο κ. Τσοβόλας. Το Ανώτατο Δικαστήριο θεώρησε ανεπαρκή τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε στην διάθεσή του όπως επίσης έκρινε αναξιόπιστους τους 109 μάρτυρες οι οποίοι ερχόταν σε αντιφάσεις μεταξύ τους και επικεντρωνόταν στις πολιτικές ευθύνες αντί στις ποινικές ευθύνες, το οποίο ήταν το αποτέλεσμα που επέφερε ο θάνατος του Μένιου Κουτσόγιωργα ο οποίος ήταν το πρόσωπο κλειδί για την διαλεύκανση του σκανδάλου. Ο Γεώργιος Κοσκωτάς καταδικάστηκε σε 25ετή φυλάκιση αφού όλα τα ευρήματα του ελέγχου ήταν εναντίον του ενώ αργότερα θα αποφυλακιστεί στις 6 Μαρτίου 2001 έχοντας εκτίσει τα 3/5 της ποινής του και θα συνεχίσει μέχρι και σήμερα τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες στην Γλυφάδα. Το σκάνδαλο αυτό μας δείχνει πως η μη διενέργεια ελέγχου σε επιχειρήσεις δεν επηρεάζει μόνο την ζωή και την βιωσιμότητά της αλλά μπορεί να επηρεάσει και την οικονομική εικόνα και την πορεία ενός κράτους ανάλογα με το μέγεθος της οντότητας.

Μελέτη Περίπτωσης 2 : Lehman Brothers

Η Lehman Brothers Holdings Inc. ιδρύθηκε το 1850 από τους αδελφούς Lehman και έφτασε να είναι η τέταρτη μεγαλύτερη επενδυτική τράπεζα στις Η.Π.Α. ενώ ήταν και ο κύριος αντιπρόσωπος στην αγορά ομολόγων. Η Lehman ήταν μία παγκόσμια εταιρεία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών η οποία είχε ως θυγατρικές εταιρείες την Neuberger Berman Inc., την Aurora Loan Services Inc., την SIB Mortgage Corporation, την τράπεζα Lehman Brothers, την FSB και την Crossroads Group οι οποίες είχαν μερίδιο αγοράς σε όλο τον οικονομικό κόσμο με κυριότερες αγορές, πέρα από τις Η.Π.Α., την Αγγλία και την Ιαπωνία. Η Lehman Brothers ήταν μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες ενυπόθηκων και στεγαστικών δανείων η οποία έφτασε να δανείζει 50 δισεκατομμύρια δολάρια μέσω των Neuberger Berman Inc. και Aurora Loan Services Inc. το μήνα με αποτέλεσμα το 2008 να φτάσει να έχει περιουσιακά στοιχεία ύψους 680 δισεκατομμυρίων δολαρίων ενώ τα κεφάλαιά της για την στήριξη αυτών ήταν μόνο 22,5 δισεκατομμύρια με την ίδια να ισχυρίζεται αργότερα πως οι χορηγήσεις δανείων, ενώ γινόταν σε περιόδους κρίσης των στεγαστικών δανείων λόγω του υποπληθυσμού, είχε ως στόχο την ανάληψη υψηλότερων κερδών όταν τελικά η αγορά θα γύρναγε στους κανονικούς της ρυθμούς με την εταιρία να προσπαθεί να έχει κυρίαρχο ρόλο όταν θα γινόταν. Αυτού του είδους οι δραστηριότητες ήταν πολύ επικίνδυνες αφού σε περίπτωση μόχλευσης της τάξεως του 3 με 5 τοις εκατό θα είχε ως συνέπεια να εξαφανιστούν όλα τα κεφάλαια της εταιρείας.

Στις 9 Σεπτεμβρίου του 2008, ενώ η εικόνα που είχε η Lehman προς το επιχειρηματικό κοινό ήταν πολύ καλή και έδειχνε πως ήταν απόλυτα βιώσιμη ως εταιρεία αφού άλλες τράπεζες είχαν υποστεί μειώσεις στην κερδοφορία τους κατά 5 δισεκατομμύρια δολάρια ενώ εκείνη εμφάνιζε αύξηση κατά 46%, ήρθε ξαφνικά η μείωση στην αξία των μετοχών της κατά 45% φτάνοντας στα 7,79\$ ανά μετοχή, κάτι που παραξένεψε τους πελάτες του ομίλου και κάνοντας την εταιρεία να έχει απώλειες ύψους 3,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η ίδια αμέσως σε αναγγελία της ανακοινώνει πως η κορεάτικη τράπεζα ανάπτυξης Korea Development Bank αποφάσισε να αποσύρει το ενδιαφέρον της για την απόκτηση του 50% των μετοχών της Lehman και αυτό είχε ως συνέπεια την απώλεια 3,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων ενώ τα αποθεματικά της μειώθηκαν κατά 7% μέσα σε μία μέρα, με την ίδια την κορεάτικη τράπεζα να επιβεβαιώνει πως απέσυρε το ενδιαφέρον της την στιγμή που η Standard & Poor προειδοποίησε πως η αμερικάνικη τράπεζα κινδυνεύει να φτάσει στο επίπεδο A των τραπεζών.

Μετοχές Lehman Brothers ανά χρονικά διαστήματα

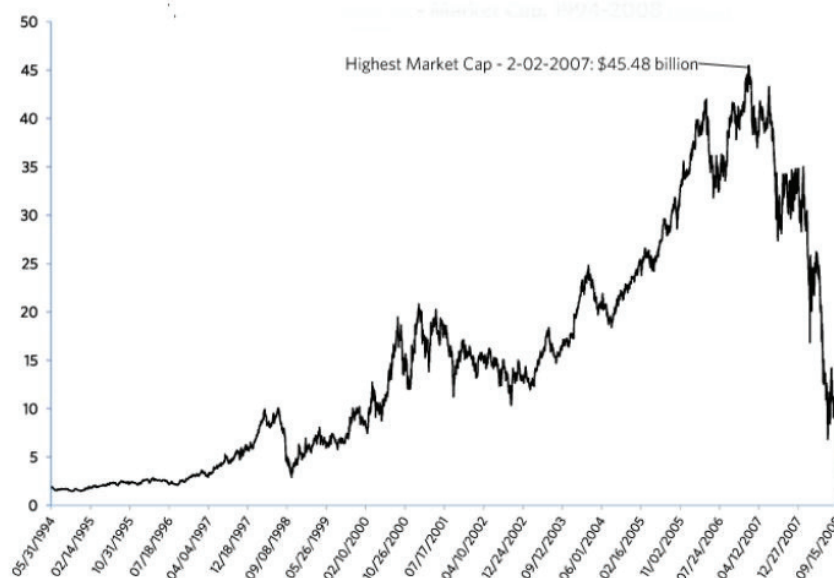

Πηγή: <https://www.tradingview.com/symbols/OTC-LEHKQ/>

Στις 11 Σεπτεμβρίου όμως αρχίζουν τα πρώτα δείγματα πως η εταιρεία Lehman είναι σε κρίση αφού έγινε κι άλλη μείωση στην αξία των μετοχών της κατά 41,8% με τους ανταγωνιστές της, όπως είναι η Bank of America και η Barclays να σπεύδουν να κάνουν συζητήσεις για αγορά μεγάλων μεριδίων της Lehman, ακόμα και την ίδια την εταιρεία, με τους διευθυντές της Wall Street να προσπαθούν να βρουν λύση στην οικονομική κρίση που περνάει η οντότητα την ώρα που μεγάλος αριθμός των πελατών της αποσύρει τις καταθέσεις του από την τράπεζα φοβούμενοι μην χάσουν τα λεφτά τους. Η διοίκηση της Neuberger Berman Inc. σκεφτόταν να σταματήσει τα μπόνους που είχαν μεγάλα στελέχη με τον διευθυντή διαχείρισης επενδύσεων της Lehman Brothers, George Herbert Walker IV, να αρνείται να δεχτεί αυτή την απόφαση με αποτέλεσμα τα χρηματικά μπόνους να συνεχίζονται κανονικά με τον ίδιο να ισχυρίζεται πως κάτι τέτοιο θα παραξένευε τα στελέχη και θα δημιουργούταν αναταραχές στις σχέσεις μεταξύ διοίκησης και στελεχών.

Την 14^η Σεπτεμβρίου του 2008 η Barclays αποσύρεται από τις συζητήσεις για την εξαγορά της Lehman όπως έκανε και η Bank of America η οποία αγόρασε έναντι 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων (29\$/μετοχή) την Merrill Lynch bank αφού οι διευθυντές της Wall Street δεν είχαν καταφέρει να φέρουν εις πέρας τις συζητήσεις που υπήρχαν ανάμεσα στις δύο πλευρές για να φτάσει η 15^η Σεπτεμβρίου όπου η Lehman θα κηρύξει προστασία πτώχευσης με βάση το κεφάλαιο 11 του πτωχευτικού κώδικα των Ηνωμένων Πολιτειών για αναδιοργάνωση των χρεών της τα οποία έφταναν τα 613 δισεκατομμύρια δολάρια, από τα οποία 155 δισεκατομμύρια αφορούσαν ομολογιακό χρέος και της διασφάλισης ρευστών διαθέσιμων τα οποία εκλείπαν από την Lehman με τις ρυθμιστικές αρχές των ασφαλιστικών εταιρειών της Νέας Υόρκης να της επιτρέπουν την άντληση 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τον περιορισμό της κρίσης ρευστότητας στην οποία είχε επέλθει. Άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός πως, στις 8 Ιουνίου του 2008 η εταιρεία δήλωνε πως είχε ρευστότητα 42 δισεκατομμύρια δολάρια για να φτάσει η 13^η Σεπτεμβρίου όπου θα έφτανε να είχε μόλις 2 δισεκατομμύρια δολάρια άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργήσει την Δευτέρα 15 Σεπτεμβρίου και τελικά να κηρυχθεί σε προστασία πτώχευσης.

Ρευστότητα Lehman Brothers ανά χρονικά διαστήματα (σε δισεκατομμύρια)

Πηγή: CRSP data from Yale University

Η Barclays με το που βλέπει αυτά τα γεγονότα να εκτυλίσσονται προβαίνει σε συμφωνία με την Lehman για την άμεση εξαγορά ορισμένων τμημάτων της, όπως ήταν τα τμήματα επενδυτικών τραπεζών και εμπορικών συναλλαγών, ενώ παράλληλα θα αγοράσει το κτήριο που στεγαζόταν τα κεντρικά γραφεία της Lehman στην Νέα Υόρκη και το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που διέθετε στην Βόρεια Αμερική. Επίσης, μετά από έγκριση του δικαστή πτώχευσης που είχε διοριστεί για την περίπτωση της Lehman Brothers, εγκρίθηκε η συμφωνία που υπήρχε με την Nomura Holdings για αγορά του εργατικού δυναμικού της Lehman που εργαζόταν στις μετοχικές επιχειρήσεις, επενδυτικές τράπεζες και υποκαταστήματα της Lehman Brothers στην Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή ενώ παράλληλα αποχτούσε και το μεγαλύτερο ποσοστό των στελεχών της Lehman σε μεγάλα κέντρα όπου δραστηριοποιούταν όπως το Χονγκ Κονγκ και την Αυστραλία έναντι 2,15 δισεκατομμυρίων δολαρίων με σκοπό την απασχόλησή τους στην δικιά τους εταιρεία αφού βάση των οικονομικών στοιχείων, οι υπάλληλοι που βρισκόταν στις θυγατρικές εταιρείες του ομίλου εκτός της Αμερικής, επέφεραν το 50% των κερδών του ομίλου με αποτέλεσμα να θεωρούνται από την Nomura Holdings σπουδαία στελέχη για την ένταξή τους στο εργατικό δυναμικό της εταιρείας. Τα γεγονότα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα πολλά στελέχη των επιχειρήσεων της Lehman να απολυθούν με χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό του Λονδίνου όπου μέσα σε διάστημα 10 εβδομάδων απολύθηκαν περισσότεροι από 2000 υπαλλήλους με αποτέλεσμα να μείνουν μόνο 500.

Η κήρυξη πτώχευσης της Lehman Brothers επέφερε ένα ντόμινο εξελίξεων στα υπόλοιπα τραπεζικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο αφού ένα τέτοιο γεγονός επηρεάζει όλες τις μεγάλες οικονομίες του κόσμου μιας και η Αμερική και συγκεκριμένα το δολάριο θεωρείται νόμισμα όχημα και οι περισσότερες συναλλαγές μεταξύ χωρών γίνονται σε αυτό. Τα χρηματιστήρια σε όλο τον κόσμο σημείωσαν απώλειες στα διαθέσιμά τους με μεγαλύτερη αυτή του Λονδίνου όπου η απώλεια έφτασε το 4,1%. Το πνεύμα ανησυχίας που υπήρχε για τυχόν οικονομικά προβλήματα οδήγησε κάποιες από τις μεγαλύτερες τράπεζες στον κόσμο, όπως η Bank of America, η Deutsche Bank, η Citibank και η Barclays, να δημιουργήσουν ένα ταμείο από το οποίο θα μπορούσαν να αντλήσουν κεφάλαια σε περίπτωση που κινδύνευαν από έλλειψη ρευστότητας. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διοχέτευσε στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης 30 δισεκατομμύρια ευρώ προκειμένου να περιορίσει τις όποιες επιπτώσεις που θα επέφερε ένα τέτοιο γεγονός αλλά και να προσπαθήσει να ισχυροποιήσει τη θέση της αφού διαθέτει το δεύτερο σε δυναμικότητα νόμισμα.

Το 2009 ο Anton R. Valukas θα διοριστεί από το δικαστήριο πτώχευσης της Νέας Υόρκης μαζί με μία ομάδα ελεγκτών λογιστών της Ernst & Young με σκοπό την έρευνα της Lehman Brothers για τα αίτια που την οδήγησαν στην πτώχευσή της. Κατά την διάρκεια της έρευνας ανακαλύφθηκε πως η Lehman χρησιμοποιούσε διάφορων ειδών πρακτικές για την χειραγώγηση των Ισολογισμών της με σκοπό την δημιουργία μιας ψευδούς εικόνας υγιούς εταιρείας και την χρήση εσφαλμένων μεθόδων προκειμένου να επηρεάσει θετικά τον δείκτη μόχλευσης (debt to equity) με σκοπό την μετρίαση των ζημιών της.

Με βάση το πόρισμα της έρευνας, ανακαλύφθηκε πως ο διευθύνων σύμβουλος της Lehman Brothers, Richard S. Fuld, είχε δώσει εντολή στους λογιστές να αποκρύπτουν στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις από το 2001. Οι λογιστές είχαν καταφέρει να αποκρύψουν 50 δισεκατομμύρια περιουσιακά στοιχεία τα οποία επηρέαζαν αρνητικά την οικονομική εικόνα της εταιρείας μέσα από μία σειρά λογιστικών τεχνασμάτων γνωστή ως Repo 105 κατά την οποία χρησιμοποιούταν συμφωνίες επαναγοράς σε τακτά χρονικά διαστήματα, συνήθως κάθε τρίμηνο, με σκοπό να επηρεάσει την μόχλευση των Ισολογισμών της για την βελτισποίηση των οικονομικών καταστάσεών της. Εν αντιθέσει με τις συνηθισμένες συμφωνίες επαναγοράς, η Lehman Brothers χρησιμοποιούσε το Repo 105 ως μία μορφή πώλησης κινητών αξιών και δημιούργησαν έτσι μία πλασματική εικόνα στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας αποκρύβοντας επιβλαβή οικονομικά στοιχεία της εταιρείας από το 2001.

Μελέτη Περίπτωσης 3 : Σκάνδαλο WorldCom (2002)

Η WorldCom αποτελούσε μια από τις μεγαλύτερες και ραγδαίως αναπτυσσόμενες εταιρείες τηλεπικοινωνιών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ξεκίνησε το 1985 με άλλο όνομα και στην πορεία μετά από εξαγορές και συγχωνεύσεις κατέληξε ως WorldCom. Το 1999 αποτελούσε το μεγαλύτερο ανταγωνιστή της AT & T το μεγαλύτερο κολοσσό στις τηλεπικοινωνίες των ΗΠΑ. Στον υπόλοιπο κόσμο έγινε ευρέως γνωστή μέσω του μεγαλύτερου χρηματοοικονομικού σκανδάλου στην ιστορία της Αμερικής, για το οποίο ήταν υπεύθυνοι ο οικονομικός διευθυντής Scot Salivan και ο διαχειριστής David Myers, οι οποίοι και συνελήφθησαν από το FBI τον Αύγουστο του 2002. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η μετοχή της εταιρείας η οποία ήταν πολύ ισχυρή και άγγιζε τα \$64 κατέληξε μέσα σε μια ημέρα στα \$0,20. Μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου, μέρος της ευθύνης αποδόθηκε και στην πολυσυζητημένη για το σκάνδαλο της Enron ελεγκτική εταιρεία, Arthur Andersen. Μετά από έρευνες αποδείχθηκε πως στην υπόθεση WorldCom εμπλέκονται και ορισμένοι υπάλληλοι του λογιστηρίου, καθώς ήταν υπεύθυνοι για την παραποίηση λογιστικών εγγράφων και παραστατικών.

Η αποκάλυψη των συσσωρευμένων λαθών έγινε μέσω του εσωτερικού ελέγχου που πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 2002 στην εταιρεία, ο οποίος στο πόρισμά του κατέληγε στο ότι η εταιρεία υπερέβαλε τις εισροές κεφαλαίων κατά 3,8 δις δολάρια τα τελευταία πέντε τρίμηνα (2001-2002). Όπως διαπιστώθηκε η προσπάθειες αναδιάρθρωσης των χρεών της ύψους 30 δισεκατομμυρίων δολαρίων προς τους πιστωτές της απέτυχαν παταγωδώς. Ο διευθύνοντας σύμβουλος της εταιρείας Bernard Ebbers έπεισε το διοικητικό συμβούλιο να τον χρηματοδοτήσει με δάνειο ύψους 408 δισεκατομμυρίων δολαρίων (και μάλιστα με επιτόκιο μικρότερο από του τότε εθνικού μέσου όρου, αλλά και χαμηλότερο από το ποσοστό απόδοσης), έτσι ώστε να καλύψει τα δάνεια που είχε λάβει η εταιρεία με εγγύηση τα εταιρικά αποθέματα. Έτσι τον Ιούλιο του 2001 μέσα από μια σύμβαση χρηματοδότησης στην οποία ενεπλάκησαν διάφορα τραπεζικά ιδρύματα, η WorldCom κατάφερε να εξασφαλίσει δάνεια ύψους 2,65 δισεκατομμυρίων δολαρίων με τον όρο να τα επιστρέψει μέσα σε ένα έτος. Οι τράπεζες υποστήριξαν ότι η εταιρεία είχε δαπανήσει ολόκληρο το ποσό λίγο πριν η αλήθεια έρθει στο φως της δημοσιότητας.

Τον Ιούνιο του 2002 η WorldCom εκδίδει ένα δελτίο τύπου στο οποίο αναφέρει ότι θα επανεκδώσει τις οικονομικές καταστάσεις των πέντε σημαντικών τριμήνων (2001 - αρχές 2002). Ο εξωτερικός ελεγκτής από την εταιρεία Arthur Andersen αφού εξέτασε τη χρήση 2001 εξέδωσε έκθεση με απλή σύμφωνη γνώμη (standard unqualified report), θεωρώντας ότι δε προέκυπταν σημαντικά σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις τα οποία να επηρεάζουν την εύλογη παρουσίασή τους. Ο ελεγκτής επιβεβαίωσε την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ότι η εταιρεία είχε κατανειμίσει ορθά τα κόστη της όπως και τις κεφαλαιοποιήσεις από την εκποίηση περιουσιακών στοιχείων. Εν τέλει η ίδια η WorldCom παραδέχθηκε ότι παραβίαζε τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP) και προσαρμοσε τα κέρδη της κατά 11 δις από το 1999 έως το 2002.

Οι ιθύνοντες χρησιμοποίησαν δύο βασικές μεθόδους για να παραπλανήσουν τον ισολογισμό :

- 1) Πλαστογράφηση λογιστικών εγγράφων
- 2) Κεφαλαιοποιούσαν τις δαπάνες διασύνδεσης με τις άλλες εταιρείες τηλεπικοινωνιών στον ισολογισμό και δε τις αναγνώριζαν ως έξοδο (Υπερέβαλε κατά 3 δις δολάρια το 2001 και περίπου 800 εκατομμύρια το πρώτο τρίμηνο του 2002).

Τα βραχυπρόθεσμα χρέη της εταιρείας τον Ιούλιο του 2002 άγγιξαν τα 7,7 δις δολάρια, τα οποία δεν είχε την οικονομική δυνατότητα να αποπληρώσει, έτσι την 21^η Ιουλίου κατέθεσε αίτηση πτώχευσης έχοντας 107 δις δολάρια σε περιουσιακά στοιχεία και 41 δις δολάρια σε

συνολικό χρέος. Αναπόφευκτο ήταν οι μετοχές της WorldCom να έχουν ραγδαία πτώση μετά την ήδη πτωτική πορεία του κλάδου κατά το 2001, η οποία οδήγησε την μετοχή να υποχωρήσει κατά 94% μέσα σε έξι μήνες.

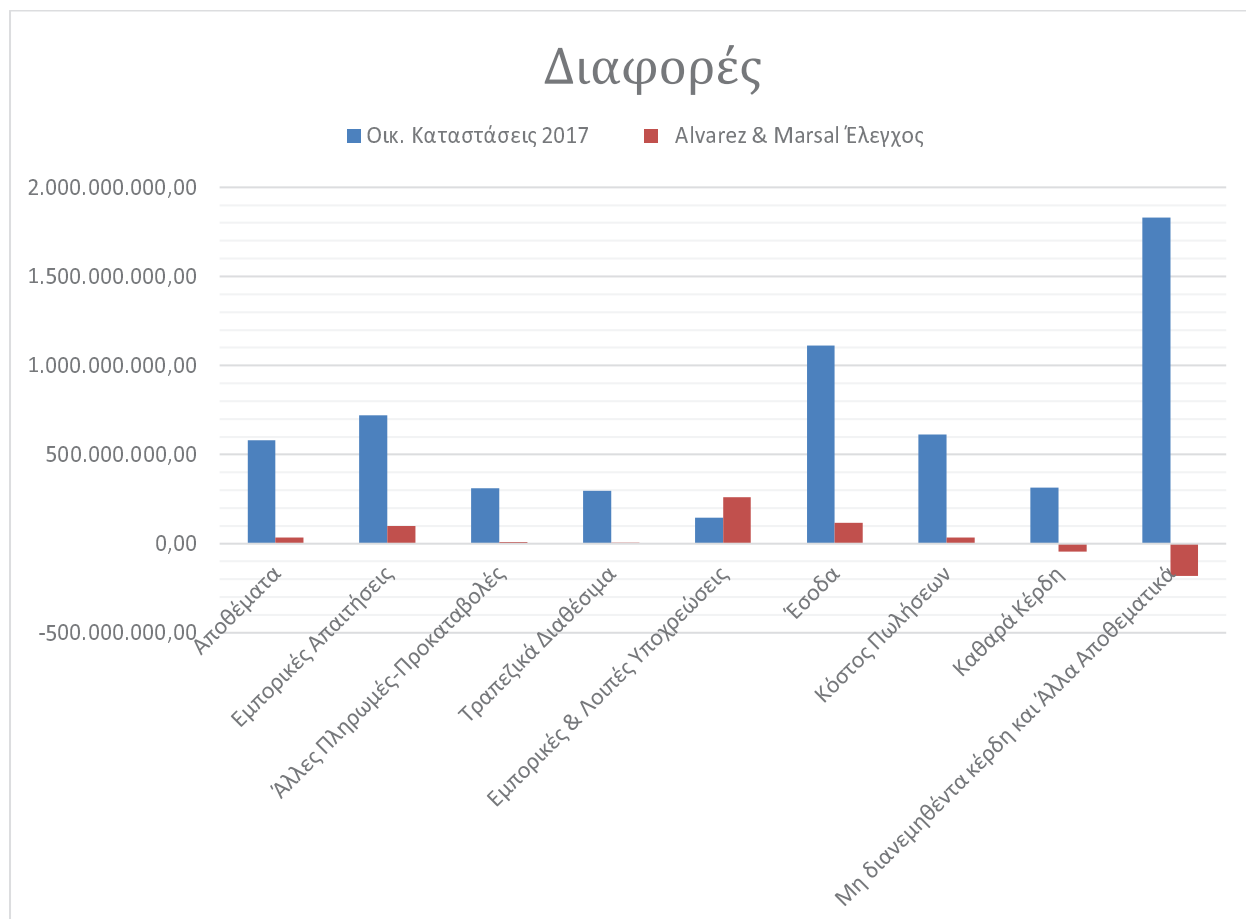
Όπως φαίνεται στο διάγραμμα η μετοχή της εταιρείας από το 1994 έως το 2001 δέχθηκε αύξηση της τάξεως του 640% (από \$10 έφτασε στα \$64). Η πορεία της κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 είναι σταθερά αυξανόμενη, καθώς φαίνεται να έχει επιτύχει τριπλασιασμό της αξίας της μέσα σε μόλις τρία έτη (από \$10 σε \$30 το 1999). Επόμενο βήμα είναι η εκτόξευση της μετοχής στα \$64 δολάρια το 2000, δηλαδή αύξηση κατά 113% συγκριτικά με το 1999. Το αμέσως επόμενο βήμα είναι η κάθετη πτώση της αξίας πέφτοντας αρχικά λίγο πάνω από τα \$10, εκεί δηλαδή από όπου ξεκίνησε, για να καταλήξει στα \$0,09 τον Ιούλιο του 2002.

Να σημειωθεί ότι ο δείκτης Standard and Poor's 500 (SP500) που είναι ο δείκτης για τις μεγαλύτερες (βάσει αξίας) εισηγμένες αμερικανικές εταιρείες στις αγορές του NYSE και του NASDAQ, μείωσε το Μάιο του 2002 τη WorldCom, όσον αφορά την πιστοληπτική της ικανότητα, στη χαμηλότερη θέση που υπάρχει. Επιπλέον ο σύνθετος δείκτης NASDAQ που περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες εταιρείες τεχνολογίας, διέγραψε εντελώς τη μετοχή της εταιρείας όταν άγγιξε το \$0,09.

Μελέτη Περίπτωσης 4 : Σκάνδαλο Folli Follie

Η Folli Follie είναι ένας διεθνής όμιλος lifestyle fashion brand με έδρα του την Αθήνα που σχεδιάζει και κατασκευάζει κοσμήματα, ρολόγια και αξεσουάρ μόδας. Από την ίδρυσή της το 1986 στόχο είχε να εδραιωθεί ανάμεσα στους μεγαλύτερους ομίλους fashion brand παγκοσμίως (όπως είναι για παράδειγμα η Prada) όμως μετά από έλεγχο που διενεργήθηκε από την QCM (Quintessential Capital Management) και την Alvarez & Marsal (A & M) κάτι τέτοιο δύσκολα θα επιτευχθεί άμεσα. Η QCM είναι ένα μικρό fund που έδρα έχει την Αμερική και συγκεκριμένα την Νέα Υόρκη και ασχολείται με ομίλους και εταιρίες οι οποίες έχουν ραγδαία αύξηση στην τιμή των μετοχών τους. Στόχο έχει την ανακάλυψη τυχών σφαλμάτων και σκανδάλων τα οποία έγιναν εις γνώση κάποιον με σκοπό το συμφέρον τους και όχι εν αγνεία όλης της εταιρίας λόγω αμέλειας. Η Alvarez & Marsal είναι μία παγκόσμια εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών στη διαχείριση της ανάκαμψης και βιωσιμότητας πολλών μεγάλων επιχειρήσεων και έχει θυγατρική στην Ελλάδα την Independent Portfolio Management ΑΕΔΑΔΠ (IPM) από τον Ιούλιο του 2017. Έτσι στις 3 Μαΐου του 2018 έγινε η καταγγελία από την QCM και την Alvarez & Marsal κατά της Folli Follie μετά από έλεγχο των στοιχείων του 2017 στην θυγατρική του ομίλου Folli Follie στην Ασία (APAC) λόγω του ότι ανακαλύφθηκαν λανθασμένα στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις τα οποία δεν παρουσιάζουν εύλογα την εικόνα της θυγατρικής. Μετά τον έλεγχο που διενεργήθηκε από την Alvarez & Marsal παρατηρήθηκαν χαώδεις διαφορές ανάμεσα στα πραγματικά στοιχεία της εταιρίας που εδρεύει στην Ασία με τα στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις.

Τα έσοδα τα οποία είχε ανακοινώσει η θυγατρική στην Ασία ήταν 1,112 δισεκατομμύρια δολάρια, αριθμός ο οποίος διαφέρει κατά πολύ από τον πραγματικό των 116,847 εκατομμυρίων δολαρίων ο οποίος υπήρχε στην πραγματικότητα καθώς επίσης και τα καθαρά κέρδη που είχε ισχυριστεί ότι είχε η Folli Follie της τάξεως των 316,444 εκατομμυρίων δολαρίων δεν είχαν καμία σχέση με την πραγματική εικόνα η οποία σύμφωνα με την Alvarez & Marsal ήταν ζημιές 44,702 εκατομμύρια δολάρια. Επιπροσθέτως, η εταιρία εμφάνιζε απαιτήσεις 718,958 εκατομμύρια δολάρια στα οποία σύμφωνα με τα λεγόμενα του διευθύνοντα συμβούλου δεν εμπεριέχονται οι επισφαλείς πελάτες μόνο που σύμφωνα με την έρευνα οι απαιτήσεις δεν ξεπερνάνε τα 99,125 εκατομμύρια. Ακόμα, τα αποθέματα της θυγατρικής είναι 33,873 εκατομμύρια δολάρια έναντι 316,444 εκατομμύρια που είχε ανακοινώσει όπως επίσης και τα τραπεζικά διαθέσιμα που ενώ είχε ανακοινωθεί πως ήταν 296,771 εκατομμύρια δολάρια στην πραγματικότητα ήταν μόνο 6,4 στρεβλώνοντας έτσι την εικόνα της θυγατρικής και κατ' επέκταση του ομίλου. Ανακαλύφθηκαν επίσης 779 εκατομμύρια δολάρια εικονικές πωλήσεις αλλά και τα ταμειακά διαθέσιμα της θυγατρικής υπολείπονταν κατά 198 εκατομμύρια δολάρια. Πέρα από τα ανωτέρω, όπως προκύπτει από τη δικογραφία για το σκάνδαλο της Folli Follie, υπήρχαν τραπεζικοί λογαριασμοί σύμφωνα με την Folli Follie με πλαστογραφημένα statements που ενώ υποτίθεται ότι είχε 255 εκατομμύρια δολάρια στην πραγματικότητα είχε υπόλοιπο 500 δολάρια καθώς όπως έδειξαν οι συνομιλίες μεταξύ διεύθυνσης και υπαλλήλων γινόταν εικονική μεταφορά διαθεσίμων με ψευδή στοιχεία χωρίς καμία φυσική κίνηση μετρητών το οποίο φαίνεται να έχει ξεκινήσει από το 2001 έως το 2017 ενώ από το 2009 καταχώρησε περισσότερα από 355,3 εκατομμύρια δολάρια εικονικά χρηματικά διαθέσιμα.

Επίσης έχει παρατηρηθεί μεγάλος αριθμός από εικονικά τιμολόγια με υποτιθέμενες εισπράξεις καθώς επίσης και εικονικοί τόκοι οι οποίοι δεν αφορούν μόνο την Folli Follie Group APAC στην Ασία αλλά και άλλα παραρτήματα του ομίλου. Αποτέλεσμα αυτού είναι η Folli Follie να έχει αποτιμηθεί 321,4 εκατομμύρια ευρώ από 2,3 δισεκατομμύρια που είχε αποτιμηθεί το 2014 προκαλώντας έτσι την αναξιοπιστία του ελληνικού χρηματιστηρίου πέρα από του συστήματος ελέγχου και διοίκησης του ομίλου. Ακόμα η QCM κάνει αναφορά στο πόρισμά της πως ο όμιλος Folli Follie διαθέτει ένα δίκτυο καταστημάτων που ανέρχεται στα 289 εν αντιθέσει με τα λεγόμενα της εταιρίας που ισχυρίζεται ότι διαθέτει 587 σημεία πώλησης. Έτσι δημιουργήθηκε μεγάλη ανησυχία μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου για το πόσο ορθή και αποτελεσματική είναι η εποπτεία της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα με αποτέλεσμα οι Τράπεζες να δανειζουν πολύ πιο δύσκολα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και αν αυτό γίνει τότε το κόστος μπορεί να διπλασιαστεί για την αποπληρωμή του δανείου που θα παρθεί.

Το θέμα που είχε ξεκινήσει από την αρχή που ξέσπασε το σκάνδαλο και ήταν μείζον ερώτημα από τα διεθνή ελεγκτικά στελέχη, ήταν ότι με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα για να υπογραφεί και να εγκριθεί μία ατομική ή μια ενοποιημένη οικονομική κατάσταση ενός ομίλου από την ελεγκτική εταιρία και τους εσωτερικούς ελεγκτές θα πρέπει να γνωρίζουν και να είναι σε θέση να ελέγξουν τουλάχιστον το 60% των ενοποιημένων εσόδων του ομίλου και να έχουν ένα ισχυρό δείγμα στοιχείων ώστε να μπορέσουν να εγκρίνουν την δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων που κάτι τέτοιο δεν ίσχυε στην Folli Follie Group. Οι οικονομικές καταστάσεις της Folli Follie στις θυγατρικές της εταιρίες υπογραφόταν και εγκρίνονταν από μικρές τοπικές ελεγκτικές εταιρίες καθώς επίσης και οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής και του ομίλου υπογράφονται από μία μικρή εγχώρια ελεγκτική εταιρία που ανήκει στο διεθνές δίκτυο της Ecnovis, η οποία για τα παγκόσμια ελεγκτικά δεδομένα αλλά και τα δεδομένα του ομίλου θεωρείται αρκετά μικρή, με αποτέλεσμα τα οικονομικά στοιχεία να μην

ελέγχονται ορθά με βάση τους διεθνείς κανόνες ελέγχου. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να ορίσει ανεξάρτητο ελεγκτή για την διερεύνηση των οικονομικών στοιχείων της APAC και γενικότερα του ομίλου ώστε να ελέγξει αν τα ευρήματα της Quintessential Capital Management και της Alvarez & Marsal είναι ορθά, το οποίο είναι το χειρότερο σενάριο για έναν όμιλο ο οποίος είναι εισηγμένος στο χρηματιστήριο, ή αν τα στοιχεία αυτά δεν έχουν καμία σχέση με το πόρισμα του ανεξάρτητου ελεγκτή κλείνοντας έτσι την υπόθεση(κάτι που δεν μπορεί να ισχύσει).

Μετά την παρατήρηση ότι γινόταν εδώ και χρόνια συστηματική μόχλευση στα οικονομικά στοιχεία του ομίλου ορισμένοι μέτοχοι προσπαθούν να πιέσουν την δικαιοσύνη ώστε να μπορέσουν να αποδοθούν ευθύνες για το λόγο ότι αυτοί αγόρασαν μετοχές και ομόλογα μιας εμφανιζόμενης εταιρίας με μεγάλα κέρδη και ανάπτυξη ενώ στην πραγματικότητα όλα αυτά τα στοιχεία ήταν ψευδή. Αξιοσημείωτο είναι ότι μόνο τον Νοέμβριο του 2017 πουλήθηκαν ομόλογα που έφταναν τα 300 εκατομμύρια ευρώ ενώ και τον Μάιο του 2017 ο ίδιος ο ιδιοκτήτης του μεγαλύτερου ποσοστού της εταιρίας και ιδρυτής της πούλησε 1,15 εκατομμύρια μετοχές αξίας 23 εκατομμυρίων ευρώ σε ξένους επενδυτές. Πολλοί από τους επενδυτές έχουν κινηθεί νομικά ενώ κάποιοι από αυτούς οι οποίοι είναι μεγάλα ονόματα στους χώρους των επενδύσεων (π.χ. Fosun και Fidelity) έχουν συντάξει ειδικό νομικό τμήμα, που απαρτίζεται από νομικούς συμβούλους και ελεγκτές, το οποίο εξετάζει τα γεγονότα ώστε να μπορέσουν να πάρουν και εκείνοι τις αποφάσεις τους.

Η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) στο πόρισμά της αποκαλύπτει πως ο όμιλος είχε δύο εταιρίες στην Ασία, από τις οποίες η μία εμφανιζόταν ως προμηθευτής και η άλλη ως πελάτης, οι οποίες δεν υπήρχαν στην πραγματικότητα, αφού δεν υπάρχει έδρα και αποθήκες, και πως αυτό είχε γίνει για να υπάρχει αυτή η αύξηση της αξίας του ομίλου μέσα από υποτιθέμενες (εικονικές) συναλλαγές που γινόταν με αυτές τις δύο έτσι ώστε να μπορούν οι μέτοχοι να πουλήσουν πολύ πιο πάνω τις μετοχές τους δημιουργώντας έτσι στρέβλωση στα οικονομικά στοιχεία της οντότητας. Πέρα από την πώληση των μετοχών σε μεγαλύτερα ποσά, η εταιρία είχε την άνεση να δανειζεται ευκολότερα και μεγαλύτερα ποσά από τις τράπεζες (βάση ελέγχων η απαιτήσεις των τραπεζών αγγίζουν τα 630 εκατομμύρια ευρώ) χωρίς όμως να αντικατοπτρίζεται ορθά η θέση της και η εικόνα της.

Επιπλέον, με όλα αυτά τα γεγονότα, έχει δημιουργηθεί το θέμα της αβεβαιότητας για το μέλλον της εταιρίας καθώς και των υπαλλήλων αυτής αφού πλέον με όλο τον ντόρο που έχει ξεσπάσει είναι προφανές πως αν δεν βρει άμεσα χρηματοδότηση τα χρηματικά της διαθέσιμα ενδέχεται να μην μπορούν να καλύψουν την λειτουργία της. Ακόμα, είναι πολύ δύσκολο η εταιρία να μπορεί να συνεχίσει να προμηθεύεται πρώτες και βοηθητικές ύλες από τους μεγάλους προμηθευτές της (π.χ. Zegna) και ως προκαταβάλει την αξία τους πριν την ολοκλήρωση της συναλλαγής αφού έχει πληγεί η εμπορική πίστη που είχαν μεταξύ τους προμηθευτές και όμιλος. Επιπλέον, υπάρχει μεγάλος φόβος ότι σε περίπτωση που η εταιρία προχωρήσει σε ρευστοποίηση των αποθεμάτων της ώστε να μπορέσει να συνεχίσει την δραστηριότητά της τότε τα αποθέματα αυτά θα αποτιμηθούν πολύ πιο χαμηλά (σε τιμές mark to market) με αποτέλεσμα να μειωθεί κι άλλο η οικονομική θέση της και εν τούτοις να μην μπορέσει να συνεχίσει την λειτουργία της μέσα από αυτήν την κίνηση.

Η Folli Follie μέσω της εταιρίας Rothschild (η οποία αργότερα παραιτήθηκε από το έργο που είχε αναλάβει για την δημιουργία ενός βιώσιμου πλάνου συνέχισης δραστηριότητας) που έχει θέσει ως κύριο χρηματοοικονομικό σύμβουλο, έχει αναθέσει στην Ernst & Young LLP (EY) την διενέργεια ειδικού ελέγχου ορισμένων στοιχείων των οικονομικών της καταστάσεων για την χρήση 2017 στην θυγατρική στην Ασία όπου είχαν ανακαλυφθεί σωρεία λανθασμένων στοιχείων από την A & M. Ο όμιλος Folli Follie είναι στην αναζήτηση προσέγγισης νέων φορέων χρηματοδότησης παρέχοντάς τους μεγάλα κίνητρα καθώς επίσης βρίσκεται και σε συζητήσεις με τους δανειστές τις δίνοντας μεγάλες εγγυήσεις με στόχο να συζητήσουν πιθανούς όρους με βάση τους οποίους θα υπάρξει μία λειτουργική και χρηματοοικονομική αναδιάρθρωση για την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ομίλου. Στην προσπάθεια αυτή προσπαθεί να συνδράμει και η Deloitte, μια από τις μεγαλύτερες εταιρίες

παροχής επαγγελματικών ελέγχων στον κόσμο η οποία ανήκει στις λεγόμενες “Big Four”, μέσα από την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την κατάρτιση ενός μοντέλου ανάλυσης χρηματοοικονομικών προτεραιοτήτων (entity priority analysis), κατάρτιση βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων προβλέψεων ρευστότητας και χρηματοοικονομικής αναδιάρθρωσης (business restructuring plan) στον όμιλο. Στον έλεγχο που διενεργείτε από την PwC (PricewaterhouseCoopers), μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες παροχής υπηρεσιών ελέγχου και λογιστικών συμβουλών, για τις οικονομικές καταστάσεις του 2017 ο όμιλος Folli Follie παραδίδει τμήμα μόνο των ζητηθέντων στοιχείων από την PwC με αποτέλεσμα εάν δεν απαντηθούν όλα τα ερωτήματα που έχει θέσει η ελεγκτική εταιρία και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και δεν υπάρχει σωστή συνεργασία τότε η ελεγκτική εταιρία θα προχωρήσει στην κατάθεση της έκθεσης ελέγχου με «Άρνηση Γνώμης» που θα προκαλέσει ναυάγιο στην προσπάθεια που γίνεται για την απονομή ευθυνών και την εύρεση λύσης για την συνέχεια της λειτουργίας του ομίλου μέσω του Πτωχευτικού Κώδικα.

Ηθικοί αυτουργοί φέρεται να είναι ο ιδρυτής και μέχρι πρωτίστως πρόεδρος του ομίλου (παραιτήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018), ο διευθύνων σύμβουλος, ορισμένοι μέτοχοι, ελεγκτικές εταιρίες και υπάλληλοι του λογιστηρίου του ομίλου που προχωρούσαν σε πλαστογράφηση στοιχείων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη που έχουν καταθέσει μηνυτήριες αναφορές παντός υπευθύνου στρέφονται και στις διεκδικήσεις κατά της προσωπικής περιουσίας των βασικών μετόχων που εμπλέκονται στο σκάνδαλο αλλά κάτι τέτοιο δεν γίνεται να γίνει τώρα αφού η εταιρία έχει προσωρινή προστασία από τους πιστωτές της καθώς έχει προσφύγει για την υπαγωγή της στις διατάξεις του άρθρου 106β του ν. 3588/2007 του Πτωχευτικού Κώδικα.

Μεγάλο μερίδιο ευθύνης πέρα από τα εμπλεκόμενα μέρη έχει και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αφού, όπως αποδείχτηκε, είχαν φτάσει στα χέρια της τα στοιχεία για την πορεία της Folli Follie Group και των στρεβλώσεων που υπήρχαν από το Δεκέμβριο του 2015 που αφορούσαν τις οικονομικές καταστάσεις του 2013 και του 2014 χωρίς να γίνει καμία ενέργεια από μεριάς της. Επιπροσθέτως, καθ’ όλη την λειτουργία του ομίλου ποτέ δεν παρενέβη για τον τρόπο με τον οποίο δινόταν έγκριση για την δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων που όπως αποδείχτηκε ήταν αντίθετη με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, αλλά και όταν ξέσπασε το σκάνδαλο και χρειάστηκε να γίνει απόδοση της ευθύνης αρκέστηκε στα λεγόμενα του διευθύνοντα συμβούλου ότι δύναται να γνωρίζει τη χρηματοοικονομική κατάσταση που έχει η APAC δίνοντας έτσι άπλετο χρόνο στην εταιρία να δημιουργήσει τις αμυντικές τις γραμμές. Έχει παρατηρηθεί πως και μετά τις καταγγελίες για απάτες που έγιναν στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας, όλο το έργο και οι κινήσεις που γίνονται για την εύρεση μιας λύσης και την απόδοση ευθυνών ολοένα και καθυστερούν με την ανοχή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, ενδεικτικό είναι το παράδειγμα πως τον Μάρτιο τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Επιτροπής Ελέγχου της Folli-Follie παραιτήθηκαν από το έργο τους λόγω αδυναμίας συνεργασίας με τον όμιλο καθώς επίσης και τα νέα μέλη που τους είχαν αντικαταστήσει παραιτήθηκαν τον Ιούνιο.

Με βάση τα στοιχεία του αναμορφωμένου ισολογισμού της Folli Follie για το 2017 που δημοσιεύτηκαν στα μέσα Ιουλίου από την PwC τα οποία αναμέναν όλοι για την συνέχεια της υπόθεσης του σκανδάλου της εταιρίας, η εταιρία σε επίπεδο ομίλου φέρεται να έχει ενοποιημένο τζίρο 359,2 εκατομμύρια ευρώ, τα EBITDA είναι αρνητικά κατά 75,6 εκατομμύρια ευρώ οι καθαρές ζημίες του ομίλου είναι πάνω από 136 εκατομμύρια, το σύνολο των βραχυπρόθεσμων δανείων φτάνει στα 663 εκατομμύρια ευρώ και το σύνολο του ενεργητικού είναι 794,6 εκατομμύρια, αριθμοί οι οποίοι απέχουν χασοκά σε σχέση με τους ισχυριζόμενους από την εταιρία ενώ ανακαλύφθηκαν δάνεια της μητρικής εταιρίας προς τις θυγατρικές ύψους 41 εκατομμυρίων ευρώ για τα οποία η ελεγκτική εταιρία δεν έλαβε τα απαιτούμενα ελεγκτικά τεκμήρια κάνοντας έτσι πολύ δύσκολη την συνέχιση δραστηριότητας της εταιρίας όπως αναφέρει και η ίδια ελεγκτική εταιρία στο πόρισμά της: *«Στο παρόν στάδιο υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα που εγείρει σημαντική αμφιβολία για την ικανότητα της εταιρείας και του ομίλου να συνεχίσουν απρόσκοπτα τις δραστηριότητές τους. Εάν τα στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων είχαν επιμετρηθεί με βάση τις ρευστοποιήσιμες αξίες*

τους, εκτιμούμε ότι αυτό θα είχε σημαντική επίδραση στη χρηματοοικονομική κατάσταση και στα αποτελέσματα της εταιρείας και του ομίλου». Οι ομολογιούχοι αντέδρασαν αμέσως καθώς τους προσφέρονται 120 εκατομμύρια (100 από την ακίνητη περιουσία και 20 εκατομμύρια από ομολογιακό δάνειο) λιγότερα κατά 73% από τις πραγματικές απαιτήσεις των 450 εκατομμυρίων που έχουν. Στο πόρισμα του εισαγγελέα με βάση της ανακριτικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε μέχρι τώρα και με βάση τα στοιχεία του αναμορφωμένου ισολογισμού αποδίδει κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος σε 14 εμπλεκόμενα μέρη, με πιο σημαντικά του ιδρυτή της εταιρείας και της συζύγου του καθώς και του παιδιού του που έχει διατελέσει διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, με την ανακριτική διαδικασία να συνεχίζεται μέχρι την περάτωση του έργου του εισαγγελέα και την οριστικοποίηση των πινών στους υπαίτιους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε να αναλυθεί η θέση της ελεγκτικής επιστήμης ξεκινώντας από την αρχαιότητα και φτάνοντας στο σήμερα, όπου πλέον αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης οικονομικής ζωής του πλανήτη. Ξεκινώντας, στο πρώτο κεφάλαιο, παρατίθεται μια ιστορική αναδρομή της πορείας της εξέλιξης της επιστήμης, που ξεκίνησε από τα αρχαία χρόνια με μια πολύ απλοποιημένη μορφή που παρέπεμπε σε έλεγχο, για να καταλήξει στη σημερινή εποχή που η εξέλιξή της είναι ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες, καθιστώντας την απαραίτητη στη δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου μέσα στο οποίο θα κινηθεί η οικονομία. Το σύγχρονο περιβάλλον μπορεί να επιφέρει μεγάλους κινδύνους από τις επιχειρήσεις και τους ίδιους τους επενδυτές μέχρι και τον ίδιο τον πλανήτη. Αυτό οφείλεται στα ανοικτά οικονομικά σύνορα που επιτρέπουν τη μεταφορά του κινδύνου σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου, με θύματα από τους πιο φτωχούς ανθρώπους μέχρι και τους μεγιστάνες του πλούτου.

Για τους παραπάνω λόγους, στόχος της ελεγκτικής υπήρξε η δημιουργία κανονιστικών πλαισίων μέσα στα οποία θα κινούνται οι επιχειρήσεις και οι ίδιοι οι ελεγκτές προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία και η εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, η ελεγκτική επιστήμη άνοιξε τα στενά όριά της και συνδέθηκε και με άλλους τομείς πέραν της Λογιστικής, όπως παραδείγματος χάρη η Διοίκηση Επιχειρήσεων (Εταιρική Διακυβέρνηση), έτσι ώστε να καταγραφεί το σύνολο του περιβάλλοντος στο οποίο κινούνται οι επιχειρήσεις, και το αποτέλεσμα του ελέγχου να είναι προσαρμοσμένο στην πραγματικότητα.

Στη συνέχεια γίνεται μια σκιαγράφηση του προσώπου του ελεγκτή όπου γίνεται αντιληπτό ότι, υψίστης σημασίας είναι η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα που οφείλει να τον διακατέχει, όπως επίσης και η μόρφωση και η εμπειρία, οι οποίες θα του προσφέρουν μια σφαιρικότερη ματιά κατά τον έλεγχο. Παράλληλα, έχει παρατηρηθεί ότι ακόμη και η προσωπική ζωή του ελεγκτή προβάλλει το ήθος και την αξιοπιστία του.

Περνώντας στο κυρίως θέμα της εργασίας, γίνεται μια εκτενής ανάλυση του επιχειρηματικού κινδύνου, με τη βοήθεια παραδειγμάτων, καθώς και ο τρόπος υπολογισμού του. Ο επιχειρηματικός κίνδυνος θα παίξει πολύ σημαντικό ρόλο στην τελική απόφαση του ελεγκτή, καθώς επίσης τονίζει το πόσο σημαντικός είναι ο συνδυασμός χρηματοοικονομικών γνώσεων και μη. Ακόμη, περιγράφονται τα επτά βήματα που ακολουθούνται κατά την ελεγκτική διαδικασία, στη διάρκεια των οποίων αναλύεται όλο το περιβάλλον της επιχείρησης καθώς και ο τρόπος λειτουργίας της με κάθε λεπτομέρεια, έτσι ώστε ο ελεγκτής να μπορέσει να συντάξει την έκθεσή του, έχοντας πλήρη γνώση της κατάστασης.

Το τελευταίο σκέλος της εργασίας αποτελεί και την έρευνα που πραγματοποιήσαμε σχετικά με τα μεγαλύτερα ελεγκτικά-οικονομικά σκάνδαλα που έχουν συμβεί στον πλανήτη τις τελευταίες δεκαετίες, φέρνοντας στο φως περίτεχνους τρόπους κάλυψης των παρατυπιών που κόστισαν στο οικονομικό και μη κοινό, καθώς και στην ίδια την οικονομία τεράστια ποσά. Πέραν τούτου κλονίστηκε και η αξιοπιστία των εκάστοτε ελεγκτών αλλά και των ίδιων των αρχών, οι οποίες στις περισσότερες των περιπτώσεων κινητοποιήθηκαν όταν η κατάσταση είχε φτάσει σε απαγορευτικό, για την προστασία της οικονομίας, σημείο.

Εν κατακλείδι, στην παραπάνω εργασία παρουσιάστηκε όλο το φάσμα του ελέγχου και ο ρόλος του ίδιου του σύγχρονου ελεγκτή, ο οποίος έχει διπλό ρόλο. Από τη μία πλευρά, είναι ικανός κατά τη διάρκεια του ελέγχου να βοηθήσει την εταιρεία, έτσι ώστε να αποφύγει σημαντικά λάθη διορθώνοντας τον τρόπο λειτουργίας της, ενώ από την άλλη, μπορεί, κατά τη σύνταξη της έκθεσής του να ενημερώσει ορθά τα ενδιαφερόμενα μέρη, εκτελώντας με προσήλωση και ήθος τα καθήκοντά του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Βλασίου Ιω. Φειδά, Βυζάντιο, Βίος, Θεσμοί, Κοινωνία, Εκκλησία, Παιδιά, Τέχνη, Δ' έκδοση, Αθήναι 1997
- Εθνικό Τυπογραφείο (2004) Νόμος 3301/2004. Συμφωνίες Παροχής Χρηματοοικονομικής Ασφάλειας, Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών προτύπων και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α263. (ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ)
- Εθνικό Τυπογραφείο (2003) Νόμος 3148/2003 Επιτροπή Λογιστικής τυποποίησης και ελέγχων, αντικατάσταση και συμπλήρωση των διατάξεων για τα Ιδρύματα Ηλεκτρονικού χρήματος και Άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α136 (ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ)
- Δίκαιο Εμπορικών Εταίρων Β' ΕΚΔΟΣΗ 2015 (ΘΩΜΑΣ Γ. ΧΑΤΖΗΓΑΓΙΟΣ Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας) ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΙΚΟΥΛΑ
- Σύγχρονη Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (Κωνσταντίνος Καραμάνης) Έκδοση 1η copyright 2008
- Κώστας Διγκαβές, «Σκάνδαλο Γ. Κοσκωτά» στο Ελληνικό και Διεθνές Αλμανάκ 1993, Εκδόσεις Αλμανάκ, Θεσσαλονίκη 1992
- Η Ελλάδα στη δεκαετία του '80, Εκδόσεις Το Πέρασμα, Αθήνα 2010- Παναγιώτης Κουστένης
- Σημειώσεις από τις διαλέξεις του Ορκωτού Ελεγκτή και καθηγητή Γεώργιου Παππά

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- AICPA Statement on Auditing Standard (SAS) No 39, No 111(2001) , audit sampling an AICPA Audit Guide.
- Colbert J. 2002, σελ. 149. Rittenberg L. 1999, σελ. 31
- Business Leadership, Clive Fletcher 1995 σελ.72-88

- Ashby Morrison, M. (2004). Rush to Judgement: the Lynching of Arthur Andersen & Co. Critical Perspectives on Accounting, Vol.15, σελ. 335-375
- Nobes, Ch. The True and Fair View Requirement: Impact on and of the Fourth Directive. Accounting and Business Research,1993, Vol.24, No.93, σελ. 35-48

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- <http://www.csrcyprus.org.cy>
- <https://www.oikonomologos.gr>
- <https://study.com>
- <https://www.hiia.gr/>
- <https://el.wikipedia.org>
- <https://www.accountancygreece.gr>
- <https://traveldailynews.gr>
- <https://dspace.lib.uom.gr>
- <https://menshouse.gr>
- <https://www.liberal.gr>
- <https://www.news247.gr/>
- <http://kl-news.com/>
- <https://www.neakriti.gr>
- <https://markets.businessinsider.com>
- <https://www.tradingview.com>
- <https://som.yale.edu>
- <http://dione.lib.unipi.gr>
- <https://miro.medium.com>

- <https://www.scribd.com>
- <http://graphics8.nytimes.com>
- <https://www.economist.com>
- <https://elainemeinelsupkis.typepad.com>
- <https://www.nytimes.com>
- <https://www.investopedia.com>
- <https://www.begintoinvest.com>
- <https://www.mikrometoxos.gr>
- <http://www.ffgroup.com>
- <https://www.fortunegreece.com>
- <https://www.capital.gr>
- <https://banks.com.gr>
- <https://www.kathimerini.gr>
- <https://www.cnn.gr>
- <https://www.tanea.gr>
- <http://www.sytaticabank.gr>
- <https://www.newmoney.gr>